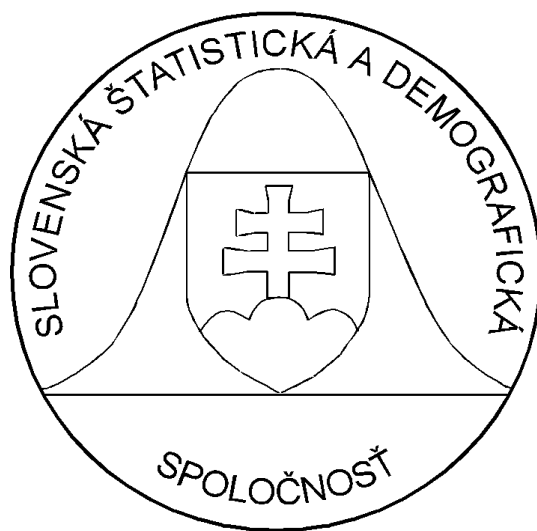

SLOVENSKÁ ŠTATISTICKÁ A DEMOGRAFICKÁ SPOLOČNOSŤ

Miletičova 3, 824 67 BRATISLAVA 26

www.ssds.sk

***POHLADY NA EKONOMIKU SLOVENSKA
2012***

BRATISLAVA

2012

SLOVENSKÁ ŠTATISTICKÁ A DEMOGRAFICKÁ SPOLOČNOSŤ

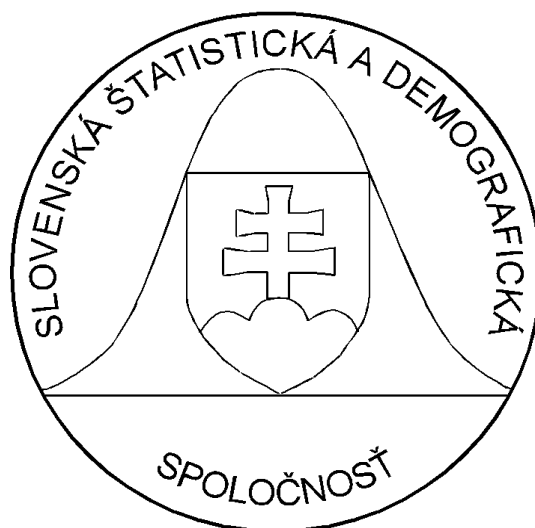
Miletičova 3, 824 67 BRATISLAVA 26

www.ssds.sk

KONFERENCIA

***POHĽADY NA EKONOMIKU
SLOVENSKA 2012***

*pod záštitou
podpredsedu vlády Slovenskej republiky
a ministra financií
Petra Kažimíra*

BRATISLAVA

17. 4. 2012

Slovenská štatistická a demografická spoločnosť ďakuje za pomoc pri organizovaní konferencie Pohľady na ekonomiku Slovenska 2012 organizáciám:

Štatistický úrad Slovenskej republiky

Ekonomická univerzita v Bratislave

KPMG

SCB-Slovak Credit Bureau, s.r.o

Statis, s.r.o.

ISBN 978 - 80 - 88946 - 58 - 8

© SLOVENSKÁ ŠTATISTICKÁ A DEMOGRAFICKÁ SPOLOČNOSŤ

Konferenciu Pohľady na ekonomiku Slovenska začala organizovať Slovenská štatistická a demografická spoločnosť v roku 2001. Konferencia sa stala súčasťou hlavnej náplne činnosti Spoločnosti.

Tento rok sa koná už 12. ročník konferencie. Predchádzajúce ročníky potvrdili, že konferencia vzbudila záujem u odbornej verejnosti a vytvorila si tradíciu ako významné odborné podujatie. Z pohľadu nášho členstva v Eurozóne sa osobitne žiada vyzdvihnúť tému prvej konferencie Pohľady na ekonomiku Slovenska - už v roku 2001 bola jednou z tém problematika EURA a v roku 2005 sme vcelku úspešne prognózovali dátum nášho vstupu do Eurozóny.

Cieľom konferencie v tomto roku je prezentovať výsledky aktuálnych prognóz vývoja HDP a plnenia druhej priority stratégie EUROPA 2020 – Udržateľný rast, t.j. podporovanie ekologickejšieho a konkurencieschopnejšieho hospodárstva, ktoré efektívnejšie využíva zdroje, na Slovensku vybranými prognostickými skupinami a prezentovať návrhy opatrení na zabezpečenie rastu HDP a efektívneho vývoja trvale udržateľného rastu na Slovensku

Pozvanie na konferenciu prijali predstavitelia významných slovenských pracovísk, ktoré tvoria ekonomické prognózy. Programový a organizačný výbor konferencie je presvedčený, že konferencia bude naďalej vhodnou príležitosťou na podnetnú výmenu odborných názorov.

Programový a organizačný výbor konferencie ďakuje podpredsedovi vlády Slovenskej republiky a ministrovi financií Petrovi Kažimírovi za záštitu nad konferenciou, autorom za odborné príspevky, ktoré sú podstatným príspevkom ku kvalite tohoto podujatia. Zároveň vyslovujeme presvedčenie, že konferencia Pohľady na ekonomiku Slovenska 2012 prinesie zaujímavé podnety a tak prispeje k rozvíjaniu nielen vedeckého poslania Slovenskej a štatistickej a demografickej spoločnosti ale aj ekonomického rozvoja celej Slovenskej republiky.

Programový a organizačný výbor
konferencie

Expertné hodnotenie stavu a vývoja ekonomiky Slovenska za rok 2011 a oproti roku 2010 a odhad budúceho rastu HDP

Jozef Chajdiak

Na hodnotenie ekonomiky boli použité názory expertov (účastníkov konferencie Pohľady na ekonomiku Slovenska 2012) na stav a vývoj piatich ukazovateľov charakterizujúcich stav a vývoj ekonomiky SR ako celku.

Boli použité ukazovatele:

- X1 – hrubý domáci produkt na obyvateľa,
- X2 – inflácia,
- X3 – miera nezamestnanosti,
- X4 – saldo štátneho rozpočtu k HDP,
- X5 – saldo zahraničného obchodu k HDP.

Na hodnotenie stavu a vývoja jednotlivých ukazovateľov bola použitá bodová stupnica s hodnotami od -2 (veľmi zle) cez 0 (neutrálny, stredný, priemerný stav alebo vývoj) po +2 (veľmi dobre), s krokom po pol bode. Intenzita počtu bodov sa pridievala v porovnaní SR so stavom a vývojom v EÚ. Ďalej sa za každého experta určilo celkové hodnotenie stavu a vývoja ekonomiky SR ako priemer z bodov pridelených jednotlivým ukazovateľom (resp. pojmom).

Na celkové hodnotenie stavu resp. vývoja ekonomiky SR sme použili medián z hodnotení jednotlivých expertov (prostrednú hodnotu).

Tabuľka č. 1: Expertné hodnotenie stavu ekonomiky SR

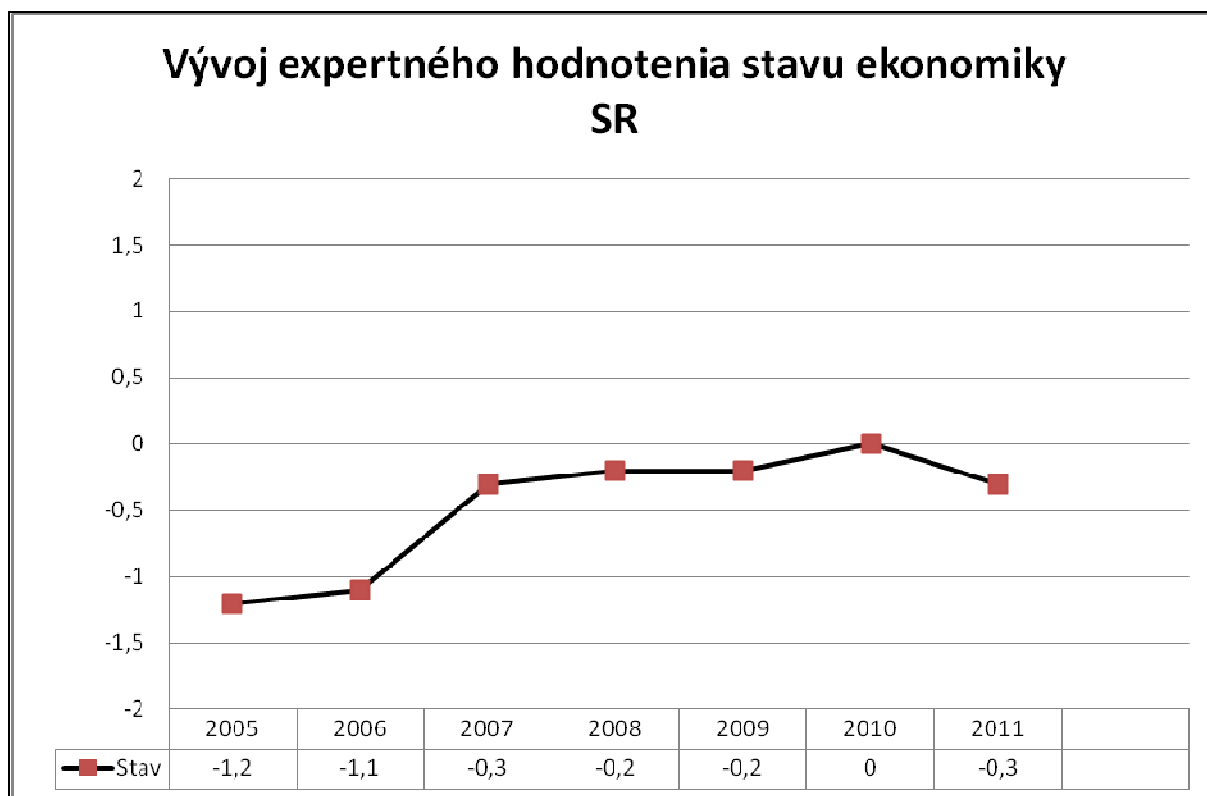
stav 2011	x1	x2	x3	x4	x5	priemer
Beka	0,5	-1,0	-2	-1,5	2	-0,4
Haluska	1,0	0,5	-2,0	-2,0	2,0	-0,1
Chajdiak	-1	-1,5	-1,5	-1,5	1,5	-0,8
Olexa	-2	-1,5	-2	0	2	-0,7
Pécsyová	0,5	-1,0	-1,5	0,5	1,5	0
Radvansky	1	-1,0	-1	-2	2	-0,2
Valachy	0,5	-1,0	-1	-1	1,5	-0,2
Sivak	-0,5	-1,0	-1	-1	1,5	-0,4
Spolu	0,5	-1,0	-1,5	-1,25	1,75	-0,3
Median						-0,3

Stav ekonomiky SR v roku 2011 hodnotia experti priemernými známkami od -0,8 po 0 pri výslednej prostrednej (mediánovej) hodnote z celkových hodnotení expertov **-0,3**. V riadku Spolu sú pre jednotlivé premenné mediány z expertných hodnotení a v poslednom stĺpci z týchto mediánov vypočítaný priemer rovný -0,3.

V minulých ročníkoch bolo výsledné hodnotenie za rok 2005 **-1,2**, za rok 2006 **-1,1**, za rok 2007 **-0,3**, za rok 2008 **-0,2**, za rok 2009 **-0,2**, za rok 2010 **0,0**, za rok 2011 **-0,3**, t.j. stav sa podľa expertov zastavil na hodnote - 0,3 (stred). Časový rad 2005 až 2011: (-1,2; -1,1; -0,3; -0,2; -0,20; 0; -0,3).

Plastickejšie možno expertné hodnotenie stavu ekonomiky vyjadriť graficky.

Graf č. 1: Expertné hodnotenie stavu ekonomiky SR

Tabuľka č. 2: Expertné hodnotenie vývoja ekonomiky SR

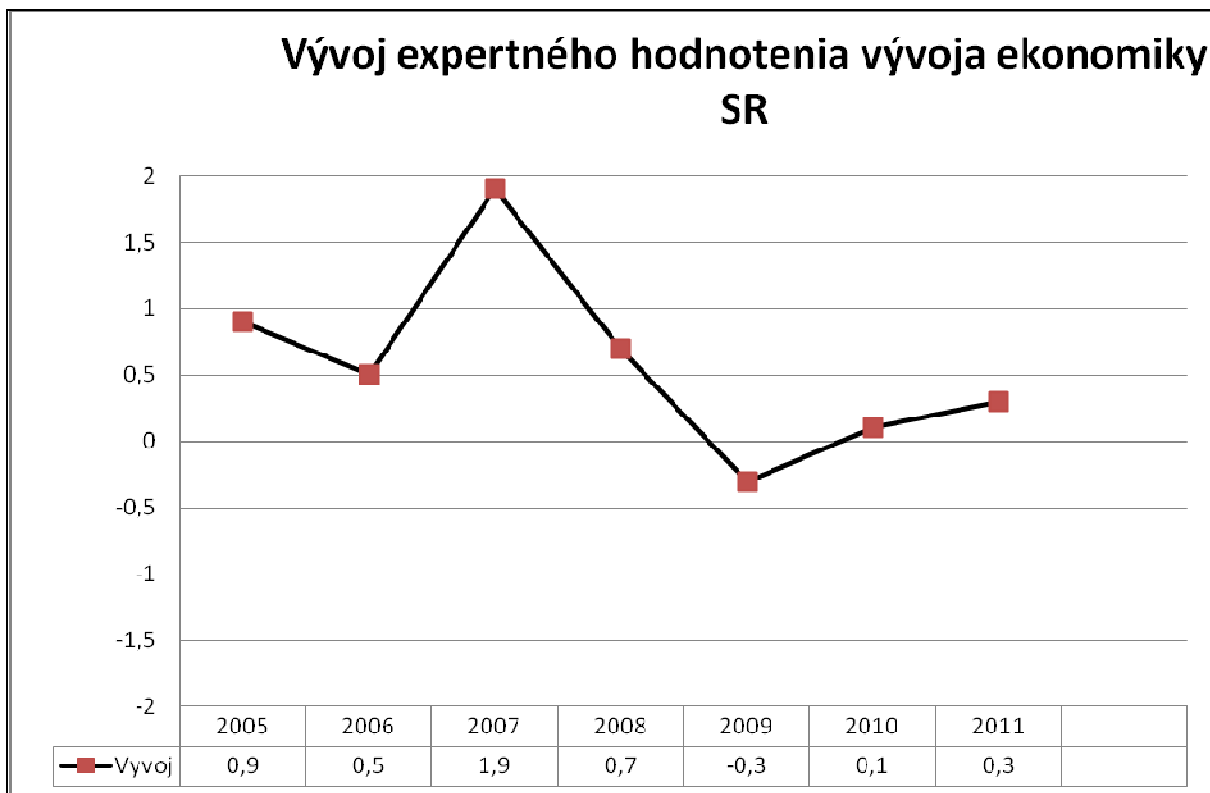
vyvoj 2011/2010	x1	x2	x3	x4	x5	priemer
Beka	0	-1	-2	1	2	0
Haluska	1,5	0,0	-2,0	-1,0	2,0	0,1
Chajdiak	0	-1,5	-0,5	0,5	1	-0,1
Olexa	1	-2	0,5	1	2	0,5
Pécsovová	1,5	-1	0,5	1,5	1,5	0,8
Radvansky	0	-1	-1	-1	2	-0,2
Valachy	2,0	-1,5	-1,0	1,5	1,5	0,5
Sivak	0,5	-1	0,5	1	1,5	0,5
Spolu	0,75	-1	-0,75	1	1,75	0,35
Median						+0,3

Vývoj ekonomiky SR v roku 2011 oproti roku 2010 hodnotia experti priemernými známami od -0,2 po +0,8 pri výslednej prostrednej (mediánovej) hodnote z celkových hodnotení expertov **+0,3**. V riadku Spolu sú pre jednotlivé premenné mediány z expertných hodnotení a v poslednom stĺpci z týchto mediánov vypočítaný priemer rovný 0,35.

V hodnotení vývoja roku 2005 oproti 2004 bol výsledok **+0,9**, v hodnotení vývoja roku 2006 oproti 2005 bol výsledok **+0,5**, v hodnotení vývoja roku 2007 oproti 2006 bol výsledok **+1,9**, v hodnotení vývoja roku 2008 oproti 2007 bol výsledok **+0,7**, v roku 2009 oproti roku 2008 bol výsledok **-0,3**, v roku 2010 oproti roku 2009 bol výsledok **+0,1** a v roku 2011 oproti roku 2010 bol výsledok **-0,1**, t.j. vcelku zmiešaný vývoj s výrazne pozitívnym vývojom v roku 2007 oproti roku 2006 a následným

spomaľovaním vývoja v roku 2008 a v roku 2009 a miernym zlepšením v roku 2010 a 2011. Časový rad 2005 až 2011: (+0,9; +0,5; +1,9; +0,7; -0,3; +0,1; +0,3). Sme v strede. Grafická prezentácia vývoja je na grafe č.2.

Graf č. 2: Expertné hodnotenie vývoja ekonomiky SR

Celkove za priebeh konferencií Pohľady na ekonomiku Slovenska 2001 až 2012 môžeme pozorovať prechod z neradostného hodnotenia stavu ekonomiky pri vcelku dobrom vývoji ekonomiky do stredových hodnotení aj stavu aj vývoja.

Odhad budúceho vývoja (2012 až 2015) tempa zmeny objemu HDP v stálych cenách

V roku 2008 sme dosiahli rast HDP (v stálych cenách 2005) vo výške +5,8 %. Za týmto rastom v roku 2009 nasledoval pokles -4,9%, v roku 2010 rast +4,2 % a v roku 2011 rast +3,3%. Výsledky modelovania ekonomiky a odhadovania budúceho vývoja na roky 2012 až 2015 jednotlivých pracovísk a prednášateľov sú v tabuľke č. 3 a na grafe č. 3.

Autori sú v svojich prognózach vcelku optimistický, predpokladajú rast od +0,8% (Valachy) po +4,4% (Radvanský). Na rok 2012 všetci autori predpokladajú spomalenie rastu. V ďalších rokoch autori predpokladajú rast HDP od +2,0 po +4,4%.

Tabuľka č. 3: Expertné hodnotenie tempa rastu (poklesu) HDP na roky 2012 až 2015

	Beka	Haluška	Chajdiak	Olexa	Radvanský	Sivák	Valachy	Pécsyová
Rok	%	%	%	%	%	%	%	%
2008	5,8	5,8	5,8	5,8	5,8	5,8	5,8	5,8
2009	-4,9	-4,9	-4,9	-4,9	-4,9	-4,9	-4,9	-4,9
2010	4,2	4,2	4,2	4,2	4,2	4,2	4,2	4,2
2011	3,3	3,3	3,3	3,3	3,3	3,3	3,3	3,3
2012	2,1	1,2	3	1,7	1,1	1,4	0,8	2,3
2013	3,1	2	3,1	2,2	2,9	2,0	2,5	2,7
2014	4,2	2,6	3	3	4	3,5	4,0	3,6
2015		2,9	2,9	3,3	4,4	4,0	4	3,7

Beka – NBS

Haluška – Infostat

Chajdiak – ÚM STU

Olexa – Infostat

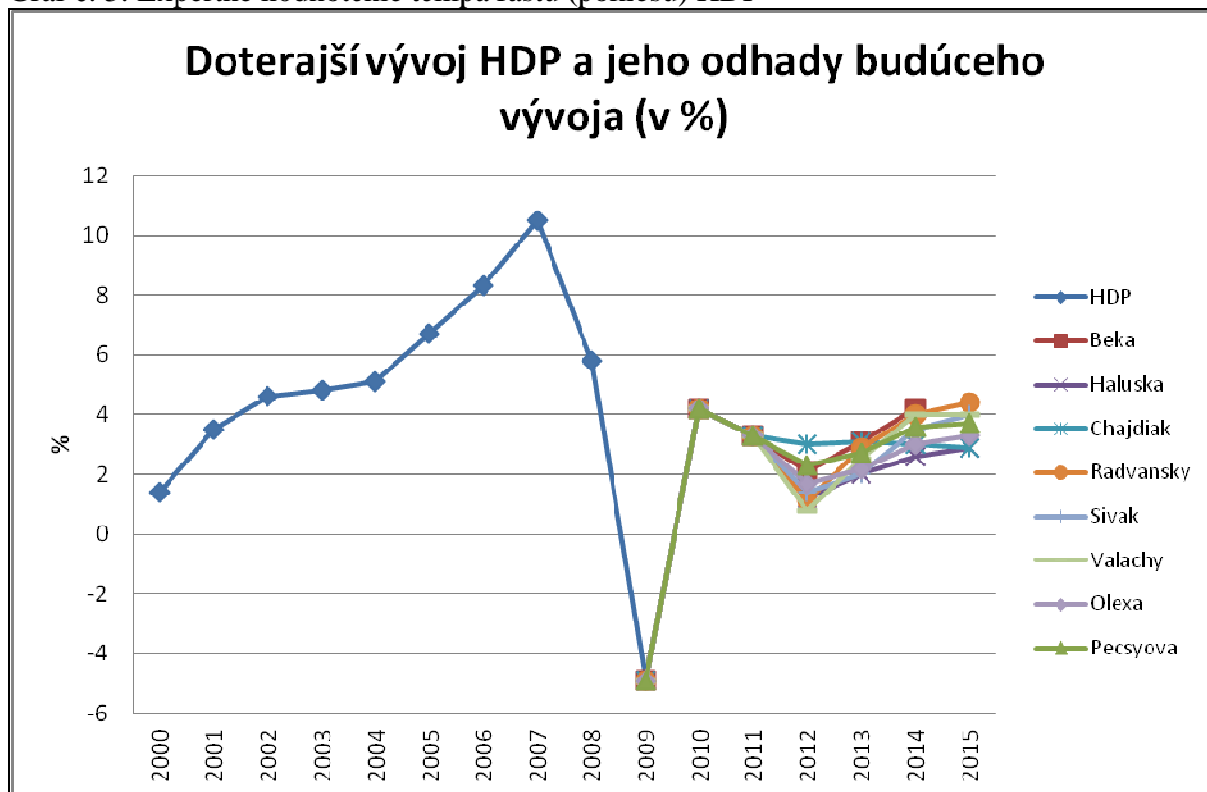
Pécsyová- IFP MF

Radvanský – EÚ SAV

Sivák – EU

Valachy - Tatrabanka

Graf č. 3: Expertné hodnotenie tempa rastu (poklesu) HDP

Makroekonomický vývoj SR do marca 2012

Jozef Chajdiak

Celkovo možno náš makroekonomický vývoj charakterizovať ako mierne sa zlepšujúci s otázkou, či to je už jednoznačný trend rastu alebo len postupné náročné šplhanie sa zo dna alebo stagnovanie na súčasnej negatívnej národohospodárskej úrovni..

Na obr.1 je znázornený vývoj počtu narodených. Zdá sa, že ostatná demografická vlna v roku 2009 dosiahla vrchol v počte narodených (61445) a od roku 2010 (60599 narodených) začína pokles (podľa autorových prognóz sa počet narodených bude znižovať a sú odhady, že aj pod 40000 narodených ročne a na rok 2011 odhaduje okolo 61 tisíc).

Na obr. 2, 3 a 4 je znázornený rast HDP v stálych cenách 2000. V roku 2008 dosiahol najväčší objem (50,5 mld. €). Vo vývoji HDP v stálych cenách 2005 na obr. 2 môžeme konštatovať štyri etapy: do roku 1998; po roku 1999 do roku 2008; po roku 2007 do roku 2010 a od roku 2010. Úroveň konca druhej etapy (10 percentný rast v roku 2007) prekonal začiatok prvej etapy. Vývoj v tretej etape predstavuje pokles a od konca roku 2009 máme opäť rast.

Na obr. 5 a 6 je vývoj objemu a podielu dlhu (maastrichtský) ústrednej vlády na HDP v percentách. Po dramatickom vývoji v 1. štvrťroku 2001 sa tento podiel znižoval a od 4. štvrťroku 2008 opäť utešenie rastie. Je otázkou či porovnanie s hranicou 60 %, s priemerom eurozóny, či umiestnenie v rebríčku európskych krajín na lichotivých miestach na jednej strane alebo porovnanie sa s hranicou 0 % (bez dlhu) a následne bez úrokov a poplatkov a bez splátok istiny je naša riadiaca sféra vyrovnaná a či chceme čo najskôr dosiahnuť hranicu 60 % alebo sa budeme orientovať na znižovanie alebo aspoň nezvyšovanie dlhu.

Hospodárenie so štátnym rozpočtom je zobrazené na obr. 7 až obr. 14. Po „budovateľských“ heslách o znížení schodku štátneho rozpočtu až prakticky k nule sme reálne jeho veľkosť výrazne posilnili. Štát Slovenská republika žije na dlh! Z toho vyplýva ďalšie zvyšovanie úrokov a poplatkov a niekedy v budúcnosti splácanie istiny, a následne menej potenciálnych prostriedkov na sociálny alebo rozvojový program. Príjem z dane z pridanej hodnoty, po dlhodobom raste výrazne poklesol v predminulom roku, potom sa vrátil na predchádzajúce maximum a stagnuje. Podobne je to pri príjmoch zo spotrebných daní. Zdá sa, že výdavky na úroky a poplatky sa budú zvyšovať.

Vývoj zahraničného obchodu je na obr. 15. V konce obdobia máme etapu zlepšovania salda zahraničného obchodu od bodu znamenajúcom otočenie smeru vývoja na úroveň vyše 1 mld. € prebytku zahraničného obchodu a opätovný mierny pokles a dynamický nárast salda na skoro +3 mld. eur.

Na obr. 15 je vývoj medziročnej inflácie. Od roku 1993 môžeme sledovať vývoj vo vlnách, s jednoznačným trendom poklesu. Priblíženie k nule sa tohto roku vytratilo a odborná a aj časť laickej verejnosti opäť stratila záujem o pojem „deflácia“ a prestala sa zamýšľať sa na jej vplyv na vývoj ekonomiky.

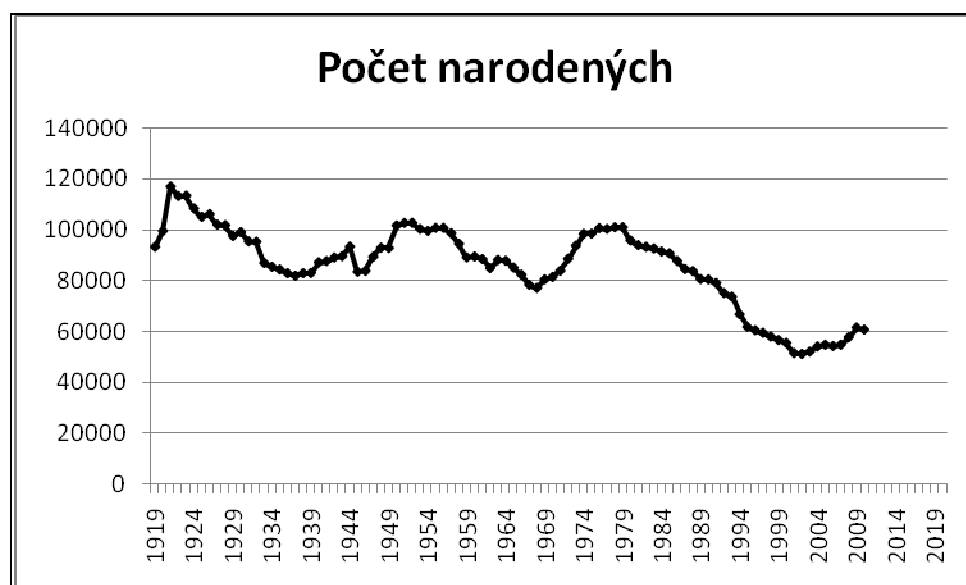
Kurz slovenskej koruny voči euru sa k 31.12.2008 skončil na úrovni 30,126. Ten signalizuje nepriame spevňovanie SKK voči českej korune (obr. 17) a čakáme na moment rovnosti 1 SKK=1 CZK. Obr. 16 ale od roku 2009 naznačuje po poklesovej medzihre v roku 2011 spevňovanie českej koruny.

Mzdový vývoj je na obr. 17 a obr. 18. Vidíme, že oproti roku 1989 (s platmi pod 100 € sa v súčasnosti už dostávame na úroveň cez 800 € (v kladnej sezónnej odchýlke). V reálnej mzde sa už podarilo jasne a trvalo prekročiť mzdovú úroveň roku 1989. V poslednom období však musíme konštatovať pokles mzdového vývoja.

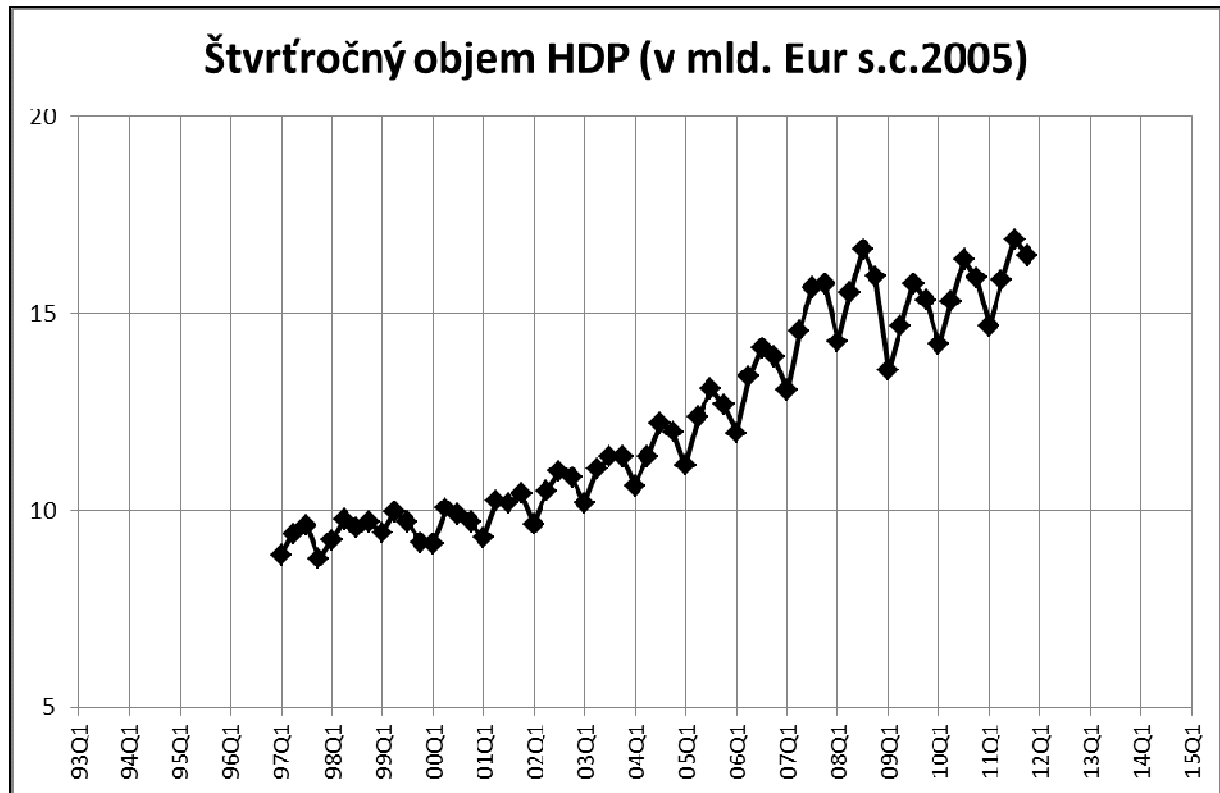
Na obr.19 je znázornený vývoj celkového počtu nezamestnaných. Oproti vrcholom v rokoch 2000 až 2002 ich počet postupne klesal a od roku 2008 začal dynamicky rásť na úroveň 400 tisíc nezamestnaných s náznakom stabilizácie až mierneho rastu. Znamená to zhruba 15000 osôb zníženia nezamestnanosti ročne v dlhodobom trende, t.j. k dosiahnutiu úrovne k roku 2008 potrebujeme ďalších desať rokov.

Na obr.20 je vývoj počtu zamestnaných podľa Výberového zisťovania pracovných síl. Môžeme sledovať rast tohto počtu až po posledný bod, o ktorom nastal trendový pokles. Zdá sa, že od minulého roku počet zamestnaných opäť rastie aj keď ostatný štvrt'rok pozorujeme opäť pokles počtu zamestnaných.

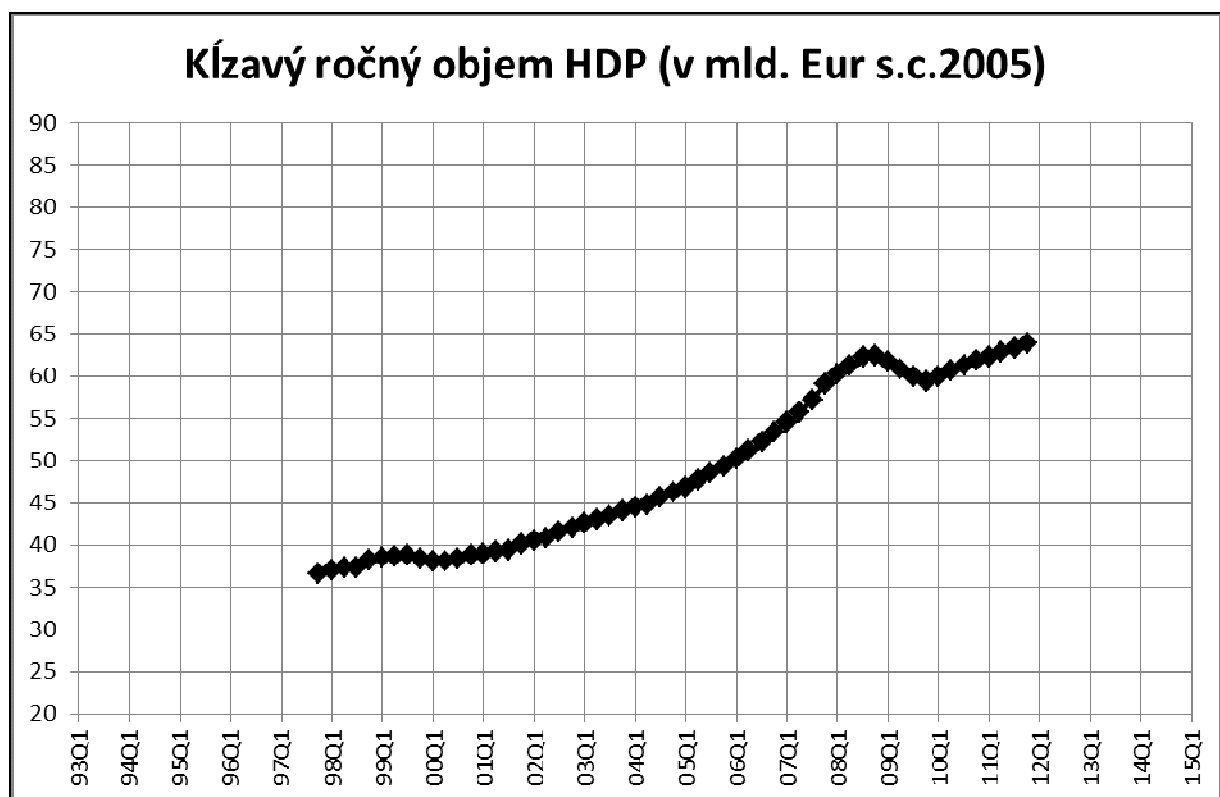
Na obr.21 a 22 je znázornený vývoj výdavkov na výskum a vývoj. Tzv. Lisabonská stratégia odporúča dosiahnuť ich úroveň vo výške 3 % HDP. Zdá sa, že v plnení úlohy 2 % výdavkov na obranu z HDP sme podstatne úspešnejší. Je otázne, ako dlho môže krajina vydržať takúto situáciu, plus fakt, že úroveň účinnosti školského systému sa znižuje (špičkové intelektuálne kádre študujú v zahraničí a často tam aj zostávajú; kvalita pedagogického zboru je úmerná výške plátov a staršie ročníky učiteľov zo socializmu vymierajú prirodzene alebo odchodom do dôchodku).

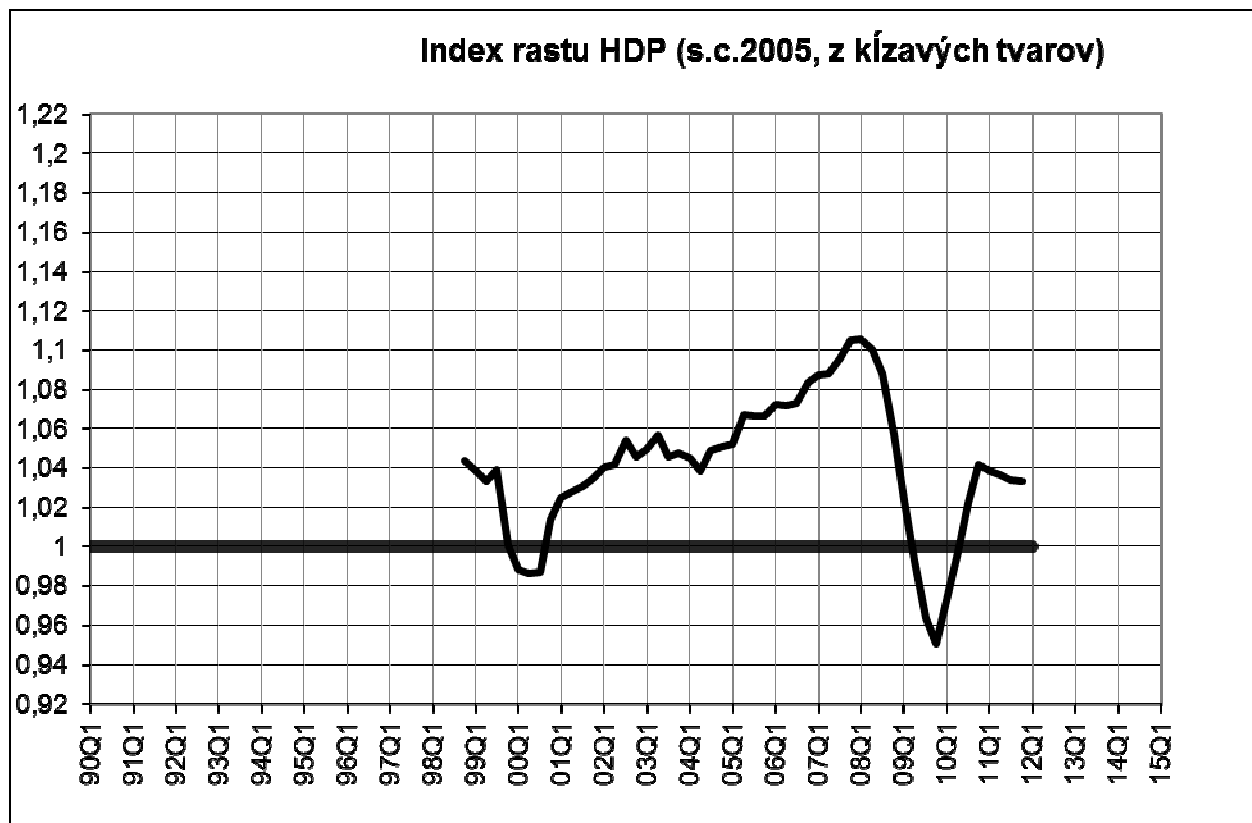
Obr.1 Vývoj počtu narodených

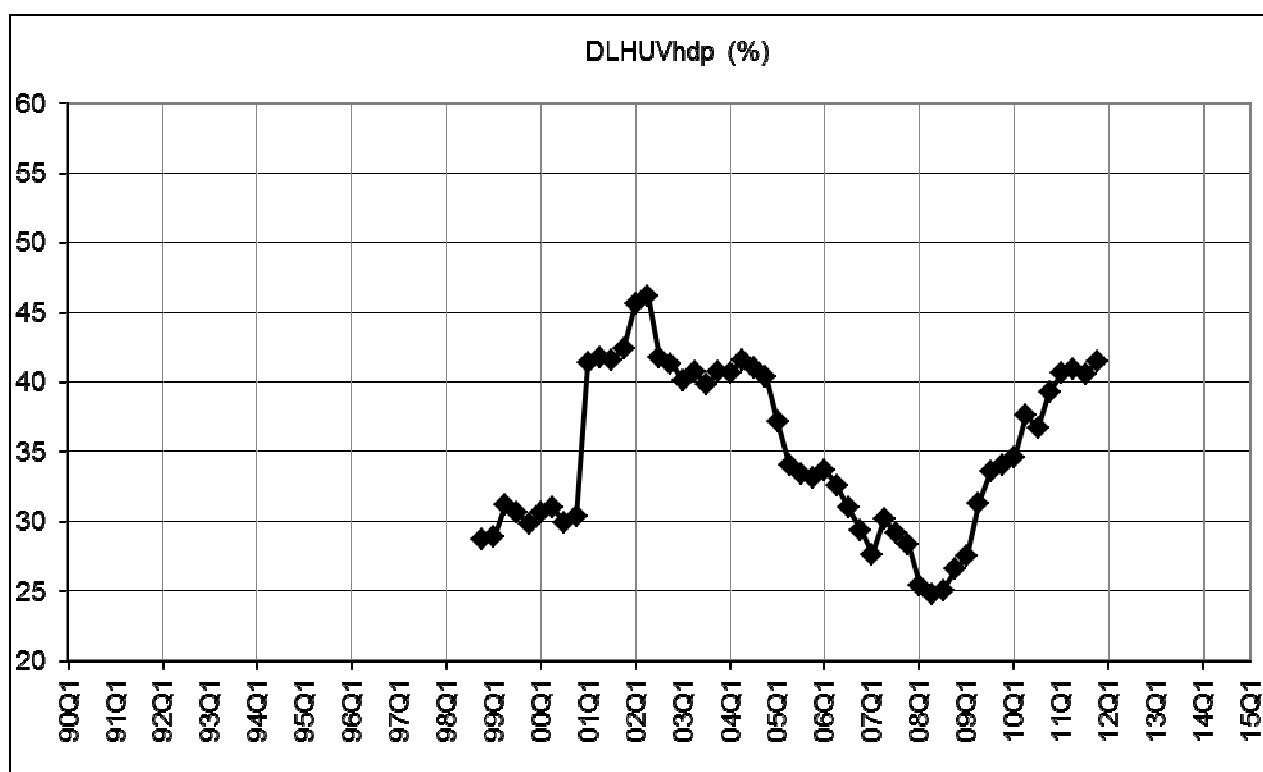
Obr.2 Štvrťročný objemu HDP v stálych cenách 2005

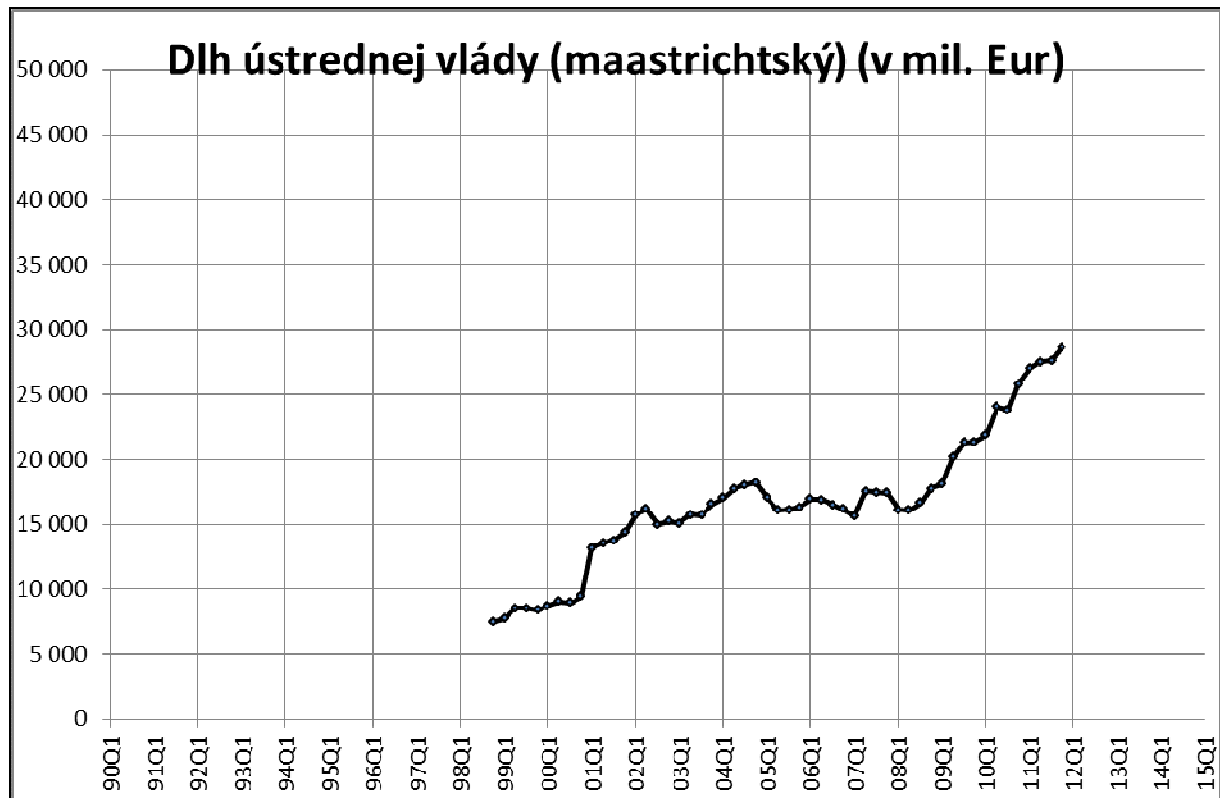
Obr.3 Kľzavý ročný objemu HDP v stálych cenách 2005

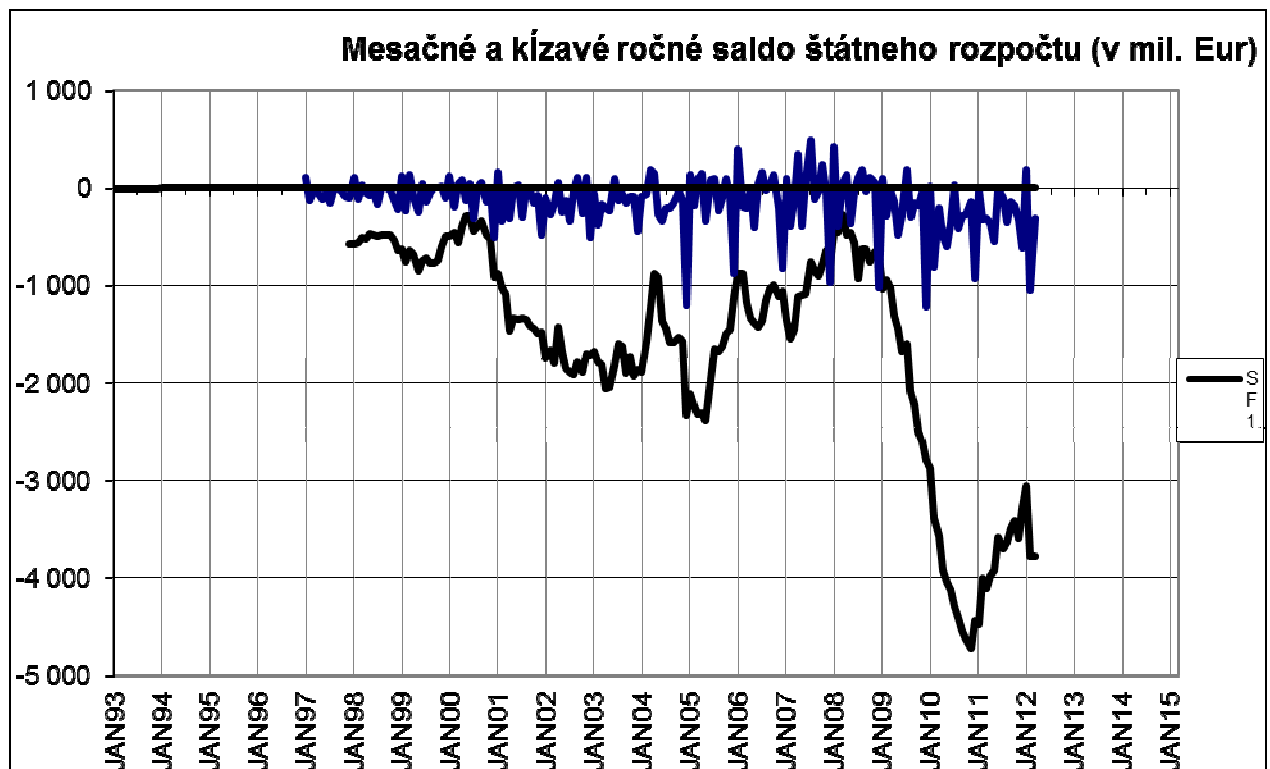
Obr. 4 Medziročný index rastu kízavého ročného objemu HDP v s.c. 2005

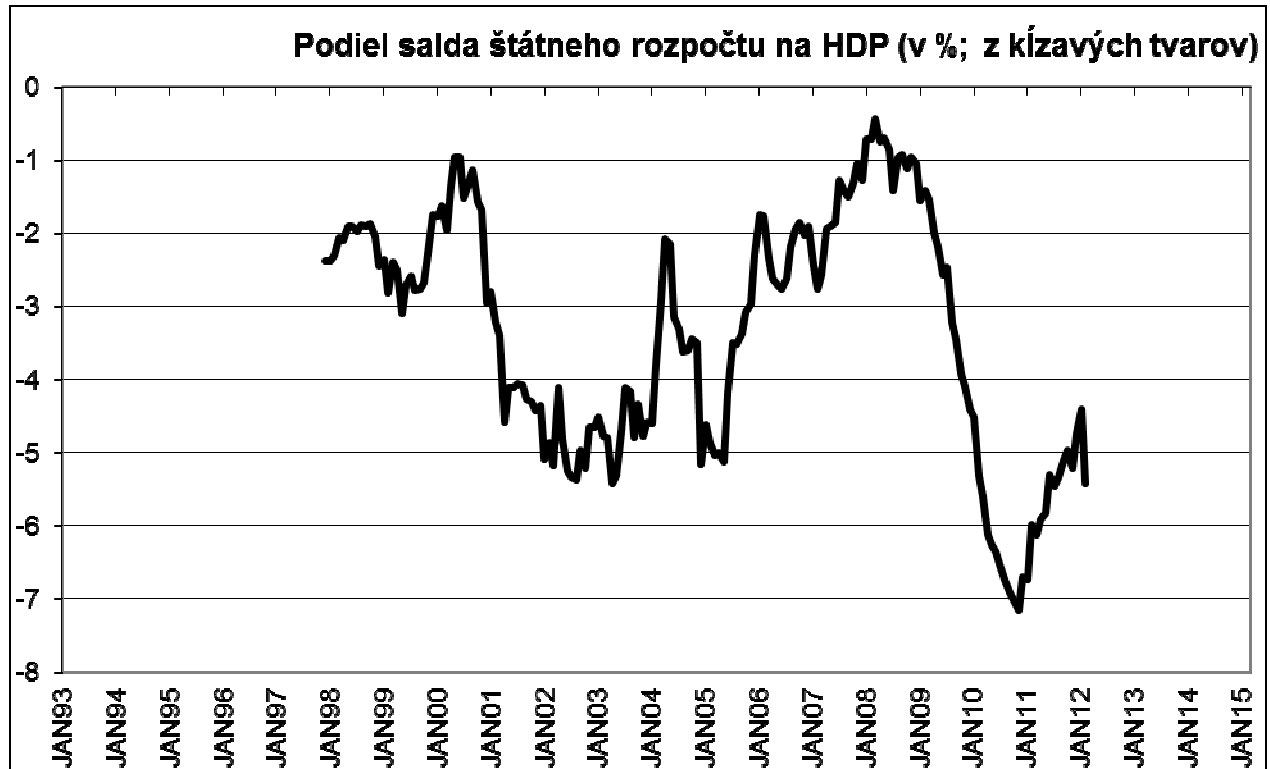
Obr. 5 Podiel dlhu ústrednej vlády (maastrichtský) na HDP (v %)

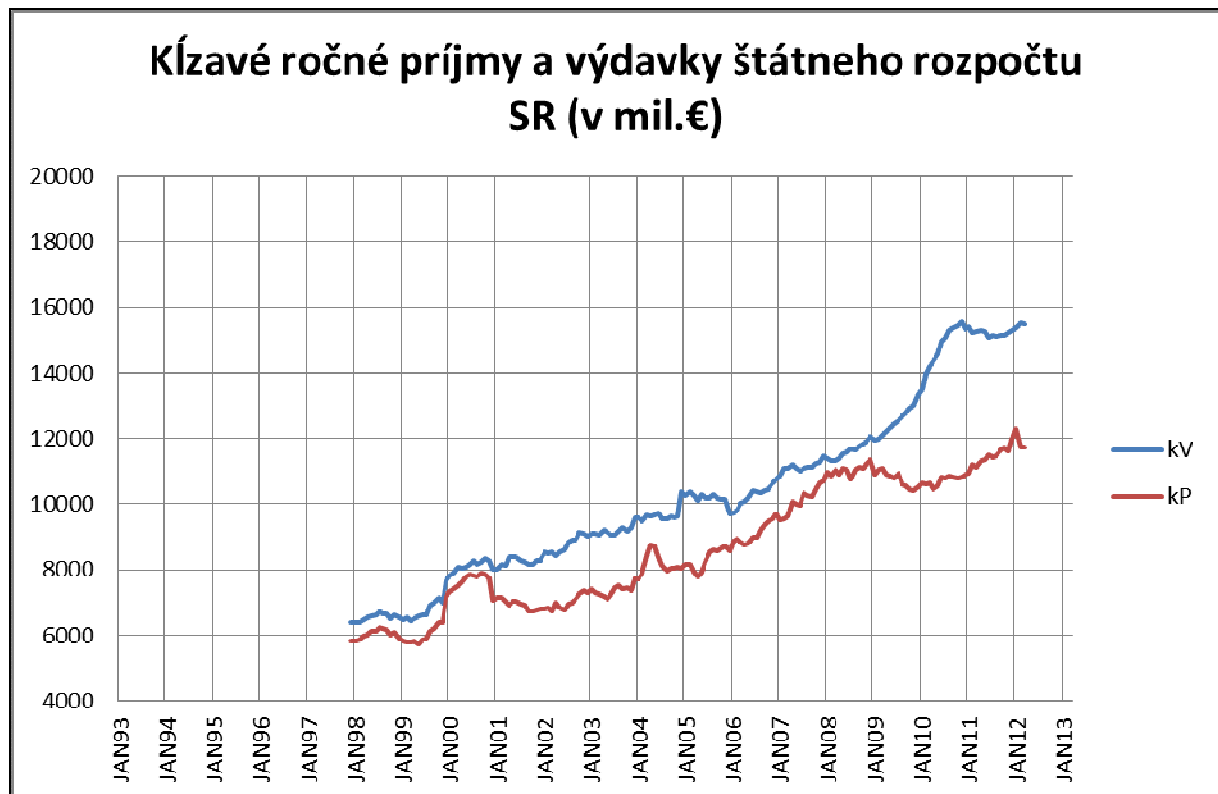
Obr.6 Dlhu ústrednej vlády (maastrichtský) (v mld. Eur)

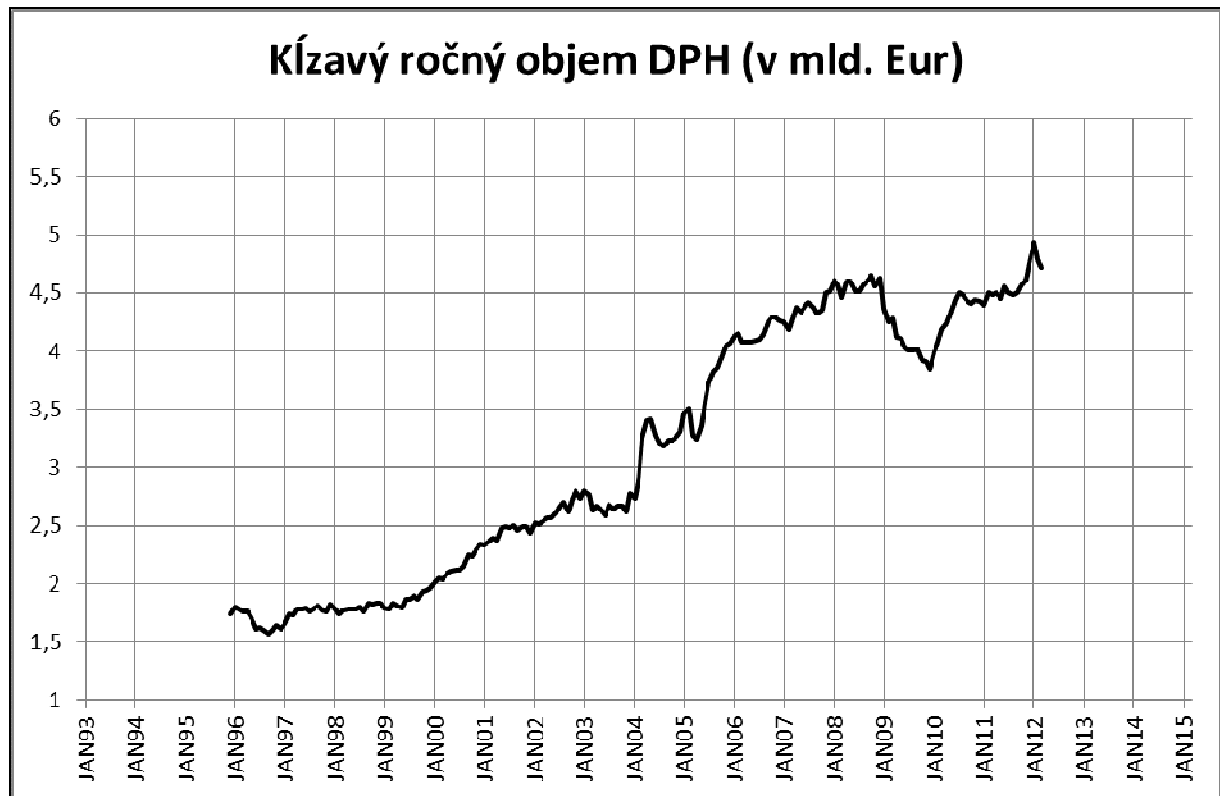
Obr. 7 Mesačné a kľzavé ročné saldo štátneho rozpočtu (v mil. Sk)

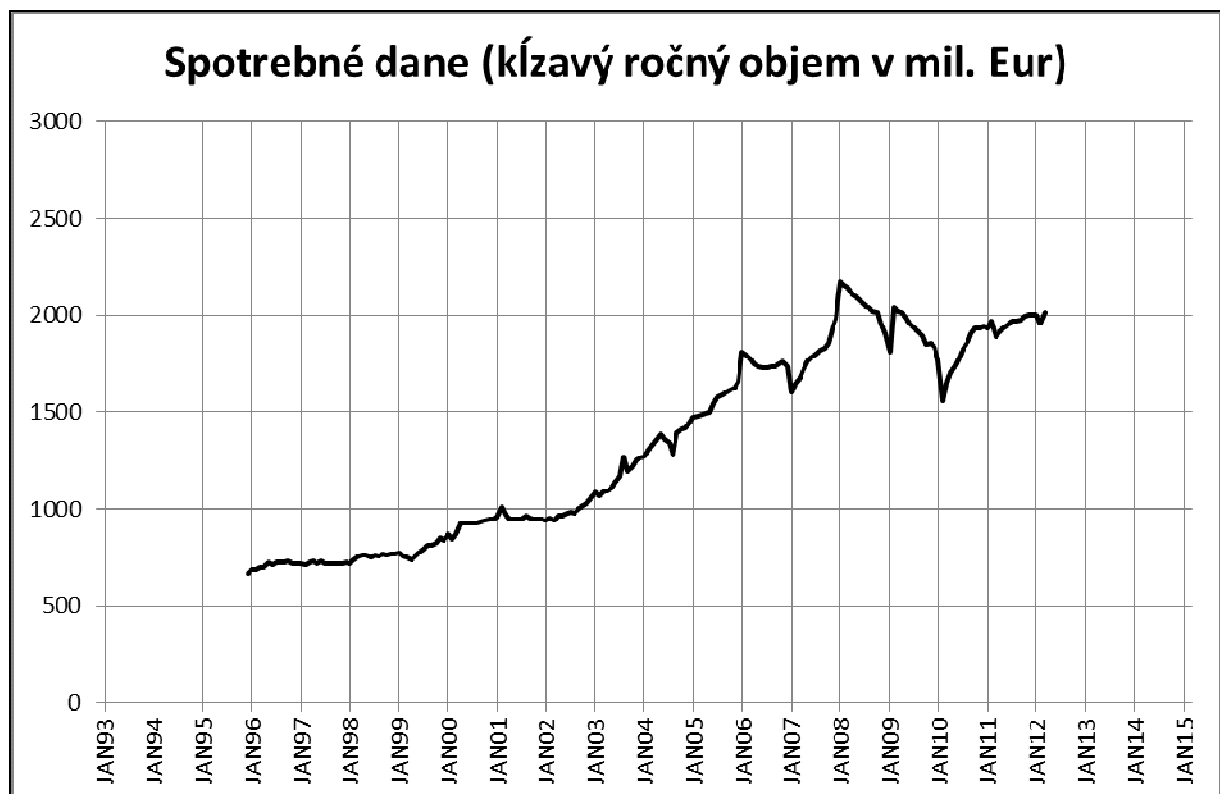
Obr. 8 Podiel kĺzavého ročného salda štátneho rozpočtu na HDP (v %)

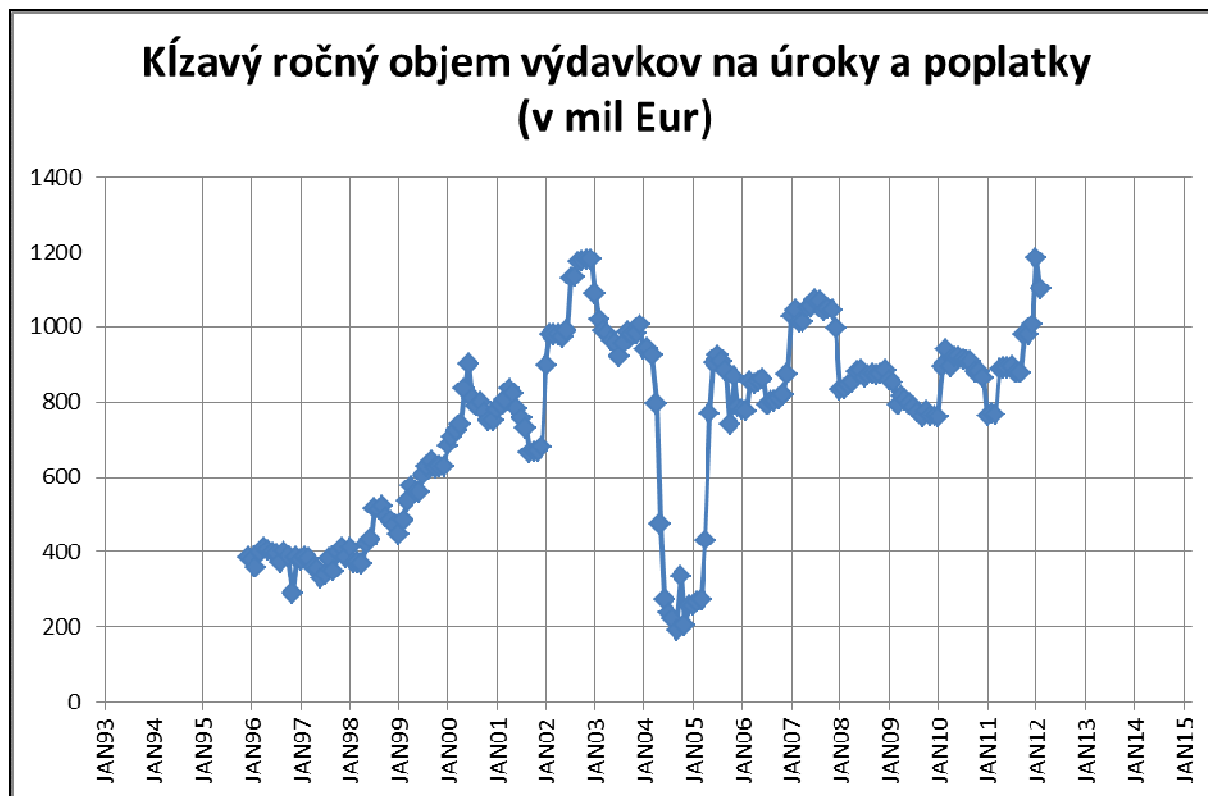
Obr. 9 Kĺzavé ročné príjmy a výdavky štátneho rozpočtu (v mil. Eur)

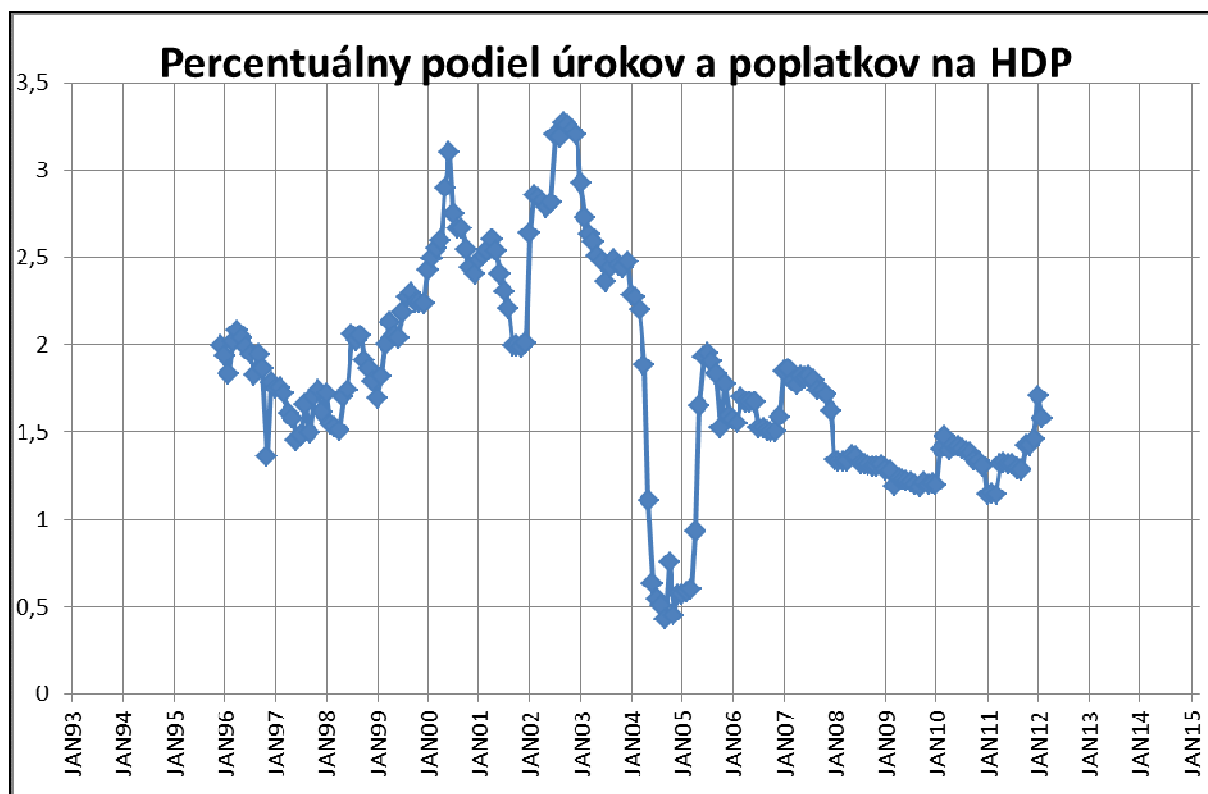
Obr. 10 Kľzavý ročný objem dane z pridanej hodnoty (v mld. €)

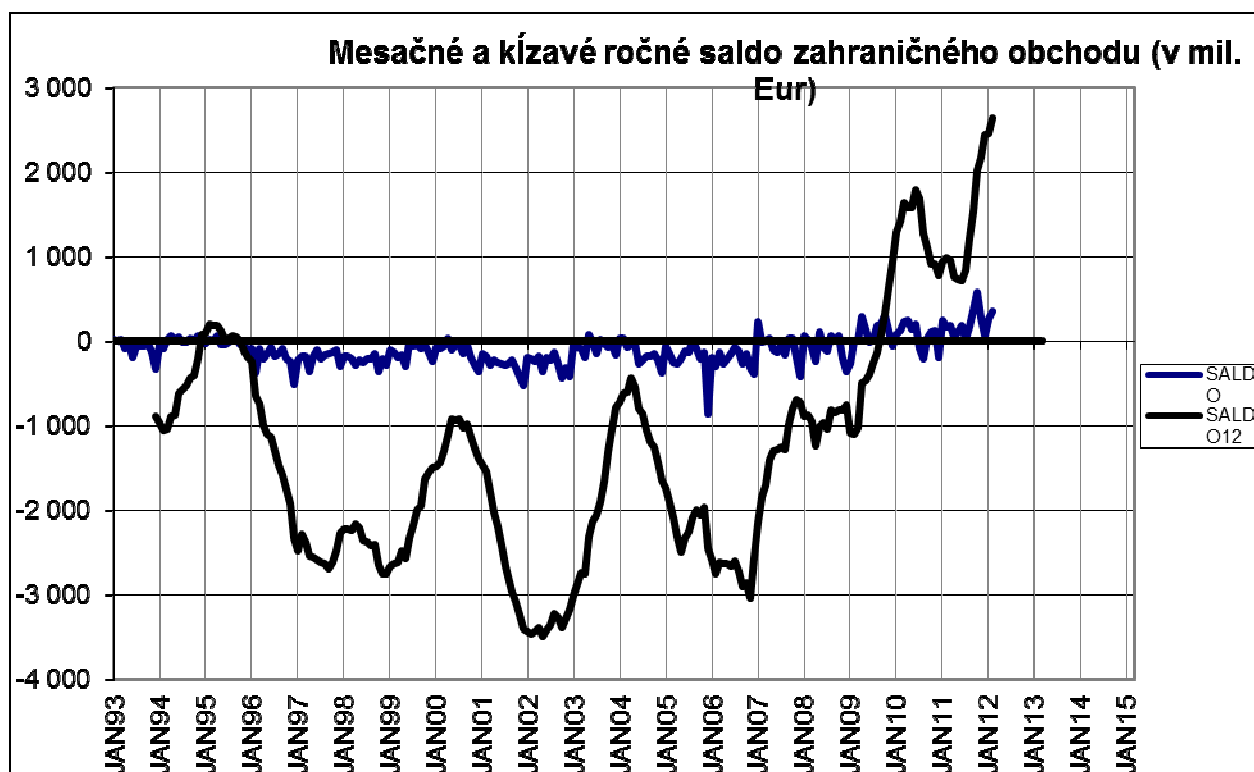
Obr. 11 Kľzavý ročný objem spotrebných daní (v mil. Eur)

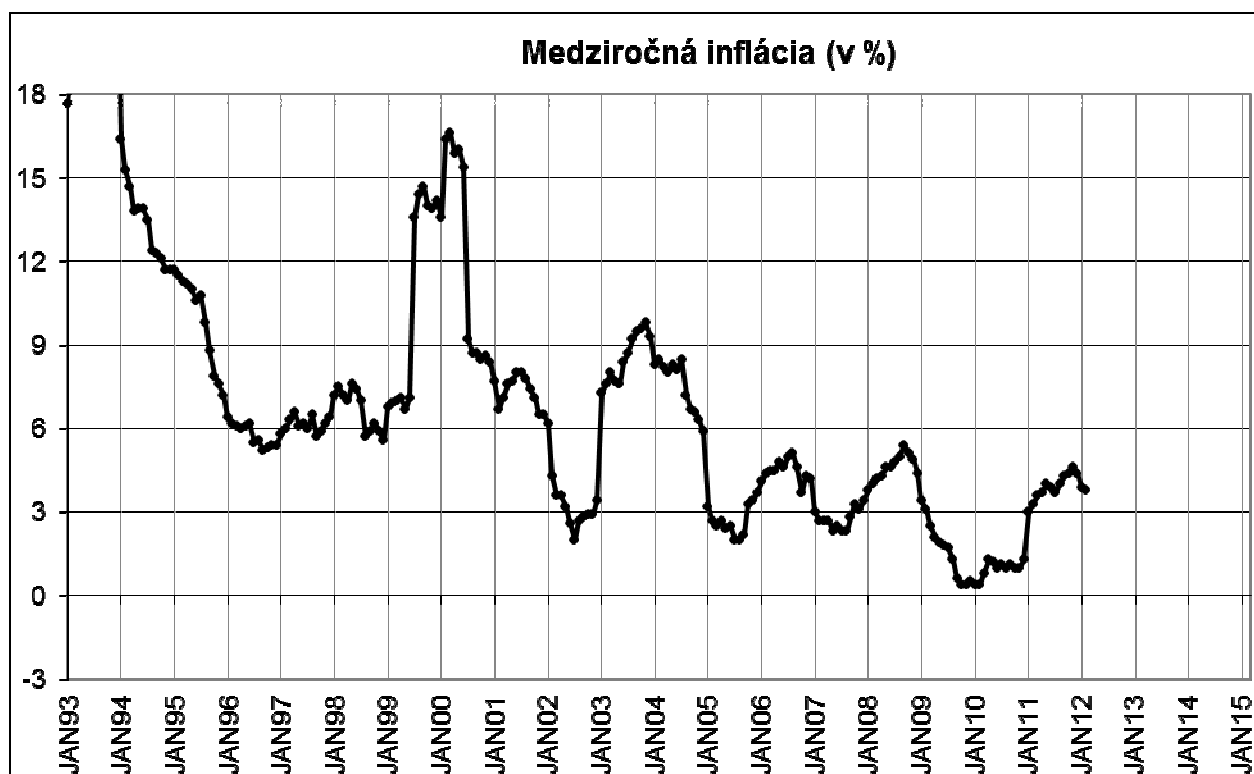
Obr. 12 Kľzavý ročný objem výdavkov štátneho rozpočtu na úroky a poplatky (v mil. Eur)

Obr. 13 Podiel výdavkov štátneho rozpočtu na úroky a poplatky na HDP (%)

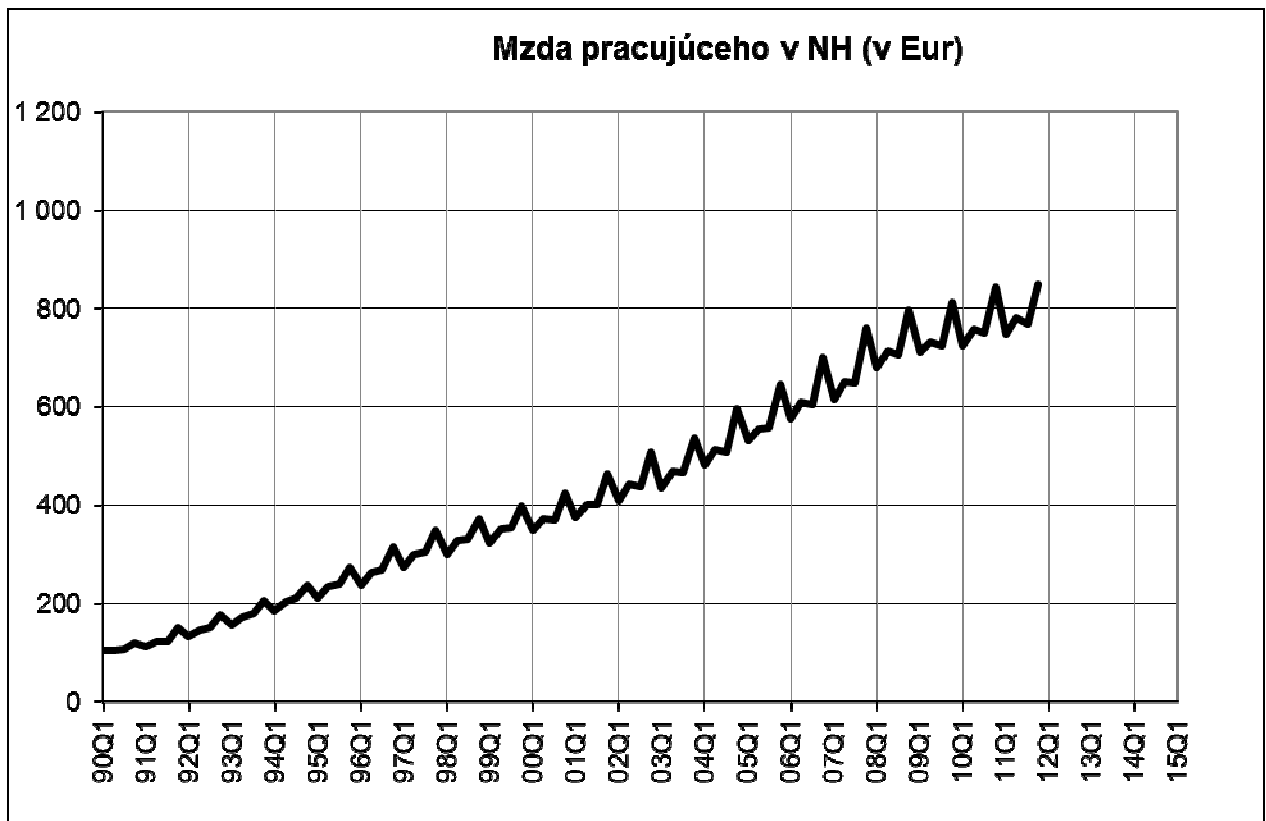
Obr. 14 Mesačné a kĺzavé ročné saldo zahraničného obchodu (v mil. Sk)

Obr. 15 Medziročná inflácia (v %)

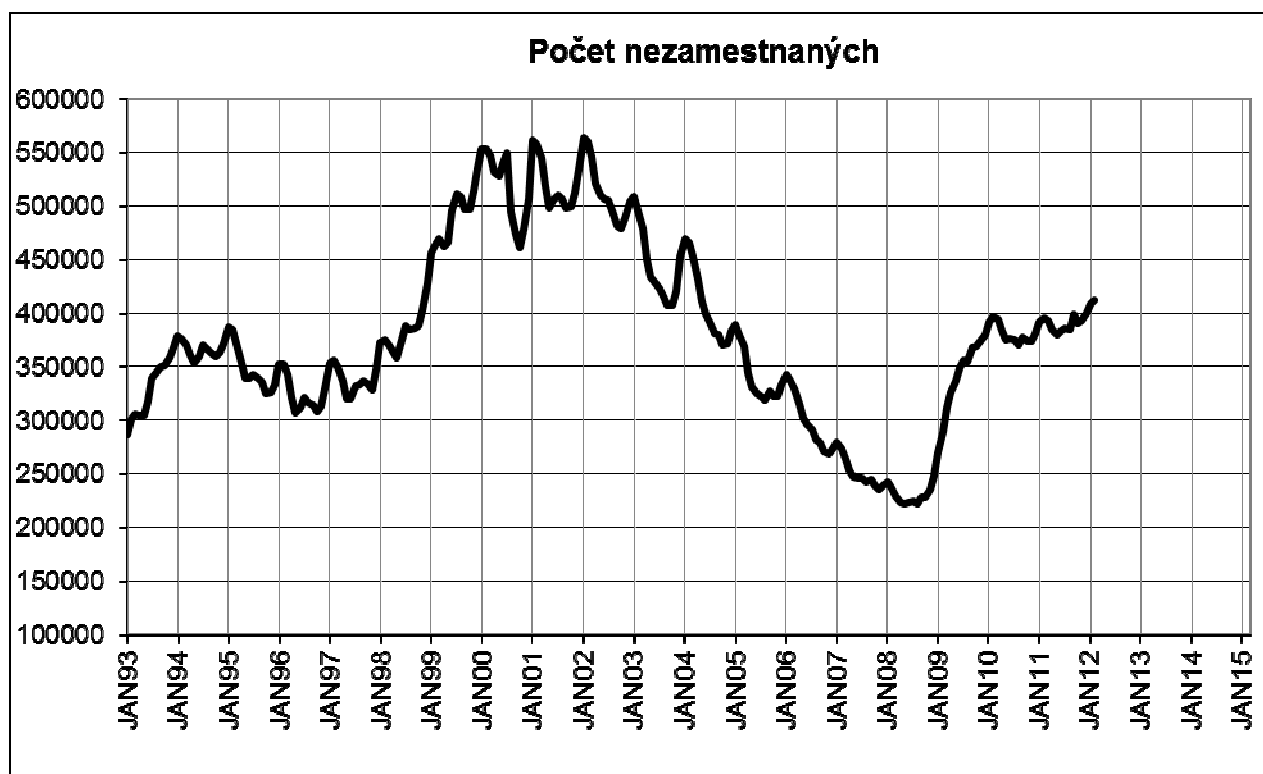
Obr. 16 Kurz českej koruny (od JAN2009 prepočet konverzným kurzom)

Obr. 17 Priemerná mesačná mzda pracujúceho v národnom hospodárstve

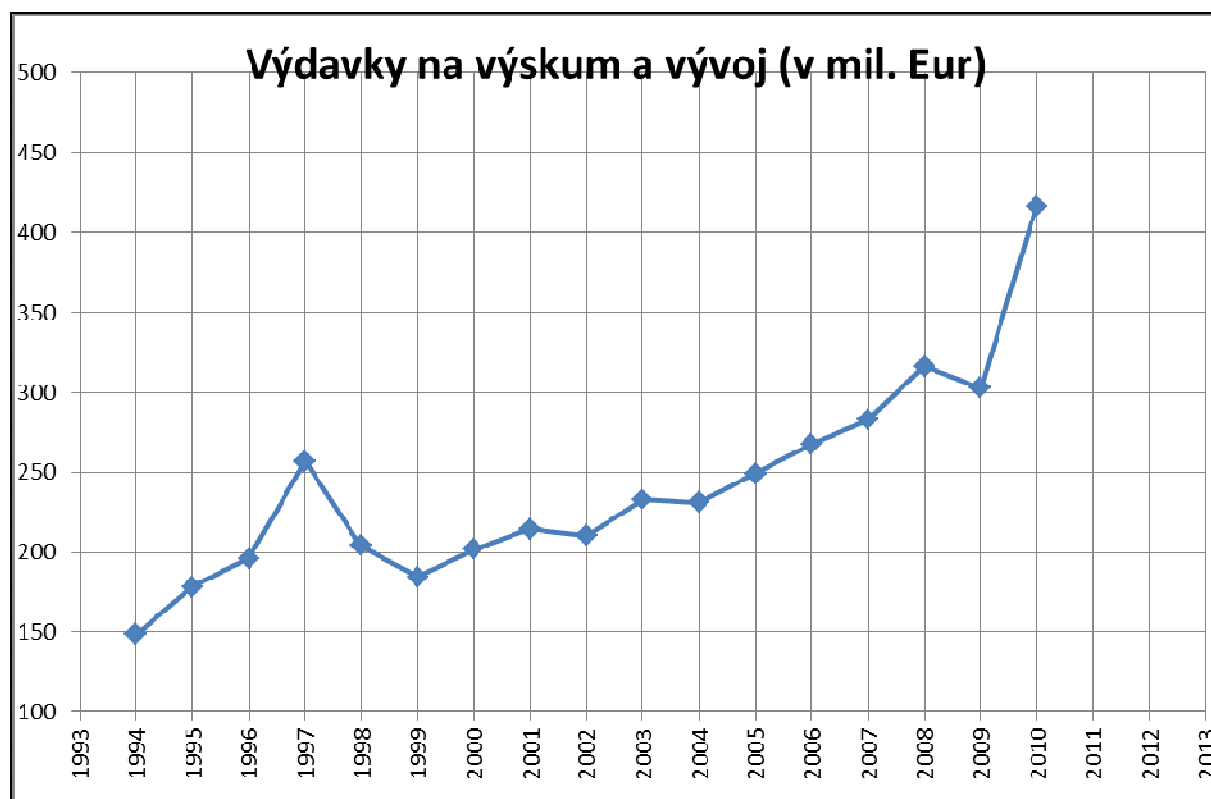
Obr. 18 Bázický index reálnej mzdy pracujúceho v národnom hospodárstve (štvrtroky 1989 sa rovnajú 1)

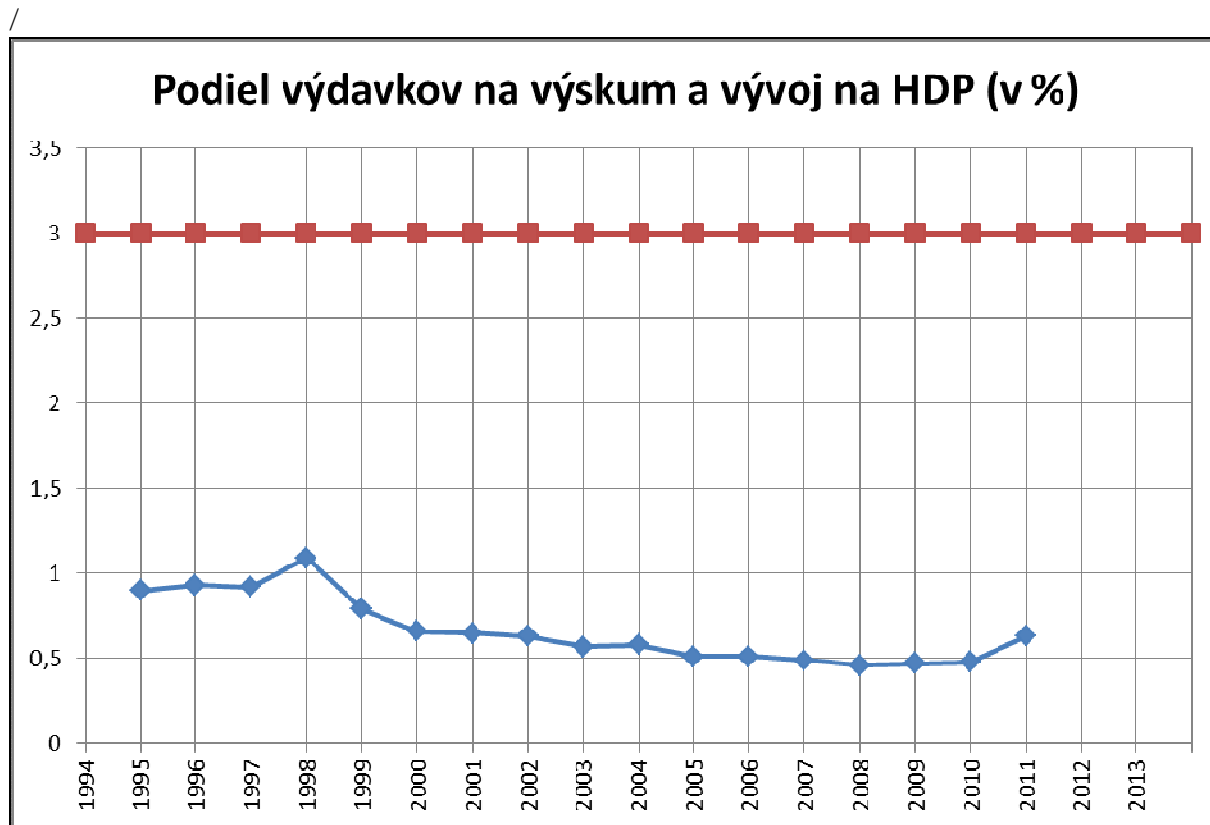
Obr. 19 Celkový počet nezamestnaných

Obr.20 Počet zamestnaných (v tisíc osôb; podľa VZPS)

Obr. 21 Ročné výdavky na výskum a vývoj (v mil. Eur)

Obr. 22 Percentuálny podiel výdavkov na výskum a vývoj na HDP (v %)

Obr. 23 KMV - Koeficient makroekonomického vývoja (v %)

Na záver na obr. 23 je zobrazený mesačný vývoj koeficienta makroekonomického vývoja. Vrchol sme dosiahli v apríli 2007, ďalšie len lokálne maximum v januári 2008 a od toho momentu sa makrovývoj meraný KMV výrazne zhoršuje až do októbra 2009. Nasleduje otočenie vývoja s náznakom zastavenie v súčasnom období na úrovni makroekonomického poklesu okolo -3 až -4 body..

Zdroj údajov:

EIS Slovensko, Statis, Bratislava

www.statistics.sk

www.nbs.sk

www.finance.gov.sk

www.upsvar.sk

Kontakt na autora: chajdiak@statis.biz

Vypracované v rámci riešenia úlohy VEGA č. 1/1164/12 „Možnosti uplatnenia informačných a komunikačných technológií na zvyšovanie efektívnosti medzinárodnej spolupráce malých a stredných podnikov SR v oblasti inovácií“

Ekonomika Slovenska v pohľade verejnosti

Valéria Bezáková

1. Úvod

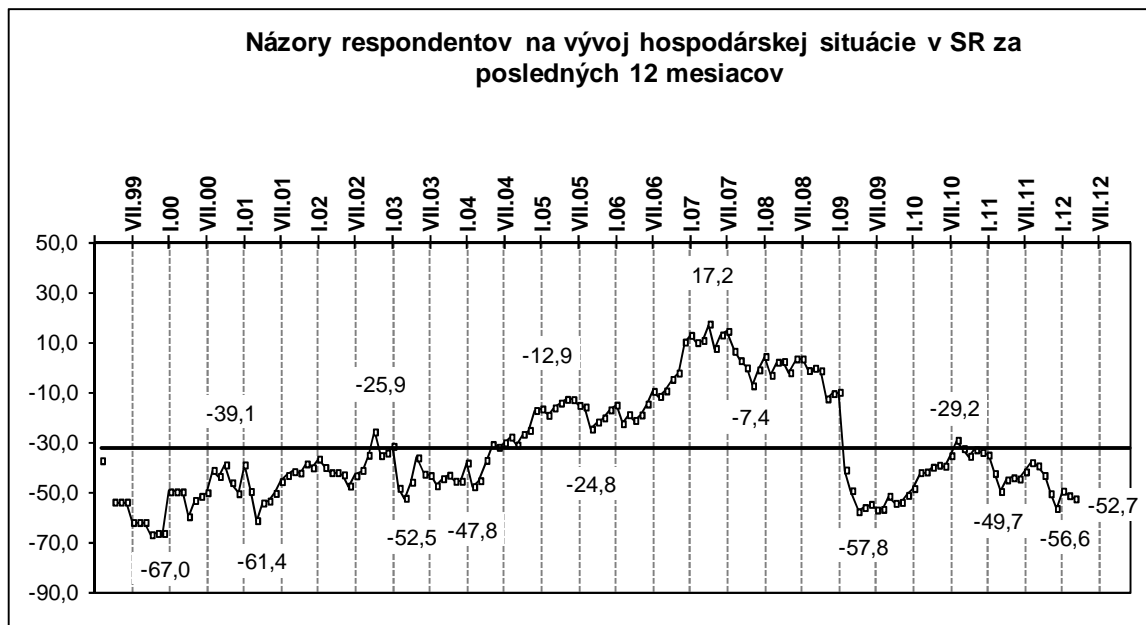
Spotrebiteľský barometer je prieskumom verejnej mienky, v ktorom sa sledujú spotrebiteľské nálady občanov starších ako 16 rokov. Toto zisťovanie je súčasťou medzinárodného programu, v rámci ktorého sa skúmajú názory investorov, výrobcov, obchodníkov, poskytovateľov služieb a spotrebiteľov. Tie vo svojom súhrne slúžia ako podklad na predpoveď ekonomického vývoja jednotlivých krajín i väčších územných celkov. Do programu je zapojených 27 členských štátov EÚ a kandidátske krajiny. Prieskumy sú koordinované a podporované Generálnym riaditeľstvom pre ekonomické a finančné záležitosti Európskej komisie.

Zisťovania u spotrebiteľov začal ŠÚ SR pravidelne uskutočňovať v apríli 1999 najprv so štvrťročnou, neskôr s mesačnou periodicitou. Prostredníctvom 15 indikátorov sa sledujú názory obyvateľov na finančnú situáciu v domácnosti, úmysly investovať, ale aj mienka o súčasnom dianí v ekonomike a očakávania jej ďalšieho vývoja. Počas prvej marcovej dekády 2012 na otázky odpovedalo 1172 občanov SR reprezentujúcich populáciu Slovenska od 16 rokov vyššie v znakoch: pohlavie, vek, vzdelanie, národnosť, veľkosť bydliska a kraj. V centre pozornosti tejto informácie bude tá časť Spotrebiteľského barometra, v ktorej verejnosť posudzuje zmeny celkovej ekonomickej situácie na Slovensku za posledných 12 mesiacov a odhaduje jej vývoj v nasledujúcom období. Výsledky v grafoch sú uvedené v prepočítanej podobe koeficienta, ktorý nadobúda hodnoty z intervalu od -100 (v prípade, ak sú všetky výroky oslovených osôb maximálne nepriaznivé) do +100 (v opačnom prípade, ak sú všetky výroky maximálne priaznivé).

2. Hodnotenie doterajšej hospodárskej situácie na Slovensku

Rastúca tendencia v percepcii ekonomickej situácie na Slovensku (po kríze v názoroch vrcholiacej počas apríla 2009), dosiahla lokálny strop v auguste 2010. Podiel kladných odpovedí za 16 mesiacov vzrástol o 7 percentuálnych bodov na 10 %, neutrálnych o 23 percentuálnych bodov na 33 % a zastúpenie negatívnych kleslo o 30 percentuálnych bodov na 54 %. Tieto názory charakterizovala prepočítaná hodnota -29,2. Po auguste 2010 sa vývoj opäť obrátil a kritické výroky pribúdali do marca 2011, kedy doterajší vývoj hospodárskej situácie na Slovensku hodnotilo ako zlepšenie 6 % (oproti augustu 2010 pokles o 4 percentuálne body), neutrálne (bez zmien) 16 % respondentov (pokles o 17 percentuálnych bodov) a ako zhoršenie 76 % (za 7 mesiacov nárast o 22 percentuálnych bodov). Príslušný koeficient mal v marci 2011 hodnotu -49,7. Od marca 2011 vývoj názorov obyvateľov na doterajší vývoj hospodárstva SR pripomína sinusoidu. Zlepšovanie stavu pokračovalo do augusta 2011 na hodnotu -38,2, (nárast kladných výrokov na 11 %, neutrálnych na 22 % a pokles záporných na 64 %). September 2011 opäť znamená začiatok klesajúcej tendencie, ktorá končí v decembri 2011 na hodnote -56,6, iba 1,2 bodu vyššie od „krízového“ dna v apríli 2009. V decembri 2011 o zlepšení hovorili 4 % oslovených (oproti 3 % v apríli 2009), nezmenený stav deklarovalo 13 % odpovedajúcich (oproti 10 %) a zhoršenie spomínalo 81 % opýtaných (oproti 84% v roku 2009). Začiatok roka 2012 priniesol sezónne zlepšenie, momentálne pozitívne hodnotenie poskytli 4 % oslovených, zmenu nezaznamenalo 16 %

odpovedajúcich a o doterajšom ekonomickom vývoji sa negatívne vyjadrili viac než tri štvrtiny (77%) respondentov. Indexovým premietnutím názorov je číslo -52,7. Tento výsledok nie je veľmi vzdialený od posledného decembrového dna (o 3,9 bodu). Aktuálne hodnotenie významne zaostáva za dlhodobým priemerom (o 20 bodov) a je o 3 body nepriaznivejšie ako pred rokom. Prehľad výsledkov poskytuje graf č. 1.

Graf č. 1: Názory respondentov na vývoj hospodárskej situácie v SR za posledných 12 mesiacov

Celkové rozpätie vyskytujúcich sa hodnôt za celé sledované obdobie sa oproti minulému roku nezmenilo, je to stále 84,2 bodu (od -67,0 do +17,2), z hľadiska rozpätia v komparácii s rokom 2010 bol minulý rok rozkmitanejší (v roku 2010 rozpätie 19,3 bodu, v 2011 to bolo 21,4 bodu), mantinely vyskytujúcich sa hodnôt za posledných 12 mesiacov sú trochu užšie 18,4 bodu (od -56,6 do -38,2). Prehľad priemerných hodnôt za celý rok dokumentuje prepád hodnotení doterajšieho vývoja ekonomiky na Slovensku v roku 2009, prechodné zlepšenie v roku 2010, opätovný pokles v roku 2011 a vývoj v prvých troch mesiacoch roku 2012 naznačuje pokračovanie poklesu.

Tabuľka č.1: Charakteristiky indikátora doterajšieho vývoja ekonomickej situácie na Slovensku v danom roku

koeficient	Doterajší ekonomický vývoj v SR								
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012*
min	-47,8	-24,8	-22,6	-7,4	-12,7	-57,8	-48,5	-56,6	-52,7
max	-17,3	-12,9	10,0	17,2	4,3	-10,1	-29,2	-35,2	-49,6
priemer	-32,6	-17,3	-11,7	7,1	-1,4	-49,6	-37,6	-44,3	-51,2

* za prvé tri mesiace

Tabuľka č.2: Indikátor doterajšieho vývoja ekonomickej situácie v členských krajinách EÚ

Indikátor	Ako sa vyvíjala hospodárska situácia v štáte v uplynulých 12 mesiacoch							
	marec 2005	marec 2006	marec 2007	marec 2008	marec 2009	marec 2010	marec 2011	marec 2012
Belgicko	-11	-25	-8	-42	-75	-35	-15	-47
Bulharsko	-18	-32	-23	-39	-48	-60	-57	-55
Česko	-7	+3	-2	-9	-51	-47	-32	-49
Dánsko	+19	+26	+23	-3	-54	-24	-5	-10
Nemecko	-39	-24	+14	+6	-57	-44	+29	+13
Estónsko	+12	+26	+30	-17	-68	-55	-3	-17
Írsko	+7	-1	-13	-41	:	:	:	:
Grécko	-30	-36	-29	-45	-71	-76	-85	-94
Španielsko	-16	-19	-17	-33	-69	-75	-60	-71
Francúzsko	-37	-44	-36	-51	-73	-46	-43	-55
Taliano	-47	-45	-32	-66	-67	-45	-48	-54
Cyprus	-32	-23	-20	-19	-46	-61	-57	-74
Lotyšsko	-7	-9	-2	-35	-77	-69	-37	-19
Litovsko	+2	+4	+18	-11	-58	-68	-37	-23
Luxembursko	-20	-25	-8	-15	-52	-40	-13	-36
Maďarsko	-22	-14	-51	-56	-78	-59	-38	-52
Malta	-34	-34	-28	+2	-44	-57	-42	-47
Holandsko	-35	-20	+14	-13	-67	-37	-9	-58
Rakúsko	-25	-18	+7	-2	-59	-39	+11	-27
Poľsko	-19	+2	0	+12	-33	-16	-23	-25
Portugalsko	-49	-47	-37	-56	-74	-55	-67	-74
Rumunsko	-12	-20	-9	-20	-44	-61	-64	-52
Slovinsko	-22	-20	-10	-26	-60	-68	-67	-68
<i>Slovensko</i>	<i>-11</i>	<i>-15</i>	<i>+13</i>	<i>+2</i>	<i>-46</i>	<i>-44</i>	<i>-42</i>	<i>-48</i>
Fínsko	+7	0	+8	-6	-59	-11	+20	-20
Švédsko	-4	+5	+11	-3	-65	-1	+29	-16
Veľká Británia	-13	-28	-31	-39	-77	-48	-52	-60
Európska Únia spolu	-29**	-28**	-15	-30	-67	-46	-27	-40

** v priemere nie sú zahrnuté štáty, ktoré v tom čase nepatrili do EÚ

: v čase publikovania výsledkov nebol k dispozícii

Z tabuľky č. 2 vyplýva, že pri poslednom hodnotení doterajšieho vývoja ekonomiky počas marca 2012 v 25 krajinách, čo poskytli údaje, prevládal pesimizmus nad optimizmom. Rozpätie vyskytujúcich sa hodnôt sa oproti stavu pred rokom zúžilo zo 114 bodov na 107 bodov a posunulo smerom k nižším hodnotám. Kým v marci minulého roka tvorili mantinely čísla od -85 do +29, aktuálne to bolo od -94 do +13. Kladná hodnota sa v marci 2012 vyskytla jedine v Nemecku (+13). Doterajší vývoj ekonomiky vo svojej krajine najkritickejšie posudzovali opäť v Grécku (-94). Po usporiadaní do rebríčka podľa klesajúcich hodnôt sa Slovensko (so sezónne očistenou hodnotou -48) ocitlo na 13 mieste, podobnú hodnotu (-49) má Česko na 14. mieste. Komparácia aktuálneho výsledku so situáciou pred rokom indikovala zhoršenie v 22 štátoch, v 4 sa prejavilo zlepšenie (Lotyšsko, Litevsko, Rumunsko

a Bulharsko). V porovnaní s rovnakým obdobím minulého roka celkový európsky pesimizmus vzrástol o 13 bodov z -27 na -40. Za týmto priemerom Slovensko zaostáva o 8 bodov.

3. Očakávaný vývoj ekonomiky na Slovensku

Laické prognózy vývoja hospodárstva v SR za posledný rok majú podobný priebeh ako percepčia doterajšieho vývoja slovenskej ekonomiky. Sinusoida začína v marci 2011 na hodnote -42,1. Proti 9 % optimistov sa postavilo 66 % pesimistov, ktorí ekonomickú budúcnosť svojej krajiny videli v čiernych farbách. Výsledok dopĺňalo 21 % neutrálnych odpovedí a išlo o najnižšiu hodnotu, ktorú indikátor dosiahol od svojho vzostupu v apríli 2010. Rastúca fáza trvala aj v tomto prípade do augusta 2011. Za päť mesiacov podiel optimisticky zmýšľajúcich stúpol o 5 percentuálnych bodov na 14 %, neutrálne tvrdenia mali o 7 percentuálnych bodov vyššie zastúpenie (t.j. 28 %) a výskyt pesimistických vízií klesol o 14 percentuálnych bodov na 52 %. Indexová hodnota vzrástla za toto obdobie o 14,3 bodu na -27,8. Od septembra 2011 sa stav opäť zhoršuje až do decembra 2011. Necelým trom štvrtinám pesimistov (74 %) kontrovali 4 % optimistov a 17 % opýtaných očakávalo stabilitu. Koeficientovým vyjadrením týchto názorov bolo číslo -53,6, blízke historickému dnu z februára 2009, kedy jeho hodnota bola „iba“ o 1,5 bodu nižšia (-55,1). Koniec sinusoidy v prípade ekonomických očakávaní je od januára 2012 opäť stúpajúci. Aktuálne necelé dve tretiny opýtaných (62 %) predpovedali zhoršovanie economickej situácie v SR, 22 % nezmenený stav a 9 % respondentov očakáva zlepšenie. V marci 2012 indikátor so svojou hodnotou -38,8 opäť významne zaostával za svojim dlhodobým priemerom (o 14,1 bodu), avšak obyvatelia boli optimistickejšie naladení ako pred rokom (rozdiel 3,3 bodu). Výsledky možno porovnať v grafe č. 2.

Graf č. 2: Očakávania respondentov týkajúce sa vývoja hospodárskej situácie na Slovensku v nasledujúcich 12 mesiacoch

Celkové rozpätie vyskytujúcich sa hodnôt v SR za celé obdobie sa oproti situácii pred rokom ani v prípade ekonomických očakávaní nezmenilo, je to stále 72,4 bodu (od -55,1 do +17,3). Oproti roku 2010 boli v roku 2011 mantinely podobne od seba vzdialené, opäť však posunuté k nižším hodnotám (rozpätie v roku 2010 bolo 25,3 bodu, v roku 2011 to bolo 25,8 bodu). Očakávania respondentov zohľadnené v celoročnom priemere podobne ako pri hodnoteniach doterajšieho vývoja znamenali prepád v roku 2009, zlepšenie v roku 2010, opätovný pokles v roku 2011 a prvé tri mesiace roku 2011 naznačujú opäť zvýšenie priemernej hodnoty pesimizmu.

Tabuľka č.3: Charakteristiky indikátora očakávaného vývoja ekonomickej situácie na Slovensku v danom roku

koeficient	Očakávaný ekonomický vývoj v SR								
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012*
Min	-38,7	-27,6	-16,4	-9,3	-29,6	-55,1	-37,7	-53,6	-47,2
Max	-10,0	-2,9	16,2	17,3	-3,1	-22,4	-12,4	-27,8	-38,8
priemer	-22,8	-10,7	-4,9	5,5	-12,0	-38,3	-22,8	-36,8	-43,0

* za prvé tri mesiace

Tabuľka č.4: Indikátor očakávaného vývoja ekonomickej situácie v členských krajinách EÚ

Indikátor	Ako sa bude vyvíjať hospodárska situácia v štáte v nasledujúcich 12 mesiacoch							
	marec 2005	marec 2006	marec 2007	marec 2008	marec 2009	marec 2010	marec 2011	marec 2012
Belgicko	+2	-8	-3	-15	-24	4	-3	-11
Bulharsko	-1	-20	-12	-25	-37	-29	-26	-28
Česko	+2	+7	+3	-6	-21	-9	-26	-45
Dánsko	+13	+9	+5	-10	-2	+16	+7	+9
Nemecko	-23	-7	+7	-4	-52	-10	+17	-5
Estónsko	+11	+22	+21	-10	-38	0	+16	-6
Írsko	+6	-6	-20	-33	:	:	:	:
Grécko	-19	-30	-21	-40	-64	-44	-65	-77
Španielsko	-5	-12	-8	-17	-47	-17	-15	-24
Francúzsko	-10	-25	-10	-24	-47	-17	-29	-24
Taliansko	-12	-8	-8	-24	-27	-9	-23	-22
Cyprus	-33	-20	-24	-18	-48	-40	-25	-38
Lotyšsko	+8	+8	+8	-13	-47	-22	-19	-8
Litovsko	+8	+2	+16	-8	-52	-28	-9	-12
Luxembursko	-4	-18	+2	-10	-42	-8	+2	-22
Maďarsko	-8	+7	-37	-41	-65	-23	-20	-35
Malta	-26	-26	-21	-3	-29	-22	-36	-33
Holandsko	-4	+6	+10	-20	-51	+7	+2	-46
Rakúsko	-4	0	+10	-7	-38	+1	+13	-23
Poľsko	-7	+6	-1	+9	-30	-5	-20	-16
Portugalsko	-18	-29	-30	-45	-59	-33	-56	-57
Rumunsko	+5	-8	+2	-6	-33	-33	-38	-33
Slovinsko	-4	-9	0	-8	-39	-14	-23	-25
<i>Slovensko</i>	-3	-12	+11	-10	-51	-16	-36	-37
Fínsko	-8	-2	+1	-12	-17	+25	+10	-9
Švédsko	-1	+3	+2	-10	-8	+27	+17	-7
Veľká Británia	-2	-17	-19	-28	-33	+5	-29	-30
Európska Únia spolu	-10**	-11**	-6	-18	-40	-7	-14	-22

** v priemere nie sú zahrnuté štáty, ktoré v tom čase nepatrili do EÚ

: v čase publikovania výsledkov nebol k dispozícii

Tabuľka č. 4 napovedá, že v 25 štátoch EÚ, ktoré poskytli výsledky, sa na budúcnosť ekonomiky díva viac občanov pesimisticky ako optimisticky. Index očakávaného vývoja

ekonomiky bol kladný iba v Dánsku. Vyskytujúce sa hodnoty sa pri ekonomických očakávaníach posunuli smerom k pesimistickejšiemu názoru a rozpätie sa zároveň rozšírilo (pred rokom od -65 po +17, teraz od -77 do +9). Oproti marcu 2011 sa vyhladky do budúcnosti podľa výpovedí občanov zlepšili v 7 štátoch. V 19 krajinách boli laické prognózy vývoja ekonomiky pesimistickejšie než pred rokom. Slovensko v marci 2012 dosiahlo hodnotu (po sezónnom očistení -37), ktorá je o 15 bodov nepriaznivejšia ako priemer EÚ. V rebríčku sa Slovensko umiestnilo na 21. mieste. Pesimistickejšie ekonomické očakávania ako obyvatelia Slovenska mali v marci 2012 na Cypre, v Česku, v Holandsku, Portugalsku a Geécku. Európska únia ako celok vykazovala za rok zvýšenie pesimizmu o 8 bodov, keď hodnota príslušného indikátora klesla z -14 na -22.

5. Záver

V decembri 2011 dosiahli oba sledované indikátory hodnoty blízke „dnu“ z roku 2009. Na začiatku roku 2012 pri percepcii ekonomického diania na Slovensku došlo k dočasnému zlepšeniu, no posledné zistenia nenaznačujú priaznivú tendenciu. V marci 2012 u obyvateľov prevažovala nedôvera nad dôverou. Aktuálna hodnota indikátora je nepriaznivejšia ako jeho dlhodobý priemer, oproti stavu pred rokom taktiež došlo k miernemu zhoršeniu.

Aj v laických prognózach ďalšieho smerovania ekonomiky na Slovensku v marci 2012 prevládali pesimistické názory, ktorých bolo viac ako v dlhodobom priemere. Obyvatelia boli v odhadoch ďalšieho vývoja hospodárstva SR optimistickejší ako pred rokom a vývoj za posledné mesiace naznačuje priaznivý vývoj (odtrazenie sa od dna).

Na úrovni EÚ v oboch prípadoch (vnímania doterajšieho vývoja ekonomiky v krajine ako aj ekonomických očakávaní) došlo oproti stavu pred rokom k nárastu pesimizmu. Z medzinárodného porovnania vyplýva, že výsledky za Slovensko boli v marci 2012 pri oboch analyzovaných indikátoroch nepriaznivejšie ako priemer za 26 členských štátov EÚ. Pri usporiadaní krajín do rebríčka od najvyššej dôvery k najnižšej Slovensko v marci 2012 pri percepcii ekonomického vývoja dosiahlo z 26 krajín (Írsko neposkytlo údaje) 13. miesto a pri ekonomických očakávaníach 21. miesto.

6. Literatúra

- [1] ŠÚ SR. 2012. Dotazník, datový súbor a výsledky z prieskumu 4/2012 Spotrebiteľský barometer, marec 2012
- [2] ŠÚ SR, 1997-2012. Vlastný archív výsledkov prieskumu Spotrebiteľský barometer autora.
- [3] European Commission DG ECFIN, March 2012. Business and Consumer survey results.

ŠTATISTICKÁ SPRÁVA O ZÁKLADNÝCH VÝVOJOVÝCH TENDENCIÁCH V HOSPODÁRSTVE SR V 4. ŠTVRŤROKU 2011 ⁽¹⁾

Ladislav Mikuš

ZÁKLADNÉ MAKROEKONOMICKÉ TENDENCIE

Súhrnné hodnotenie

Trend zvyšovania makroekonomickej výkonnosti slovenskej ekonomiky pokračoval aj v 4. štvrťroku 2011. Tvorba reálneho **hrubého domáceho produktu** (HDP) ⁽²⁾ sa medziročne zvýšila v stálych cenách o 3,4 %. Bolo to o 0,3 p. b. menej ako v 4. štvrťroku 2010. Po sezónnom očistení objem HDP v 4. štvrťroku 2011 oproti 3. štvrťroku 2011 reálne vzrástol o 0,9 %. V bežných cenách objem HDP medziročne vzrástol o 5,3 % na 17 755,9 mil. Eur.

Hrubý domáci produkt v 4. štvrťroku 2011 medziročne reálne vzrástol o 3,4 %.

Spomalenie ekonomického rastu hlavných obchodných partnerov sa premietlo aj v zmiernení zahraničného dopytu. Vývoz výrobkov a služieb sa v 4. štvrťroku medziročne zvýšil o 7,5 % pri súčasnom poklese dovozu výrobkov a služieb o 1 %. Čistý export bol tak naďalej hlavným zdrojom rastu HDP. Zníženie domáceho dopytu o 2,4 % bolo v rozhodujúcej miere spôsobené poklesom tvorby hrubého kapitálu o 6,4 %. Vysoký pokles tvorby hrubého kapitálu ovplyvnil najmä vývoj zásob. Tvorba hrubého fixného kapitálu bola vyššia o 8,4 %. Minuloročnú úroveň nedosiahla aj konečná spotreba verejnej správy o 3,7 % a konečná spotreba domácností o 0,4 %. Spotreba neziskových inštitúcií slúžiacich domácnostiam vzrástla o 1 %.

Z hľadiska odvetvovej štruktúry bola tvorba hrubého domáceho produktu v 4. štvrťroku 2011 generovaná najmä rastom pridanej hodnoty v oblasti nehnuteľností, v informačných a komunikačných činnostiach zhodne o 7,1 %. Vyššiu pridanú hodnotu dosiahli aj obchod; doprava a skladovanie; ubytovacie a stravovacie služby o 6,3 %, priemysel o 6,1 % a stavebníctvo o 5,1 %. Úroveň 4. štvrťroka 2010 nedosiahla pridaná hodnota vytvorená vo finančných a poisťovacích činnostiach o 10 %, poľnohospodárstve, lesníctve a rybolove o 5,6 %, vo verejnej správe; vzdelávaní; zdravotníctve a sociálnej pomoci o 4,8 %, odborných, vedeckých a technických činnostiach; administratívnych službách o 4,5 % a v umení, zábave a rekreácii; ostatných činnostiach o 0,1 %. Tvorbu hrubého domáceho produktu pozitívne ovplyvnil aj rast čistých daní z produktov o 12,9 %.

Produktivita práce ⁽³⁾ (podľa metodiky národných účtov) sa oproti 4. štvrťroku 2010 reálne zvýšila o 1,9 % (v bežných cenách o 3,8 %).

V priemere za rok 2011 sa vytvoril hrubý domáci produkt v objeme 69 058,2 mil. Eur. V porovnaní s rokom 2010 vzrástol v bežných cenách o 5 %. V stálych cenách bol vyšší o 3,3 %.

V 4. štvrťroku dosiahla celková tvorba **hrubého kapitálu** objem 3 408,6 mil. Eur, v tom tvorba hrubého fixného kapitálu 4 332,6 mil. Eur a zmena stavu zásob -924 mil. Eur. Tvorba hrubého kapitálu oproti 4. štvrťroku 2010 klesla o 6,4 %. Dynamika rastu hrubého fixného kapitálu sa spomalila o 6,7 p. b. na 8,4 %.

Tvorba hrubého fixného kapitálu medziročne vzrástla o 8,4 %.

Tvorbu **hrubého fixného kapitálu** ovplyvnilo najmä zvýšenie objemu nakúpených nových fixných aktív o 11 % v hodnote 4 280,1 mil. Eur. Hodnota nadobudnutého použitého dlhodobého majetku poklesla o 25,9 %.

Z hľadiska jednotlivých sektorov zvýšenie investičnej aktivity vykázali všetky sektory. Vo finančných korporáciách vzrástol objem investícií o 166,1 %, v nefinančných korporáciách o 8,4 %, v neziskových inštitúciách slúžiacich domácnostiam o 1,9 %, vo verejnej správe o 1,6 % a v domácnostiach o 1,4 %. Najväčší objem kapitálových výdavkov smeroval do nefinančných korporácií (62 %). Domácnosti investovali 20,2 %, verejná správa 13,6 %, finančné korporácie 3,9 % a neziskové inštitúcie slúžiace domácnostiam 0,3 % finančných prostriedkov.

K medziročnému rastu investičného dopytu prispeli vyššie investície do takmer všetkých druhov aktív. Objem strojových investícií vzrástol o 20,7 % v dôsledku rastu výdavkov do ostatných strojov a zariadení o 22,3 % a do dopravných prostriedkov o 16,4 %. Viac financií sa vynaložilo aj na zaobstaranie kultivovaných aktív o 5 % a nehmotných fixných aktív o 4,7 %. Hodnota stavebných investícií sa znížila o 0,5 %, v tom investície do ostatných stavieb klesli o 0,6 % a do budov na bývanie o 0,1 %. Kapitálové výdavky do strojov dosiahli 1 869,5 mil. Eur, z toho do dopravných prostriedkov 485,3 mil. Eur. Do stavieb sa investovalo 1 925,8 mil. Eur, z toho do budov na bývanie 461,4 mil. Eur. Na získanie nehmotných fixných aktív sa vynaložilo 483,1 mil. Eur a kultivovaných aktív 54,2 mil. Eur. ⁽⁴⁾

Stav zásob v ekonomike sa k 31. decembru oproti stavu na začiatku roka 2011 znížil o 436,6 mil. Eur. Zníženie zásob v bežných cenách ovplyvnil najmä pokles zásob nedokončenej výroby o 18,2 %, materiálu o 4,3 %, výrobkov a zvierat o 0,6 %. Zásoby tovaru sa zvýšili o 3,8 %.

Konečná spotreba domácností vzrástla o 3,4 %.

Konečná spotreba domácností (spotrebiteľský dopyt) vzrástla v 4. štvrtroku medziročne v bežných cenách o 3,4 % na 9 965,2 mil. Eur. Disponibilné zdroje domácností sa zvýšili o 0,7 % v dôsledku zvýšenia odmien zamestnancov o 1 % (pri raste hrubých miezd a plátov o 1,1 %). Najväčší podiel na celkových spotrebných výdavkoch si naďalej udržali výdavky domácností spojené s bývaním 25 % a na nákupy potravinárskeho tovaru 17,9 %. Rast spotrebiteľského dopytu ovplyvnili najmä vyššie výdavky na vzdelanie o 5,1 % a na rozličné tovary a služby o 5 %. Na druhej strane, najpomalšie rástli výdavky na odievanie a obuv o 0,4 %.

Konečná spotreba verejnej správy sa znížila o 59,9 mil. Eur.

Verejná správa použila v 4. štvrtroku na konečnú spotrebu finančné prostriedky v objeme 3 714,4 mil. Eur. V porovnaní so 4. štvrtrokom 2010 to bolo o 59,9 mil. Eur menej. Medziročný pokles v bežných cenách zaznamenali výdavky na odmeny zamestnancov (o 3,4 %) aj naturálne sociálne dávky (o 2,7 %). Medzispotreba (tvoria ju spotreba materiálu a energie, spotreba služieb) vzrástla o 0,2 % na 1 092,8 mil. Eur. Zvýšili sa aj výdavky určené na nákup služieb (o 1,1 %).

V celkovej štruktúre konečnej spotreby verejnej správy dosiahli odmeny zamestnancov podiel 39,5 %, naturálne sociálne dávky 24,2 % a výdavky na medzispotrebu 29,4 %. Z celkových výdavkov smerovalo na individuálnu spotrebu 45,1 %, zvyšok sa použil na kolektívnu spotrebu.

Saldo zahraničného obchodu s tovarmi bolo v 4. štvrtroku 2011 aktívne v objeme 931,4 mil. Eur.

Saldo **zahraničného obchodu s tovarmi** ⁽⁵⁾ dosiahlo v 4. štvrtroku najvyššiu kladnú úroveň z celého roka 2011. V porovnaní so 4. štvrtrokom 2010 sa zvýšilo o 900,2 mil. Eur na 931,4 mil. Eur. Zo Slovenskej republiky sa vyviezli tovary v celkovej hodnote 14 953 mil. Eur a celkový dovoz tovarov dosiahol 14 021,6 mil. Eur. Tempo medziročného rastu vývozu tovarov sa spomalilo v bežných cenách na 8,8 % (o 13,6 p. b.) a dovozu tovarov na 2,3 % (o 23,9 p. b.).

Bežné príjmy domácností v 4. štvrťroku medziročne vzrástli o 1,6 % (reálne klesli o 2,7 %). Vo vývoji sa premietlo najmä zvýšenie objemu hrubého zmiešaného dôchodku o 7,2 % a odmien zamestnancov o 1 %. Nižšie boli príjmy z dôchodkov z majetku o 7,8 %, zo sociálnych dávok o 4,7 %. Ostatné bežné transfery vzrástli o 0,2 %.

Bežné príjmy domácností sa nominálne medziročne zvýšili o 1,6 %.

Bežné výdavky domácností dosiahli 3 997,9 mil. Eur. V porovnaní so 4. štvrťrokom 2010 nominálne vzrástli o 4,7 % (reálne o 0,2 %).

V 4. štvrťroku sa zisk **nefinančných a finančných korporácií** ⁽⁶⁾ medziročne zvýšil o 77,4 % na 2 569,8 mil. Eur. Nefinančné korporácie vytvorili zisk v objeme 2 702,3 mil. Eur, ktorý sa v porovnaní so 4. štvrťrokom 2010 zvýšil o 49,8 %. Finančné korporácie dosiahli stratu 132,5 mil. Eur, medziročne klesla o 62,7 %. Strata finančných inštitúcií poklesla o 49,5 % na 236,4 mil. Eur. Zisk v poisťovacích korporáciách a penzijných fondoch vzrástol o 3,8 % na 89,2 mil. Eur. Zisk ostatných finančných sprostredkovateľov klesol o 45,7 % na 14,6 mil. Eur.

Korporácie nefinančného sektora vytvorili podľa predbežných výsledkov zisk v hodnote 2,7 mld. Eur. Korporácie finančného sektora dosiahli stratu 0,1 mld. Eur.

Nefinančné a finančné korporácie vytvorili v roku 2011 zisk v hodnote 10 763,8 mil. Eur, v tom nefinančné korporácie v objeme 9 638,4 mil. Eur a finančné korporácie v objeme 1 125,4 mil. Eur. V porovnaní s rokom 2010 sa zvýšil zisk o 17,7 %, čo súviselo s rastom zisku vo finančných korporáciách o 103 % a v nefinančných korporáciách o 12,2 %.

V priemere za 4. štvrťrok dosiahla medziročná **miera inflácie** 4,5 %. V porovnaní so 4. štvrťrokom 2010 bola vyššia o 3,4 p. b. Najsilnejší vplyv na celkové zvýšenie inflácie mal medziročný rast regulovaných cien o 9 % (vlani bol pokles o 0,7 %). Čistá inflácia (bez zmien nepriamych daní) sa zvýšila o 1,7 p. b. na 2,2 %. Zrýchlila sa aj dynamika jadrovej inflácie o 0,9 p. b. na 2,5 % hlavne v dôsledku rastu cien potravín o 3,8 %. Priemerná miera inflácie v roku 2011 bola 3,9 % (o 2,9 p. b. vyššia ako v roku 2010).

Medziročný rast inflácie sa v 4. štvrťroku zrýchlil na 4,5 %.

Spotrebiteľské ceny medziročne rástli v priebehu roka 2011 rýchlejšie ako v roku 2010. Cenovú hladinu ovplyvnil najmä výrazný rast regulovaných cien. Dynamika cien priemyselných výrobcov pre export bola počas celého roka vyššia ako tuzemských cien. Ceny poľnohospodárskych výrobkov po dlhodobom raste začali od novembra znovu klesať. Tempo medziročného rastu cien stavebných materiálov bolo s výnimkou apríla vyššie ako dynamika rastu cien stavebných prác.

Podľa **demografických** údajov sa v 4. štvrťroku v Slovenskej republike narodilo 14 885 živých detí (o 228 menej ako v 4. štvrťroku 2010) a zomrelo 13 749 osôb (o 482 menej ako vlani). Živorodenosť sa znížila o 0,2 bodu na 10,8 promile, úmrtnosť klesla o 0,4 bodu na 10 promile. Uzavretých bolo 6 030 manželstiev. Oproti 4. štvrťroku 2010 sa počet sobášov zvýšil o 308. Rozviedlo sa 2 640 manželských párov. Prirodzený prírastok obyvateľstva sa v porovnaní so 4. štvrťrokom 2010 zvýšil o 254 osôb na 1 136 osôb. Zahraničnou migráciou získala Slovenská republika 689 osôb (prísťahovalo sa 1 104 a vysťahovalo sa 415 osôb). Celkový prírastok obyvateľstva Slovenska dosiahol 1 825 osôb a oproti 4. štvrťroku 2010 klesol o 63 osôb. K 31. decembru 2011 mala Slovenská republika 5,4 mil. obyvateľov. Podiel žien na celkovom počte obyvateľstva tvoril 51,4 %.

Celkový prírastok obyvateľstva bol v 4. štvrťroku nižší ako v 4. štvrťroku 2010.

Medziročný rast zamestnanosti podľa VZPS dosiahol v 4. štvrťroku najnižšie tempo rastu za rok 2011.

Medziročný nárast **zamestnanosti** podľa Výberového zisťovania pracovných síl (VZPS) ⁽⁷⁾ dosiahol v 4. štvrťroku najnižšie tempo rastu za rok 2011. Počet **pracujúcich** ⁽⁸⁾ sa v porovnaní so 4. štvrťrokom 2010 zvýšil o 0,5 % (o 12,1 tis.) na 2 351,5 tis. osôb. Po sezónnom očistení oproti 3. štvrťroku 2011 zamestnanosť klesla o 11,2 tis. (o 0,5 %) na 2 339,8 tis. osôb.

Zvýšenie počtu pracujúcich ovplyvnil hlavne medziročný rast počtu zamestnancov o 9 tis. (o 0,5 %) na 1 977 tis. Počet podnikateľov vzrástol o 4,6 tis. (o 1,2 %) na 373,3 tis. v dôsledku rastu počtu podnikateľov bez zamestnancov o 13,2 tis. (o 4,7 %) na 294,3 tisíc. Počet podnikateľov so zamestnancami klesol o 8,7 tis. (o 9,9 %) na 78,9 tisíc. Počet živnostníkov, ktorých práca mala formu závislej práce zamestnanca, sa medziročne zvýšil o 11,6 tis. na 105,3 tis. osôb.

Najvyšší absolútny medziročný prírastok v zamestnanosti dosiahol priemysel (40 tis. osôb). Prispel k tomu najmä rast v priemyselnej výrobe o 41,8 tis. osôb. V ostatných priemyselných odvetviach sa počet pracujúcich znížil. Najvýraznejšie klesol počet pracujúcich v stavebníctve o 25 tis. a v ubytovacích a stravovacích službách o 9,2 tis. osôb.

V priemere za rok 2011 vzrástla celková zamestnanosť o 33,9 tis. (o 1,5 %) na 2 351,4 tis. osôb.

Počet pracujúcich v zahraničí do 1 roka sa v 4. štvrťroku medziročne znížil.

Počet **pracujúcich v zahraničí do 1 roka** sa v 4. štvrťroku medziročne znížil o 10,1 tis. osôb (o 8,1 %) na 114,6 tis. osôb. Najviac osôb, ktoré si našli prácu v zahraničí, bolo z Prešovského (33,4 tis.) a Nitrianskeho kraja (19,8 tis.). Z európskych krajín pracovali slovenskí občania najmä v Českej republike (37,8 %) a v Rakúsku (21,6 %). Medzi krátkodobými migrantmi prevládali pracujúci v priemyselných odvetviach (29,9 %) a v stavebníctve (26,8 %).

Miera zamestnanosti (vo vekovej skupine 20 - 64 ročných) ⁽⁹⁾ sa v porovnaní so 4. štvrťrokom 2010 nezmenila a zostala na úrovni 65,1 %. Miera zamestnanosti mužov vzrástla o 0,5 p. b. na 72,8 % a žien klesla o 0,6 p. b. na 57,4 %.

Priemerný počet voľných pracovných miest sa v jednotlivých štvrťrokoch postupne znižoval.

Priemerný počet **voľných pracovných miest** ⁽¹⁰⁾ sa v jednotlivých štvrťrokoch postupne znižoval. Najnižšiu úroveň dosiahol v 4. štvrťroku (13 459 miest). V porovnaní so 4. štvrťrokom 2010 klesol o 3,1 % (o 436 miest). Absolútne najviac v obchode (o 861 miest). Výraznejší úbytok bol aj v stavebníctve, doprave a skladovaní, priemyselnej výrobe, dodávke vody a v pôdohospodárstve. Najvýraznejší medziročný prírastok počtu voľných miest bol vo verejnej správe, obrane a sociálnom zabezpečení (o 431 miest).

Počet nezamestnaných podľa VZPS vzrástol o 1,2 %, miera nezamestnanosti sa zvýšila na 14 %.

Medziročný pokles **nezamestnanosti** (podľa Výberového zisťovania pracovných síl) ⁽¹¹⁾ sa v 4. štvrťroku zastavil. Priemerný počet nezamestnaných osôb oproti 4. štvrťroku 2010 vzrástol o 4,5 tis. (o 1,2 %) na 381,8 tis. osôb. Miera nezamestnanosti sa medziročne zvýšila o 0,1 p. b. na 14 %. U žien vzrástla o 0,3 p. b. na 14,3 % a u mužov klesla o 0,1 p. b. na 13,7 %. V medzikvartálnom porovnaní (4. štvrťrok 2011 oproti 3. štvrťroku 2011) vzrástla sezónne očistená nezamestnanosť o 19,2 tis. osôb (o 5,3 %) na 383,8 tis. osôb.

Zvýšenie celkovej nezamestnanosti sa prejavilo v absolútnom raste počtu dlhodobo nezamestnaných osôb (dlhšie ako 1 rok) na 242,5 tis. osôb. Podiel týchto osôb na celkovej nezamestnanosti sa však znížil o 0,5 p. b. na 63,5 %. Vzrástol aj počet krátkodobo nezamestnaných osôb (do 1 roka) na 139,3 tis. osôb.

Z hľadiska ekonomickej činnosti posledného zamestnávateľa najviac nezamestnaných osôb pracovalo v priemysle (92,3 tis.). Zároveň v tomto odvetví bol zaznamenaný aj najvyšší úbytok počtu nezamestnaných o 13,5 tis. osôb. Najvyšší prírastok nezamestnaných bol v odvetviach obchod a stavebníctvo.

V priemere za rok 2011 nezamestnanosť medziročne klesla o 21,1 tis. (o 5,4 %) na 367,9 tis. osôb. Miera nezamestnanosti sa znížila o 0,9 p. b. na 13,5 %.

Priemerná nominálna mesačná **mzda** ⁽¹²⁾ zamestnanca hospodárstva SR v 4. štvrtroku medziročne vzrástla o 0,5 % na 848 Eur. Vyšší prírastok spotrebiteľských cien v porovnaní s rastom nominálnej mzdy ovplyvnil vývoj reálnej mzdy, ktorá sa medziročne znížila o 3,8 %. Sezónne očistená nominálna mzda oproti 3. štvrtroku 2011 klesla o 0,3 %.

Priemerná mesačná mzda v 4. štvrtroku 2011 klesla reálne o 3,8 %.

Najvyššiu priemernú nominálnu mesačnú mzdu mali zamestnanci v informačných a komunikačných činnostiach (1 692 Eur), vo finančných a poisťovacích činnostiach (1 468 Eur), v dodávke elektriny a plynu (1 431 Eur). Najnižšiu mzdu mali zamestnanci v ubytovacích a stravovacích službách (563 Eur), v ostatných činnostiach (636 Eur) a v poľnohospodárstve (645 Eur).

Relatívne najrýchlejšie rástla nominálna mzda v odvetviach ťažba a dobývanie (o 14,2 %), informačné a komunikačné činnosti (o 9,6 %), finančné a poisťovacie činnosti (o 7,5 %). Mzda sa znížila najmä v administratívnych službách o 6,1 %, dodávke vody o 3,7 %, ostatných činnostiach o 2,2 % a vo verejnej správe a obrane o 1,9 %.

Priemerná nominálna mesačná mzda vzrástla v podnikoch s 20 a viac zamestnancami o 1,4 % na 953 Eur a v príspevkových organizáciách o 1 % na 791 Eur. Znížila sa v malých podnikoch do 19 zamestnancov o 1,9 % na 723 Eur a v rozpočtových organizáciách o 1,5 % na 856 Eur.

V roku 2011 dosiahla priemerná nominálna mesačná mzda zamestnanca v hospodárstve hodnotu 786 Eur. Medziročne sa zvýšila o 2,2 %, reálna mzda klesla o 1,6 %. Rast nominálnej mzdy bol o 1 p. b. pomalší ako v roku 2010.

Vysvetlivky:

(1) Prípadné odchýlky na poslednom mieste v súčtoch a podieloch vznikajú zaokrúhľovaním údajov. Počet pracovných dní bol v 4. štvrtroku 2011 o 1 deň nižší ako v 4. štvrtroku 2010.

(2) Údaje o HDP sú podľa metodiky Európskeho systému národných účtov (ESNÚ 95) v znení neskorších úprav podľa nariadení ES. Pre údaje z hľadiska produkcie, spotreby a tvorby dôchodkov pokiaľ nie je uvedené inak, platí, že absolútne hodnoty a štruktúra sú v bežných cenách, údaje o medziročnom vývoji sú zo stálych cien vypočítaných reťazením objemov k referenčnému roku 2005.

(3) Produktivita práce z HDP je vypočítaná ako podiel HDP a počtu zamestnancov v ekonomike podľa domáceho konceptu ESNÚ 95. Zamestnanosť podľa metodiky ESNÚ 95 - zamestnanosť vyjadrená počtom osôb (zamestnancov a samozamestnávateľov), ktorí sú zapojení do výrobných činností v zmysle systému národných účtov. Pri konštrukcii ukazovateľov účtov práce sa vychádza z definícií ILO a metodiky ESNÚ 95.

(4) Na základe Nariadenia Európskeho parlamentu a rady (ES) č. 1 392/2007 a nového členenia tvorby hrubého fixného kapitálu podľa klasifikácie produkcie.

(5) Údaje sú predbežné v bežných cenách (v hodnote typu FOB) podľa metodiky platnej od roku 2007 (bez nepriamych dovozov a vývozov), vypracované Štatistickým úradom SR na základe údajov Colného riaditeľstva SR získaných v rámci colného konania a z INTRASTAT-SK hlásení poskytnutých príjemcami a odosielateľmi tovaru.

(6) Podľa podnikovej metódy. Absolútne hodnoty aj indexy sú v bežných cenách. Korporácie sú podniky vo vlastníctve skupiny subjektov. Výsledok hospodárenia je pred zdanením.

(7) Metodika VZPS je v súlade s medzinárodnými definíciami a odporúčaniami ILO a Eurostatu.

⁽⁸⁾ Pracujúci v zmysle VZPS sú všetky osoby vo veku od 15 rokov, ktoré v sledovanom (referenčnom) týždni vykonávajú aspoň 1 hodinu prácu za mzdu, plat alebo iný druh odmeny alebo prácu za účelom dosiahnutia zisku, vrátane osôb vykonávajúcich prácu na základe dohôd, sezónnych pracovníkov, osôb pracujúcich v zahraničí menej ako 1 rok a osôb na platených aktivačných prácach; respondenti sú zahrnutí do odvetví podľa ekonomickej činnosti miestnej jednotky nie celého podniku.

⁽⁹⁾ V percentách vyjadrený podiel počtu pracujúcich vo veku 20 - 64 rokov z obyvateľstva v rovnakom veku.

⁽¹⁰⁾ Počet voľných pracovných miest - uvádza sa počet novovytvorených, neobsadených alebo uvoľnených pracovných miest v priemere za obdobie, pri ktorých zamestnávateľ podniká aktívne kroky nájsť vhodného kandidáta mimo podniku a je pripravený podniknúť ďalšie kroky, aby voľné miesto obsadil bezprostredne alebo v priebehu 3 mesiacov. Voľným pracovným miestom je tiež pracovné miesto, ktoré sa uvoľní z dôvodu dlhodobej absencie (materská, rodičovská dovolenka) a dlhodobej práceneschopnosti (viac ako 4 týždne). V prípade rezervovania voľného pracovného miesta pre konkrétneho kandidáta, ktorý nastúpi do zamestnania neskôr, toto pracovné miesto prestane byť voľným pracovným miestom. Podľa štvrťročného štatistického výkazníctva vrátane odhadu za živnostníkov.

⁽¹¹⁾ Definícia nezamestnanosti je v súlade s Nariadením komisie (ES) č. 1 897/2000.

⁽¹²⁾ Podľa štvrťročného štatistického výkazníctva; bez podnikateľských príjmov; údaje sú upravené o štatistický odhad neevidovanej mzdy.

p. b. - percentuálny bod

Aktuálny makroekonomický vývoj v SR a strednodobá predikcia NBS (P1Q-2012)

Ján Beka, NBS

Aktuálny vývoj

Rast svetovej ekonomiky sa v štvrtom štvrťroku 2011 oproti predchádzajúcemu štvrťroku spomalil. Neistota ohľadom riešenia dlhovej krízy v eurozóne, potreba konsolidácie fiškálnej politiky a slabá finančná situácia domácností ovplyvnili pribrzdzenie rastu vo vyspelých ekonomikách. Ekonomická aktivita vo väčšine rozvíjajúcich ekonomík sa tiež mierne spomalila, naďalej je však nad úrovňou vyspelých ekonomík. Kompozitný indikátor ekonomickej dôvery (CLI) v krajinách OECD sa v štvrtom štvrťroku 2011 stabilizoval, čo naznačuje, že by nemalo dochádzať k ďalšiemu spomaľovaniu globálneho ekonomického rastu. Pokles HDP eurozóny odrážal spomalenie svetového hospodárskeho rastu, vysoké ceny komodít, nepriaznivý vplyv dlhovej krízy v eurozóne na spotrebiteľskú a podnikateľskú dôveru, ako aj zhoršenie úverových podmienok a ďalšie sprísňovanie fiskálnych politík v niektorých krajinách eurozóny.

Vplyv negatívneho vývoja v krajinách eurozóny vo 4. štvrťroku 2011 na ekonomickú aktivitu na Slovensku sa v danom období neprejavil. Tempo rastu slovenského hospodárstva zostalo na približne rovnakej úrovni ako v predchádzajúcich štvrťrokoch (0,9 % medzištvrtročne). Relatívne vysoký rast HDP bol ovplyvnený najmä rastom exportnej výkonnosti s následným pozitívnym príspevkom čistého exportu. Rast exportu vo štvrtom štvrťroku viac ako kompenzoval medzikvartálne poklesy v druhom a treťom štvrťroku. Naopak, dovozy zaznamenali stagnáciu. Okrem pozitívneho čistého exportu prispeli k rastu ekonomiky aj investície. Ich pozitívny príspevok k rastu je považovaný za jednorázový, nakoľko významný vplyv mal efekt rozširovanie výrobných kapacít v automobilovom priemysle. Pri abstrahovaní od nej by bol príspevok investícií záporný. Úverové štandardy pre podniky sa miene sprísnilo vo 4. štvrťroku a tlmili tak investičné aktivity. Výrazná neistota budúceho vývoja a prepád reálnych príjmov domácností pôsobili aj vo štvrtom štvrťroku tlmiačo na konečnú spotrebu domácností. Tá síce vzrástla medzikvartálne o 0,2 %, bolo to však najmä v dôsledku zníženia miery úspor, keďže domácnostiam sa prepadli príjmy. Pokles reálneho disponibilného príjmu bol ovplyvnený najmä výraznejším spomalením rastu nominálnych kompenzácií zamestnancom, poklesom sociálnych transferov a infláciou. Vládny sektor pokračoval vo 4. štvrťroku v konsolidačnom úsilí, keď vládna spotreba poklesla medzikvartálne o 0,6 %. To sa prejavilo najmä v kompenzáciách, pričom medzirpostreba vzrástla.

Napriek rýchlemu rastu ekonomiky vo štvrtom štvrťroku 2011, trh práce neodzrkadľoval tento pozitívny vývoj. Zamestnanosť mierne poklesla, čo odzrkadľovalo hlavne nižší počet samozamestnávateľov pri takmer nezmenenom počte zamestnancov. Miera nezamestnanosti vo 4. štvrťroku vzrástla, pričom tento vývoj bol ovplyvnený jednak poklesom zamestnanosti a tiež presunom časti ekonomicky neaktívnych osôb do nezamestnaných. Počet odpracovaných hodín v ekonomike vo 4. štvrťroku poklesol, čo sa následne prejavilo aj v znížení kompenzácií zamestnancov. Stagnácia zamestnanosti pri rýchlom raste ekonomiky spôsobila, že sa výrazne zrýchlil rast produktivity práce na zamestnanca. Rýchly rast produktivity práce sa neprejavil v odmenách zamestnancom, preto sa náklady práce vyvíjali pozitívne a vytvoril sa tak priestor na nárast ziskovosti firiem.

Cenový rast sa vo 4. štvrťroku 2011 zrýchlil v porovnaní s predchádzajúcim štvrťrokom a dosiahol medziročne 4,7 %. Mierne sa zvýšil rast cien všetkých položiek s výnimkou nespracovaných potravín. V cenách energií sa prejavilo zvyšovanie cien tepla. Ceny

priemyselných tovarov bez energií boli ovplyvnené vyššími dovoznými cenami a nárastom cien zdravotníckych výrobkov. Nákladové faktory a zvýšenie niektorých regulovaných cien v doprave spôsobili akceleráciu cien služieb. V prvých dvoch mesiacoch 2012 sa inflácia spomalila, čo bolo do veľkej miery ovplyvnené odznením efektov zvyšovania daní, zavedenia poplatkov a vysokých cien potravín a energií v predchádzajúcom roku. Vývoj inflácie začiatkom roka 2012 bol ovplyvnený najmä cenami energií, čo súviselo pravdepodobne s výraznejším zvýšením cien tepla. Ďalším faktorom bola zmena váh v spotrebnom koši, keď sa zvýšila váha energií. Mierne rýchlejšie rástli ceny spracovaných potravín, čo by mohlo súvisieť s premietnutím nákladových faktorov. Zvýšenie medziročnej dynamiky cien priemyselných tovarov bez energií súviselo s rastom regulovaných cien.

Strednodobá predikcia ekonomického vývoja SR

Aktuálna strednodobá predikcia NBS (P1Q-2012) bola zostavená v období ďalšieho neprehľbovania neistoty na finančných trhoch a postupnej stabilizácie očakávaní v eurozóne. Zároveň však došlo k ďalšiemu zníženiu nášho zahraničného dopytu. Z domácej časti ekonomiky bola strednodobá prognóza ovplyvnená na jednej strane zverejnenými priaznivými údajmi o vývoji ekonomiky SR v poslednom štvrtroku minulého roka. Na strane druhej však začalo dochádzať k nepriaznivému vývoju na trhu práce.

V horizonte prognózy sa uvažuje s postupnou obnovou ekonomickej aktivity v eurozóne a aj na Slovensku. Najnovší výhľad makroekonomického vývoja SR vychádza z technických predpokladov ECB¹, z aktuálnych údajov národných účtov za posledný štvrtrok 2011 a z najnovších mesačných údajov a krátkodobých indikátorov.

Pre Slovensko ako veľmi otvorenú ekonomiku je najdôležitejší vývoj v zahraničnom dopyte. To znamená, že spomalenie globálneho obchodu a zníženie rastu exportných trhov pre naše výrobky a služby v roku 2012 by sa malo premietnuť v exportnej výkonnosti. V roku 2012 sa predpokladá výraznejšie spomalenie rastu vývozov v porovnaní s rokom 2011. V nasledujúcich rokoch by mal export mierne zrýchliť dynamiku v súlade s rastom zahraničného dopytu po našich výrobkoch a službách.

Vzhľadom na spomalenie rastu exportnej výkonnosti sa predpokladá, pretrvávanie neistoty investorov a domácností a predpokladané sprísňovanie úverových štandardov sa v roku 2012 očakáva mierne nižší rast investícií ako v roku 2011. Zvýšenie investičnej aktivity predpokladá aktuálna prognóza až v roku 2014, keď by sa mal zrýchliť rast zahraničného dopytu a tiež domáca časť ekonomiky.

Rast konečnej spotreby domácností z posledného štvrtroku 2012 na úrovni 0,2 % by mal pokračovať aj v nasledujúcich dvoch štvrtrokoch s miernou akceleráciou v druhej polovici roka 2012. Pretrvávajúci nepriaznivý vývoj na trhu práce výrazne determinuje spotrebiteľské správanie domácností. Domácnosti by mali zostať opatrné pri svojich spotrebiteľských výdavkoch počas roku 2012. Vzhľadom na neistotu budúceho vývoja neočakávame v prognóze veľký vplyv spätnej indexácie miezd podľa inflácie v predchádzajúcom roku na mzdový vývoj v roku 2012. Nárast vyjednaných nominálnych miezd v dobre prosperujúcich exportne orientovaných odvetviach by mal vykompenzovaný negatívnym vývojom v ostatných odvetviach. Takže celkový rast nominálnych miezd by mal byť utlmený. Z nominálnych príjmov by mala ukrajsť aj stále vysoká inflácia, čo spôsobí pokles reálnych kompenzácií na zamestnanca. V horizonte prognózy sa však predpokladá, že

¹ Viac info o technických predpokladoch a o predpokladoch externého prostredia v publikácii NBS (Strednodobá predikcia P1Q-2012).

s oživením ekonomiky sa zvýši produktivita práce. Tá by mala vytvoriť dostatočný priestor na rast reálnych príjmov. Podobne by mal pôsobiť aj pokles inflácie. Pozitívny príjmový efekt spolu s obnovenou dôverou domácností by mal naštartovať rast spotreby.

V oblasti verejnej spotreby boli v rokoch 2012 a 2013 do predikcie zapracované dve opatrenia limitujúce vývoj výdavkov, a to zmrazenie platov zamestnancov centrálnej vlády s výnimkou pedagogických pracovníkov a zníženie prevádzkových výdavkov. Základný scenár indikuje, že na zníženie deficitného hospodárenia verejných financií pod 3% HDP v roku 2013 bude potrebné prijatie dodatočných opatrení. Nakoľko tieto nie sú v súčasnosti dostatočne špecifikované, v aktuálnej prognóze sa nepočíta s adekvátnou fiškálnou konsolidáciou.

Dovozná náročnosť a domáci dopyt budú ovplyvňovať vývoj dovozov v horizonte prognózy. Predpokladá sa, že rast dovozov sa v roku 2012 zrýchli, pretože podniku by mali dopĺňať zásoby a dovozná náročnosť by sa mala mierne zvýšiť z pomerne nízkej úrovne. Rast vývozu by mal od roku 2013 znovu prevyšovať dynamiku dovozov, v dôsledku čoho by mal čistý export zvyšovať príspevok k rastu ekonomiky. Takýto vývoj sa pozitívne prejaví v nominálnom obchode a na bežnom účte platobnej bilancie.

Vývoj na trhu práce v najbližších štvrtrokoch by mal byť do veľkej miery ovplyvnený spomalením ekonomickej aktivity v priebehu prvého polroku 2012. V zamestnanosti sa neočakáva výrazné ubúdanie pracovných miest, keďže predikcia pracuje s predpokladom aktívneho využívania flexibilnejšieho Zákonníka práce a udržania kvalifikovaných zamestnancov aj v prípade nepriaznivého vývoja. Produkciu by sa mali firmy prispôbovať úpravou odpracovaných hodín. Oživenie ekonomiky od druhého polroku 2012 by sa malo naplno prejavíť v zamestnanosti až počas roku 2013. V roku 2013 by mala zamestnanosť vzrásť o 0,7 % s následnou akceleráciou k 0,9 % v roku 2014. Miera nezamestnanosti by sa mala vyvíjať v súlade s rastom zamestnanosti. V horizonte prognózy sa predpokladá len veľmi postupné znižovanie miery nezamestnanosti. Ku koncu roku 2014 by mala dosiahnuť približne 12,5 %.

Rast cien v roku 2011 bol najvyšší za posledných päť rokov. V horizonte prognózy sa však očakáva klesajúci trend. Inflácia by mala spomaliť v roku 2012 na 2,9 % s ďalším znížením v rokoch 2013 a 2014 až k približne 2 %. V rámci štruktúry inflácie by malo spomaľovanie prebiehať vo všetkých hlavných zložkách s výnimkou priemyselných tovarov bez energií. Tie by mali odzrkadľovať dovozovú infláciu, ktorá by mala zrýchľovať. Výraznejší rast cien priemyselných tovarov by však mal sčasti tmiť nízky spotrebiteľský dopyt. V cenách energií je v predikcii zakomponovaný predpoklad postupného spomalenia rastu cien komodít v roku 2012 a ich poklesu v nasledujúcich rokoch. V roku 2012 by mali mať ceny energií najväčší príspevok k inflácii. Od januára 2013 sa očakáva ďalší pokles cien energií, hlavne pre zníženie cien elektrickej energie na základe vývoja silovej energie na energetickej burze v Lipsku, čo by malo prevážiť očakávaný mierny rast cien plynu a tepla. Vplyv nákladových faktorov (najmä cien energií) v cenách služieb by mal postupne odznievať a pri absencii dopytových impulzov (utlmený spotrebiteľský dopyt) by to malo viesť ku spomaľovaniu medziročného rastu ich cien. Predikcia cien potravín odzrkadľuje vývoj na trhu agrokomodít. V dôsledku dobrej úrody v roku 2011 sa očakáva stagnácia ich cien. V horizonte prognózy je preto predpoklad nižšieho rastu cien potravín. Napriek tomu by sa mali v cenách spracovaných potravín prejavovať nákladové faktory.

V aktuálnej predikcii HDP pretrvávajú riziká smerom nadol v celom horizonte predikcie. Najvýznamnejším rizikom sa javí očakávaná fiškálna konsolidácia nielen v eurozóne, ale najmä v SR. Vzhľadom na skutočnosť, že zatiaľ nie sú známe konkrétne konsolidačné opatrenia pre roky 2013 – 2014, v aktuálnej predikcii sa v tomto období neuvažuje so

znižovaním fiškálneho deficitu. Negatívnym rizikom je aj sprísňovanie úverových podmienok doma aj v zahraničí s dopadom do zahraničného dopytu a tvorby investícií v SR. Z aktuálneho vývoja v zahraničnom obchode naopak vyplýva možné pozitívne riziko v prípade, ak by ponukový šok a znížená dovozná náročnosť pokračovali aj naďalej. Riziká v cenovom vývoji pre rok 2012 sú prevažne prorastové, najmä vplyvom vyššej zahraničnej inflácie a vyšších cien energií. V strednodobom horizonte je rizikom výraznejšieho rastu cien aj očakávané konsolidačné úsilie (cez vyššie nepriame dane). Avšak čiastočne môže byť tlmené slabším domácim dopytom a horším vývojom na trhu práce.

Strednodobá predikcia (P1Q-2012) základných makroekonomických ukazovateľov				
Ukazovateľ (medziročná dynamika v %, ak nie je uvedené inak)	2011	2012	2013	2014
	Skutočnosť	Predikcia P1Q-2012		
Ceny				
Inflácia meraná HICP (priemer)	4,1	2,9	1,9	2,0
Inflácia meraná CPI (priemer)	3,9	2,9	1,9	2,0
ULC ¹ (kompen. na zamestnanca v b.c./prod. práce ESA 95 v s.c.)	-0,6	0,7	2,1	1,8
Produktivita práce ESA 95 (HDP s.c./zamestnanosť ESA 95)	1,5	1,9	2,5	3,3
Kompen. na zamestnanca v b.c.	0,9	2,6	4,6	5,1
Ekonomická aktivita				
HDP reálny	3,3	2,1	3,1	4,2
Konečná spotreba domácností	-0,4	0,6	2,9	3,5
Konečná spotreba verejnej správy	-3,5	0,6	0,2	1,2
Tvorba hrubého fixného kapitálu	5,7	2,8	2,7	4,2
Vývoz tovarov a služieb	10,8	4,9	6,7	7,4
Dovoz tovarov a služieb	4,5	5,1	6,6	6,8
Hrubý disponibil. dôchodok domácností reálny	-0,8	0,3	2,7	3,5
Output gap (% z potenciálneho produktu)	-1,0	-2,2	-2,5	-1,5
Trh práce				
Zamestnanosť podľa ESA 95	1,8	0,2	0,7	0,9
Miera nezamestnanosti podľa VZPS ² (%)	13,5	14,1	13,6	12,7
Platobná bilancia				
Otvorenosť ekonomiky (% HDP)	174,1	180,9	186,2	190,9
Obchodná bilancia (% HDP)	3,5	2,9	3,0	3,7
Bilancia služieb (% HDP)	-0,5	-0,4	-0,3	-0,2
Bežný účet (% HDP)	0,1	0,4	0,7	1,5
Bežný a kapitálový účet (% HDP)	1,3	2,2	2,5	3,2
Externé predpoklady prognózy				
Externé prostredie				
Rast svetového hospodárstva	3,7	3,3	3,8	4,2
Rast exportných trhov Slovenska	6,3	2,9	5,5	6,5
Technické predpoklady				
Výmenný kurz (EUR/USD) *	1,39	1,31	1,32	1,32
Cena ropy Brent (USD/barel) *	111,0	115,1	110,2	104,2
Cena ropy Brent (EUR/barel) *	79,7	87,7	83,7	79,2
Rast cien ropy (v USD)	39,3	3,8	-4,3	-5,4
Rast cien ropy (v EUR)	32,7	10,0	-4,5	-5,4
Ceny neenergetických komodít	17,9	-3,1	3,8	5,5
EURIBOR 3M (%)	1,4	0,9	0,9	1,2

* Zmeny oproti predchádzajúcej predikcii v %.

Makroekonomická výkonnosť slovenskej ekonomiky v roku 2011 a odhad jej vývoja v roku 2012

*Ján Haluška a kolektív
INFOSTAT Bratislava*

Príspevok obsahuje stručnú analýzu vývoja makroekonomickej výkonnosti slovenskej ekonomiky v roku 2011, na ktorú nadväzuje odhad jej výkonnosti (meranej tvorbou reálneho HDP) v roku 2012. Prezentovaný odhad zohľadňuje skutočný vývoj základných makroekonomických proporcií slovenskej ekonomiky v roku 2011, vývoj produkcie priemyslu, vývozu a dovozu tovarov a nových objednávok pre priemysel v januári tohto roka a prihliada aj na aktuálne prognózy vývoja v relevantnom vonkajšom ekonomickom prostredí¹.

Výkonnosť slovenskej ekonomiky v roku 2011

Vplyvom vonkajších aj vnútorných faktorov sa dynamika rastu výkonnosti slovenskej ekonomiky v minulom roku spomalila. Z vonkajších faktorov to bol vplyv dlhovej krízy a s ňou súvisiaci pomalší ekonomický rast v eurozóne (vrátane Nemecka), ako aj v Českej republike, rozhodujúcim vnútorným faktorom bola konsolidácia verejných financií. Tvorba reálneho HDP stúpila o 3.3%, čo je podľa revidovaných údajov o 0.9 percentuálneho bodu (p. b.) menej ako v roku 2010. Výkonnosť hospodárstva v roku 2011 sa tým dostala už nad predkrízovú úroveň z roku 2008 a prekročila ju o 2.4%.

Nižší prírastok tvorby HDP bol primárne dôsledkom pomerne výrazného spomalenia rastu agregátneho dopytu - z 9.8% v roku 2010 na 4.2% v roku 2011. Zmiernenie rastu agregátneho dopytu ide na vrub vonkajšieho aj domáceho dopytu, vplyv domáceho dopytu bol však podstatne silnejší. Jeho úroveň totiž oproti roku 2010 reálne poklesla o 1.5%, zatiaľ čo v prípade vonkajšieho dopytu došlo "len" k spomaleniu dynamiky rastu - prírastok objemu celkového vývozu sa znížil zo 16.5% v roku 2010 na 10.8% v roku 2011.

K poklesu domáceho dopytu v roku 2011 došlo z viacerých príčin, ale relatívne najviac k nemu prispela konečná spotreba verejnej správy, ktorá sa - kvôli nevyhnutnej konsolidácii verejných financií - znížila oproti roku 2010 o 3.5%. Ďalej to bol spotrebiteľský dopyt, ktorý zotráva v útlme už od roku 2009, pričom v minulom roku medziročne poklesol o 0.4%. Súviselo to s vysokou mierou nezamestnanosti a poklesom reálnej mzdy na makroúrovni, čo oslabilo kúpnu silu obyvateľstva. Pokles reálnej mzdy pramenil jednak zo spomalenia rastu nominálnej mzdy v hospodárstve,

¹ Hodnota Ifo indikátora, ktorý na štvrťročnej báze zostavuje Ifo Mníchov (s cieľom aproximovať stav a vývoj svetovej ekonomickej klímy), v 1. štvrťroku 2012 mierne stúpila. Naďalej je však hlboko pod dlhodobým priemerom, z čoho vyplýva, že svetová ekonomická klíma je stále nepriaznivá. Mierny vzostup hodnoty indikátora súvisí s opatrným optimizmom, ktorý navodzujú očakávania na nasledujúcich šesť mesiacov, zatiaľ čo hodnotenie súčasnej ekonomickej situácie sa - oproti situácii pred tromi mesiacmi - zhoršilo. S uvedeným hodnotením korešpondujú výsledky najnovšej verzie prognózy EECF (*Eastern Europe Consensus Forecast*) z marca 2012, ktoré signalizujú, že v krajinách západnej Európy reálny HDP tohto roku mierne poklesne (o 0.2%), v Českej republike mierne vzrastie (o 0.1%). Pokiaľ ide o eurozónu, z prognózy konzorcia EUREN z februára 2012 vyplýva, že reálny HDP by mal v roku 2012 stagnovať, teda zostať na úrovni roku 2011.

jednak z vyššej inflácie. Investičný dopyt, teda tretia hlavná zložka domáceho dopytu, síce vzrástol o 5.7%, ale tvorba hrubého kapitálu, ktorá zohľadňuje aj vplyv zmeny stavu zásob v hospodárstve, naopak poklesla o 2.7%. Stav zásob v hospodárstve sa totiž oproti roku 2010 znížil - v bežných cenách o 0.44 mld €, resp. o 0.6% HDP v bežných cenách.

Celkový dovoz reagoval na spomalenie rastu agregátneho dopytu viac ako proporcionálne, pretože dynamika jeho rastu sa znížila zo 16.3% v roku 2010 na 4.5% v roku 2011. V 2. polroku 2011 bol vývoj agregátneho dopytu a celkového dovozu dokonca navzájom protichodný - prvý z nich totiž vzrástol (o 1.5%), zatiaľ čo druhý klesol (o 1.4%). Keďže spomalenie rastu celkového dovozu bolo podstatne väčšie aj oproti spomaleniu rastu celkového vývozu, v obchodnej bilancii a bilancii služieb vznikol prebytok, ktorý v stálych cenách dosiahol viac ako 5.5 mld €. V porovnaní s rokom 2010 stúpol na viac ako dvojnásobok a predstavuje historické maximum. Za zmienku stojí tiež skutočnosť, že takmer jedna tretina tohto prebytku vznikla vo 4. štvrtroku 2011.

Skutočnosť, že tvorba reálneho HDP sa vlni napriek poklesu domáceho dopytu zvýšila, znamená, že rast výkonnosti slovenskej ekonomiky bol založený výlučne na čistom vývoze, ktorý predstavuje rozdiel medzi vývozom a dovozom tovarov a služieb v stálych cenách. Rozhodujúcou mierou k tomu prispela obchodná bilancia, ktorá dosiahla prebytok cca 2.5 mld €, resp. 3.6% HDP v bežných cenách. Sklonom k prebytku sa obchodná bilancia vyznačuje od roku 2009 a jeho veľkosť má navyše tendenciu narastať. Prebytok obchodnej bilancie v minulom roku bol totiž historicky najvyšší, pričom až 40% z jeho celoročnej úrovne vzniklo vo 4. štvrtroku 2011. Rekordne vysoký prebytok obchodnej bilancie vznikol v rozhodujúcej miere zásluhou produkcie nových a prevažne exportne orientovaných výrobných kapacít v automobilovom a elektrotechnickom priemysle. Svedčia o tom vysoké štrukturálne prebytky obchodu zaznamenané v kategórii "Dopravné zariadenia" a "Spotrebné tovary", ktoré v minulom roku dosiahli cca 6.5 mld €, resp. 4.0 mld €.

Odhad výkonnosti hospodárstva v roku 2012

Z aktuálnych prognóz vývoja slovenskej ekonomiky v roku 2012, ktoré zverejnili domáce a zahraničné inštitúcie, vyplýva, že jej výkonnosť tohto roku vzrastie, ale prírastok tvorby reálneho HDP bude menší ako vlni². Inými slovami povedané, spomalenie dynamiky rastu hospodárstva nebolo len záležitosťou minulého roka, ale v tomto roku by malo pokračovať.

Nevyhnutným predpokladom pre zvýšenie výkonnosti hospodárstva je rast agregátneho dopytu. V minulom roku jeho sa objem zvýšil o 4.2%, k čomu však došlo len zásluhou rastu vonkajšieho dopytu, teda rastu objemu celkového vývozu, pretože domáci dopyt poklesol. Medziročný prírastok objemu celkového vývozu o 10.8% zároveň znamená, že vonkajší dopyt v roku 2011 bol oproti jeho predkrízovej úrovni z roku 2008 vyšší o 8.5%.

Z údajov o vývoji produkcie priemyslu a vývozu tovarov v januári tohto roka vyplýva, že rast vonkajšieho dopytu pokračuje. Očakávané spomalenie až stagnácia ekonomického rastu v relevantnom vonkajšom ekonomickom prostredí, ale aj pomerne nízky medziročný prírastok nových objednávok pre priemysel zo zahraničia

² Inštitút finančnej politiky pri MF SR zvýšil v druhej polovici marca odhad rastu reálneho HDP z 1.1% na 2.3% (tzv. flash), NBS koncom marca znížila svoj odhad z 2.3% na 2.1%. Prognóza EECF pre SR z 19. marca 2012 udáva, že reálny HDP vzrastie o 1.1%.

v januári, nasvedčujú tomu, že prírastok objemu celkového vývozu bude tohto roku zrejme menší ako vlani. Keďže výraznejšie oživenie domáceho dopytu ako celku nie je ani tohto roku veľmi pravdepodobné, agregátny dopyt síce vzrastie, ale jeho medziročný prírastok bude s veľkou pravdepodobnosťou tiež menší ako v minulom roku.

Na rozdiel od vonkajšieho dopytu, domáci dopyt ako celok ešte predkrízovú úroveň z roku 2008 nedosiahol. Vlani bol voči nej nižší o 4.7% a - napriek možnému oživeniu - ju takmer určite nedosiahne ani tohto roku. Rast domáceho dopytu by totiž musel byť výrazne vyšší ako jeho dlhodobý priemer z obdobia 1998-2011, ktorý predstavuje 2.8%. To je veľmi optimistický predpoklad, pretože zdrojom jeho rastu zrejme bude - podobne ako v minulom roku - len investičný dopyt, zatiaľ čo spotrebiteľský dopyt zostane pravdepodobne v útlme a konečná spotreba verejnej správy zaznamená - vplyvom nevyhnutnej konsolidácie verejných financií - aj tohto roku pokles. Preto možno očakávať, že ak domáci dopyt vzrastie, jeho prírastok bude len veľmi mierny.

Pokiaľ ide o čistý vývoz, vo všeobecnosti môže vývoj reálneho HDP ovplyvniť tromi spôsobmi, môže ho zvýšiť, znížiť alebo byť neutrálny. Ktorá z uvedených troch možností tohto roku nastane bude závisieť nielen od vývoja vonkajšieho a domáceho dopytu, ale aj od vývoja cien vývozu a dovozu. Ceny vývozu stúpili vlani o 4.0%, ceny dovozu o 5.3%, pričom dynamika ich medziročného rastu sa v priebehu minulého roka spomaľovala. O týchto cenách je v súčasnosti k dispozícii ešte málo informácií, avšak vzhľadom na očakávané spomalenie až stagnáciu ekonomického rastu v eurozóne, možno predpokladať, že tendencia spomaľovania ich rastu bude tohto roku pokračovať. Rizikom sú vysoké ceny ropy na svetových trhoch, od ktorých závisia ceny dovozu.

Z vyššie uvedených troch možností sa z dnešného hľadiska javí ako najmenej pravdepodobná prvá alternatíva, teda že čistý vývoz prispeje k rastu reálneho HDP. Od roku 2007 tomu tak síce bolo každoročne, ale kľúčová podmienka, aby k tomu mohlo dôjsť aj tohto roku, spočíva v tom, že obchodná bilancia musí dosiahnuť prebytok vyšší ako v minulom roku. Inými slovami povedané, prebytok obchodnej bilancie musí prekonať vlaňajšie historické maximum, čo sa z dnešného pohľadu zdá byť príliš optimistický predpoklad.

Ako realistickejšie sa teda ukazujú zostávajúce dve alternatívy, teda že čistý vývoz bude mať na vývoj reálneho HDP neutrálny vplyv, alebo bude pôsobiť proti rastu reálneho HDP. Ide síce o dve rozdielne možnosti, každá z nich však znamená, že rast výkonnosti slovenskej ekonomiky možno očakávať len v tom prípade, ak bude rásť domáci dopyt. Ako je uvedené vyššie, oživenie domáceho dopytu ako celku je možné, ale zďaleka nie isté. V uvedenom kontexte by teda mal odhad rastu reálneho HDP v tomto roku nabádať skôr k zdržanlivosti. Hoci sú všetky možnosti otvorené, INFOSTAT v súčasnosti uvažuje len s miernym rastom výkonnosti slovenskej ekonomiky o 1.0-1.5% oproti roku 2011.

Literatúra:

Štatistická správa o základných vývojových tendenciách v hospodárstve SR v roku 2011. ŠÚ SR, marec 2012.

Strednodobá prognóza vývoja ekonomiky SR v rokoch 2012 – 2016

Midterm forecast of Slovak economy for the period 2011 - 2016¹

Marek Radvanský, Brian König, Peter Horvát²

Abstract: Paper present actual macroeconomic forecast of Slovak economy by the Institute of Economic Research at Slovak Academy of Sciences. Forecast is based on econometric model IER_ECM_11q4, which has been developed at Institute for almost last two decades. Paper provides information about last mid-term forecast to years 2012-2016 from March 2012.

Key words: Macroeconomic forecast, Slovak Republic, GDP growth

Kľúčové slová: Makroekonomická prognóza, Slovenská Republika, rast HDP

Úvod

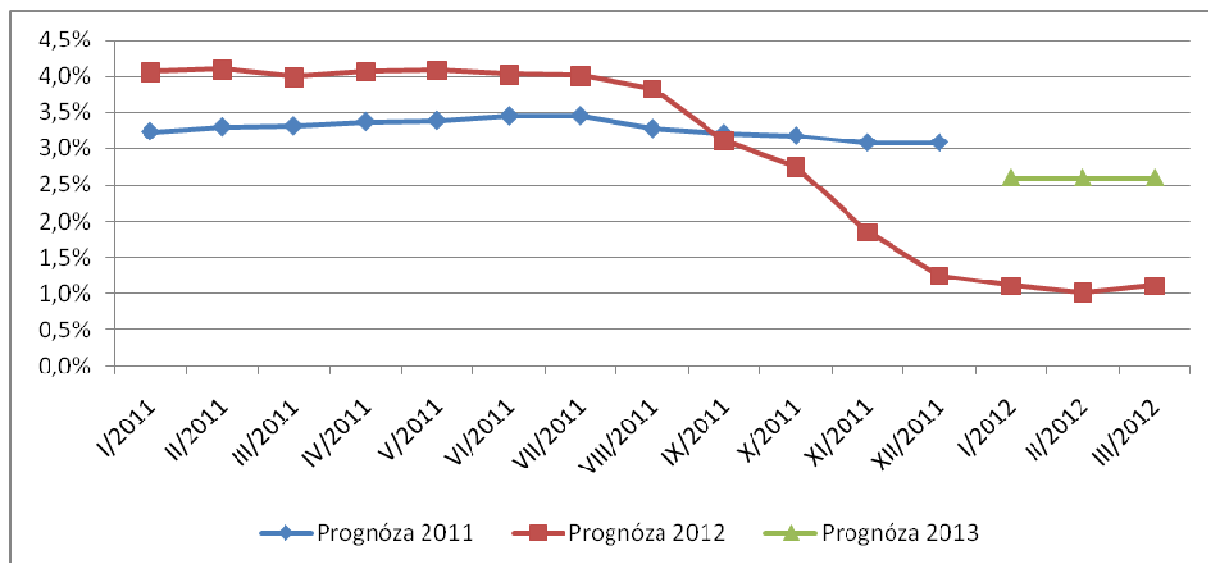
Makroekonomický vývoj bol v predchádzajúcom roku značne ovplyvnený viacerými faktormi. Medzi najvýznamnejšie patrilo eskalovanie dlhovej krízy Grécka a očakávanie ohľadne vývoja v ďalších krajinách PIIGS. Riešenie dlhového problému na európskej úrovni a rokovania o dočasnom a trvalom Eurovare nakoniec vyústili k hlasovaniu o dôvere a následne pádu vlády Ivety Radičovej v októbri 2011. Napriek tomu sa prognóza EU SAV na rok 2011 ukázala ako realistická ako z hľadiska vývoja HDP, tak aj trhu práce. Prognóza na nasledujúce roky bola však niekoľkokrát prehodnocovaná smerom nadol, a to najmä na rok 2012. Významnými faktormi z tohto hľadiska boli očakávané tlmenie zahraničného dopytu a fiškálna konsolidácia verejných financií. Rok 2012 môže byť ovplyvnený aj problémom funkcionality systému správy daní. Parlamentné voľby priniesli jednoznačné víťazstvo stredofavej strany SMER, ktorá sa v prvých vyhláseniach postavila k problému fiškálnej konsolidácie veľmi pragmaticky a je zrejmé, že bude pokračovať v úsporných opatreniach, i keď pravdepodobne v inej forme, ako navrhovala predchádzajúca vláda. Zvýšenie DPH na 20 % bude pravdepodobne zachované a doplnené zvýšením dane z príjmov a úprave bankovej dane. Napriek snahám o rýchlu konsolidáciu nepredpokladáme plnenie kritéria 3 % deficitu verejných financií skôr ako v roku 2014.

V súvislosti s aplikovaním ekonometrických prístupov pre modelovanie budúceho vývoja priniesol posledný vývoj značnú výzvu, keďže predpoklady o nastavení vnútorného a vonkajšieho prostredia sa v pravidelných intervaloch výrazne menili. Ako príklad môžeme uviesť publikáciu Eastern Europe Consensus Forecasts (EECF), ktorá každý mesiac prináša prehľad upravovaných prognóz na rok pre krajiny strednej a východnej Európy – Graf 13. Tu môžeme vidieť, že prognóza rok 2011 bola počas celého roku 2011 relatívne stabilná, ale v auguste 2011 dochádza k výraznému prehodnocovaniu rastov na rok 2012 vo všetkých krajinách v regióne strednej a východnej európy.

¹ Príspevok bol vypracovaný v rámci projektu APVV-0541-10

² Ing. Marek Radvanský, Marek.Radvansky@savba.sk, Ing. Brian König, PhD., Brian.Konig@savba.sk, Bc. Peter Horvat, Peter.Horvat@savba.sk, Ekonomický Ústav SAV, Šancová 56, Bratislava

³ Na konsenzuálnej prognóze EECF pre Slovensko sa podieľa 9 nezávislých prognostických pracovísk. Eviduje aj 6 prognóz vládnych a medzinárodných inštitúcií.

Graf 1 - Historický vývoj prognózy HDP Slovenska v jednotlivých mesiacoch tvorby prognózy

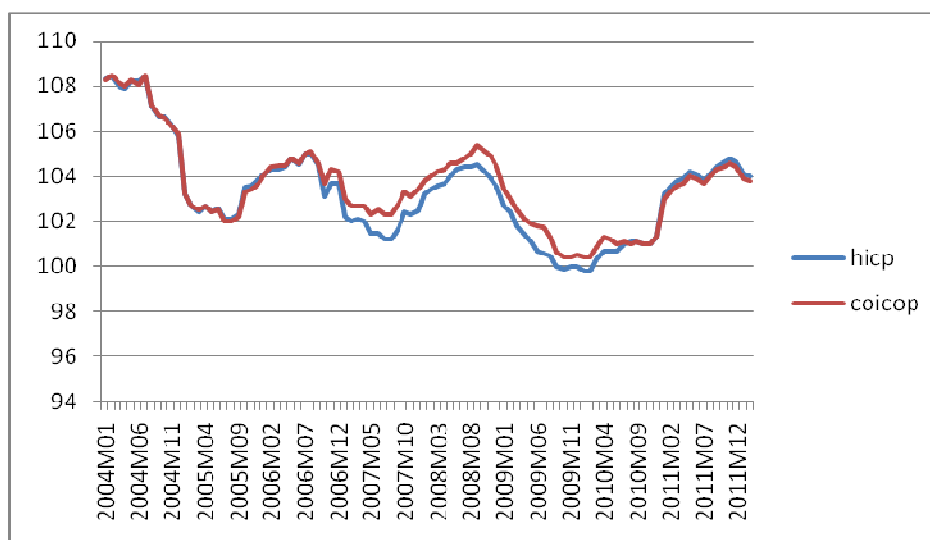
Zdroj: Eastern Europe Consensus Forecast

Použitá metodológia (Model B_IER_ECM_11q4)

Predložená prognóza vznikla využitím makroekonomického ekonometrického modelu Slovenska, ktorý bol vytvorený na Ekonomickom ústave SAV (ekonometrický model SAS IER_ECM_11q4) vytvoreného v marci 2012. Je založený na štvrtročných dátach od prvého kvartálu 1995 po posledný kvartál roku 2011, teda 68 pozorovaní. Prognóza je strednodobá s výhľadom do roku 2016. Zdrojmi údajov sú Štatistický úrad SR, Národná banka Slovenska, Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny a Ministerstvo financií SR. Model má makroekonomické základy, je dopytovo orientovaný, rozdelený na 5 blokov (blok trhu práce, blok štátneho rozpočtu, blok cien, blok zahraničného obchodu a blok HDP). Bloky sú primárne zostavené v nominálnych hodnotách a jednotlivé zložky HDP sú následne deflované cez cenové indexy okrem bloku zahraničného obchodu. Model obsahuje 54 rovníc, z toho je 32 stochastických a 22 identít. Stochastické rovnice sú tvaru ECM (error-correction). V jednotlivých rovniciach sú použité integrované časové rady rovnakého rádu na základe testu na jednotkové korene (unit-root) a dlhodobá rovnováha je v rovniciach vyjadrená pomocou kointegračných vzťahov. Viac informácií o modeli je napr. v práci (Radvanský, Páleník, 2010).

Vývoj v roku 2011 a predpoklady prognózy

Graf 2 - Vývoj harmonizovaného indexu spotrebiteľských cien (HICP) a CPI v rokoch 2004-2011 (romr)

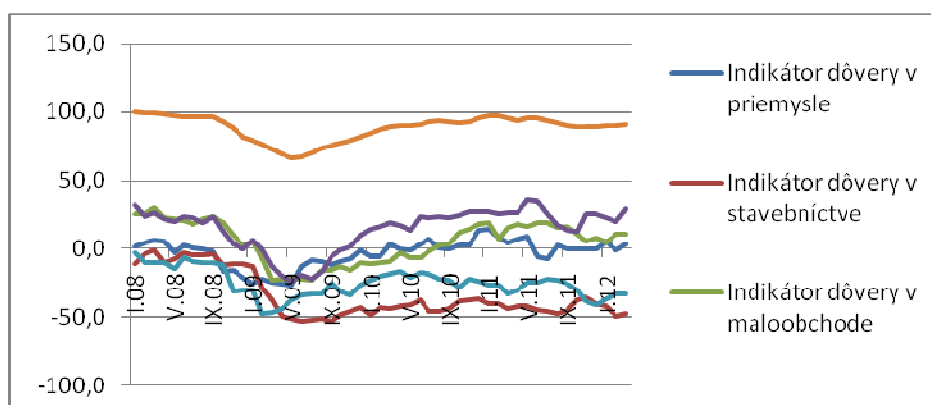

Zdroj: Štatistický úrad SR

Spotrebiteľské a podnikateľské správanie vykazuje podobnosť, v rokoch 2010, 2011 podniky významne znižovali objem investícií s dlhšou dobou návratnosti a odkladali obnovovacie investície. V najbližších rokoch teda môžeme opätovne očakávať mierne vyšší rast investícií.

Rasty objemu úverov v roku 2010 prestali vykazovať klesajúcu tendenciu a očakávame ich pozitívny vývoj aj v ďalších rokoch, pričom objem úverom domácnostiam sa pri stále relatívne nesaturovanom trhu bude zvyšovať tempami výrazne presahujúcimi 10 %. Objem úverov podnikom bude rásť miernejším tempom, v najbližšom období očakávame rasty na úrovni 6 % s ich postupným zrýchľovaním o cca. 2 % ročne.

Graf 3 – Indikátor ekonomického sentimentu a jeho zložiek (2005=100)

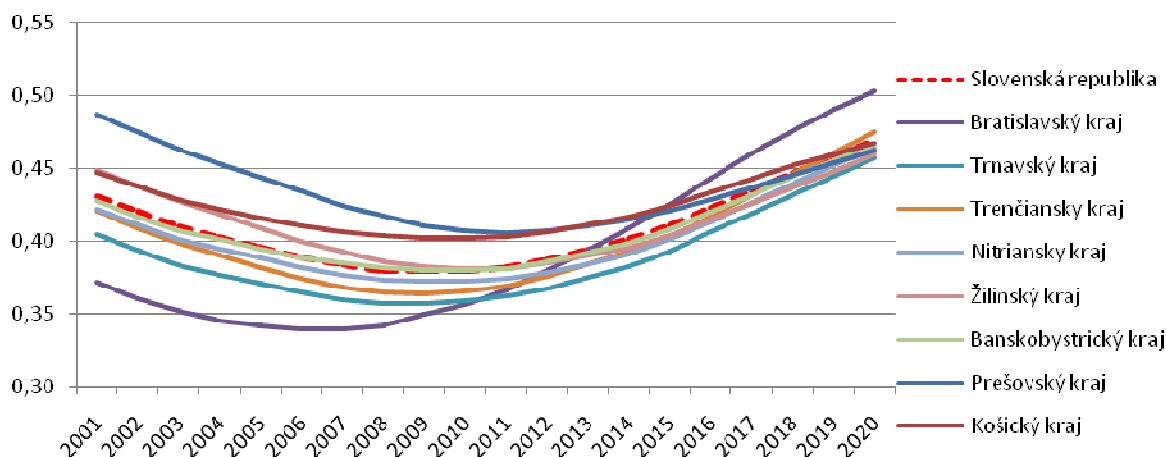

Zdroj: Štatistický úrad SR

Na grafe 3 môžeme vidieť vývoj indikátoru ekonomického sentimentu a jeho zložiek na Slovensku. V roku 2011 sme mohli vidieť smerovanie súhrnného indikátora smerom k predkrízovým obdobiam. Z jeho zložiek najvýraznejšie rástol indikátor dôvery v priemysle, ktorý sa dostal nad predkrízové hodnoty z roku 2008 a na takmer rovnaké hodnoty sa dostal indikátor dôvery v službách. Výrazne nízky je stále indikátor dôvery v stavebníctve, ktoré bolo krízou značne postihnuté. Indikátor dôvery spotrebiteľov dosahuje stále výrazne nižšie hodnoty ako pred krízou, a to hlavne vplyvom predpokladanej nezamestnanosti, vývoja finančnej situácie a stavu úspor. Od polovice roku 2011, ale indikátory sentimentu sa prestali zlepšovať a zostali stagnovať na približne rovnakých úrovniach.

Prognóza ekonomicky aktívneho obyvateľstva vychádza z predpokladov stabilného demografického vývoja podľa stredného variantu prognózy Výskumného demografického centra (Vaňo) a z mierneho rastu miery participácie obyvateľstva. V horizonte prognózy nepredpokladáme zásadné zvýšenie objemu alebo efektívnosti vynakladania prostriedkov na aktívnu politiku trhu práce čo vzhľadom na pokles dopytu po práci u najvýznamnejších zamestnávateľov (najmä regionálneho významu) dáva predpoklad k stagnácii celkovej zamestnanosti. Výrazným faktorom, ktorý bude ovplyvňovať budúci vývoj ekonomiky z demografického hľadiska bude starnutie obyvateľstva a zvýšenie tlaku na dôchodkový systém spolu s poklesom počtu obyvateľov v predproduktívnom veku s najvýznamnejším vplyvom v Bratislavskom kraji.

Graf 4 - Index ekonomického zaťaženia v rokoch 2001-2020

Zdroj: ŠÚSR, VDC a prognózy EÚ SAV

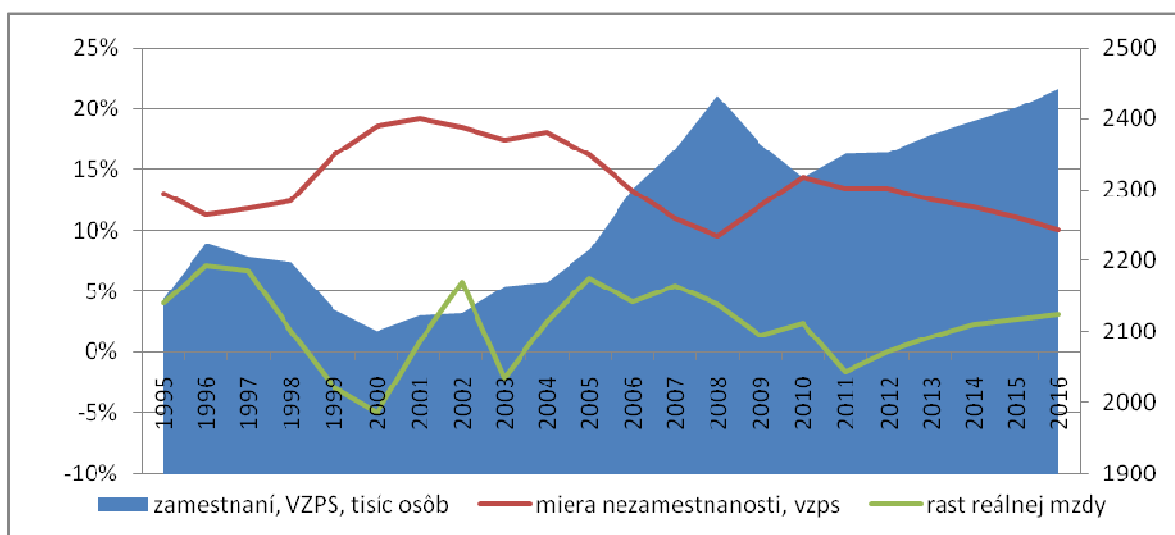
Makroekonomická prognóza na roky 2012-2016

Makroekonomický vývoj v najbližších rokoch bude výrazne závislý od vývoja zahraničného dopytu a od vývoja dlhovej krízy v Európe. Ďalším hlavným determinantom bude vývoj verejných financií, konkrétnej v snahe a spôsobe konsolidácie verejných financií. Miera nezamestnanosti dosiahla v roku 2010 svoj vrchol a v roku 2011 prišlo k jej miernemu poklesu, ale stále dosahuje vysoké

dvojciferné úrovne okolo 13,5%. Úrovne roku 2008 dosiahne miera nezamestnanosti až v roku 2016. Znížená kúpyschopnosť obyvateľstva, ktorá mala vplyv na postupné znižovanie výkonov jednotlivých druhov služieb, preto dochádza druhým rokom k reálnemu poklesu konečnej spotreby domácností o 0,3%. Podľa prognózy dosiahne zamestnanosť úroveň roku 2008 zhruba ku koncu roku 2016 (Graf 5).

Tento predpokladaný vývoj bude „konfrontovaný“ s predpokladaným vývojom ekonomicky aktívneho obyvateľstva, ktorý bude pokračovať v súlade s demografickým trendom. Hlavnými faktormi ovplyvňujúcimi počet ekonomicky aktívneho obyvateľstva bude mierne rastúca miera participácie zo 68,6 % v roku 2008 na 70 % v roku 2013 a strednodobo poklesom počtu obyvateľstva v produktívnom veku. Výraznejšie sa tento trend začne prejavovať po roku 2011 (do roku 2020 je predpokladaný pokles počtu obyvateľov v produktívnom veku zhruba o 200 tisíc ľudí na 3,72 milióna). Vychádzajúc z týchto predpokladov v najbližších rokoch bude počet ekonomicky aktívneho obyvateľstva mierne rásť s predpokladaným začiatkom mierneho klesajúceho trendu v strednodobom výhľade (rok 2013).

Graf 5 - Vývoj základných ukazovateľov trhu práce

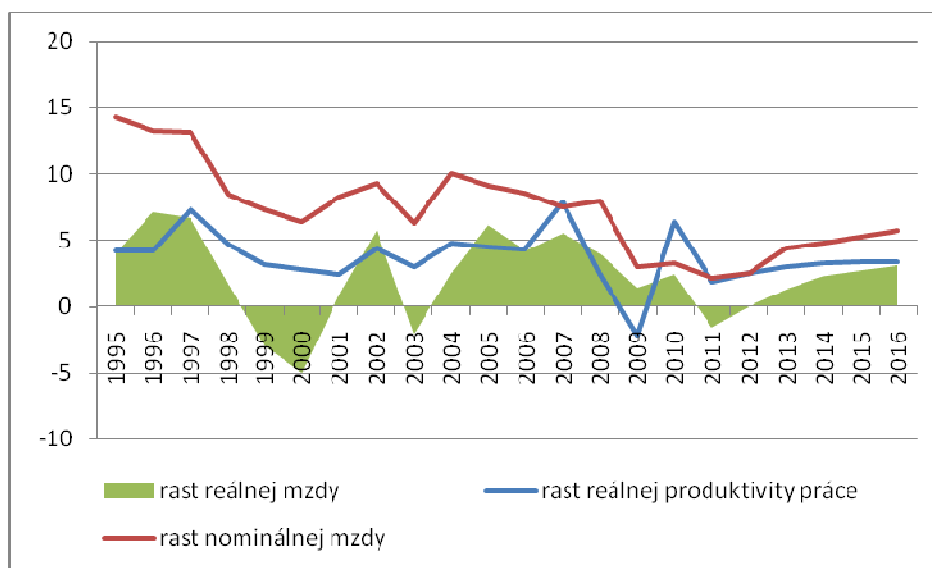

Prameň: ŠÚ SR a modelové prepočty autorov

Na základe prognózy by priemerná zamestnanosť podľa Výberového zisťovania pracovných síl mala v roku 2012 po raste o viac ako 34 tisíc zamestnancov v roku 2011 zostať na podobnej úrovni, vďaka slabému rastu HDP a postupne pomaly rásť od roku 2013. Pri predpoklade o stabilnej miere rastu ekonomicky aktívneho obyvateľstva ako aj pri predpoklade návratu občanov SR pracujúcich v zahraničí by miera nezamestnanosti mala v roku 2012 zostať na približne rovnakej úrovni 13,5% (graf 5). Trend poklesu počtu nezamestnaných sa a v treťom kvartáli roku 2011 obrátil a opäť sa počet nezamestnaných blíži k hodnote 400 tisíc. Naďalej zostáva otáznou je využitie a efekty navrhovaných opatrení trhu práce, ako je napr. inkluzívna zamestnanosť (Páleník, Páleník, 2011).

V roku 2011 dosiahol rast HDP 3,4% a mierny nárast počtu zamestnaných okolo 1,4%, vďaka tomu dosiahol rast produktivity práce 1,9% a vzhľadom na predpokladaný pozvoľný rast zamestnanosti (20- 25 tisíc pracovných miest ročne) nepredpokladáme vyšší ako 2% rast produktivity práce v najbližších rokoch(graf 6). Výrazne najpomalší rast nominálnych miezd spolu o 2% spolu so 4% rastom inflácie zapríčinilo pokles reálnych miezd v roku 2011 o 2%. V roku 2012 predpokladáme úroveň reálnych miezd približne na rovnakej úrovni ako v roku 2011. Až v nasledujúcich rokoch by mala vyššia produktivita práce priniesť zvýšenie reálnych miezd.

Graf 6 - Vývoj vzťahu mzdy a produktivity práce, VZPS

Prameň: ŠÚ SR a modelové prepočty autorov

Prognózovaný vývoj spotreby domácností by po reálnom poklese v roku 2011 o 0,3 % mala v roku 2012 mierne rásť o približne 0,8 %. Tento nízky rast je spôsobený pretrváváním problémov na trhu práce ohľadne vývoja zamestnanosti a spomínaným poklesom reálnej mzdy. V ďalších obdobiach predpokladáme výraznejší rast spotreby domácností, kedy od roku 2014 predpokladáme tempo rastu približne 4%.

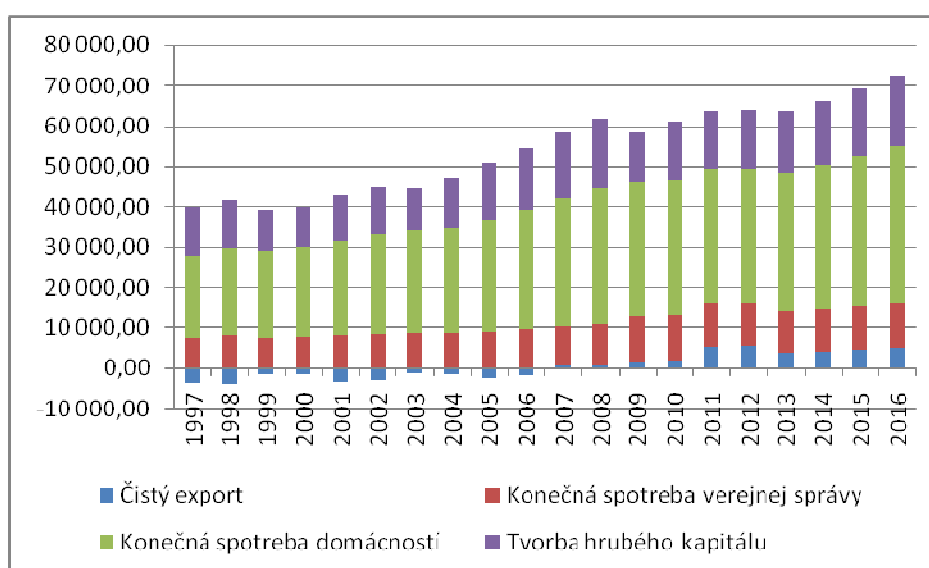
Konečná spotreba verejnej správy bude významne ovplyvnená konsolidačným úsilím. V roku 2012 predpokladáme reálny pokles konečnej spotreby verejnej správy o 1,5% a v ďalšom roku o 0,7 %. Od roku 2013 očakávame reálny rast výdavkov verejnej správy s rastom o 0,8 % v roku 2013 po 2,5 % v roku 2016.

Napriek odkladaniu obnovovacích investícií, prílevu PZI a alokácii prostriedkov z NSRR by mal v roku 2012 reálny rast tvorby hrubého fixného kapitálu dosiahnuť len 1%, čoho príčinou je zhoršené zahraničné prostredie a hrozbou poklesu zahraničného dopytu. Výrazne vyššia dynamika je očakávaná v ďalších rokoch na úrovniach 5-5,5 % ročne. Investície by mali byť z tohto dôvodu v budúcnosti hnacím motorom ekonomiky v najbližších rokoch.

Druhým zdrojom rastu by mal byť v najbližších rokoch zahraničný obchod. Zahraničný dopyt sa obnovuje v oveľa vyššej miere ako domáci a z tohto dôvodu môžeme očakávať dosahovanie prebytkov čistého exportu aj v ďalších rokoch, ale v tomto prípade sú spojené s rizikom vo vývoji dlhovej krízy v Eurozóne.

Bližší pohľad na vývoj jednotlivých zložiek výdavkov HDP je zobrazený na grafe 7. Hrubý domáci produkt by mal po 3,3 % raste v roku 2011 rásť miernejším tempom v roku 2012 (1,1 %). V roku 2013 očakávame o rast HDP o 2,9% a v ďalších rokoch očakávame mierne vyššie rasty okolo 4,5 % ročne. Priemerný rast HDP v rokoch 2011-15 bude pri dodržaní predpokladov prognózy niekde na úrovniach okolo 3,5 %. Predkladaná prognóza je detailnejšie zobrazená v prílohe 1.

Graf 7 - Hrubý domáci produkt a zložky jeho použitia, mld. EUR

Prameň: ŠÚ SR a modelové prepočty autorov

Predkladaná prognóza môže byť výrazne ovplyvňovaná podľa reálneho vývoja predpokladov smerom nahor aj nadol. Významnými faktormi ovplyvňujúcimi makroekonomické prostredie je rekordne vysoká cena ropy, dlhová kríza v Európe. Vzhľadom na včase tvorby prognózy nezverejnené konsolidačné opatrenia novej vlády nie je možné kvantifikovať tieto dopady. Nastavenie sociálneho systému je kľúčovou úlohou na dlhodobú udržateľnosť verejných financií, ktorá siaha výrazne za obzor tejto prognózy. Vzhľadom na predkladané demografické prognózy a rastúcu verejnú zadlženosť však bude treba prijať tieto a ďalšie konsolidačné opatrenia.

Záver

V článku sme sa venovali prognóze vývoja HDP, jeho zložiek a hlavných makroekonomických indikátorov na najbližšie obdobie s výhľadom do roku 2016. V roku 2012 očakávame len veľmi mierny rast HDP na úrovni 1,1 %. V roku 2013 vidíme očakávaný rast blízko 3 %. Tieto rasty určite výrazne neprispievajú k tvorbe nových pracovných miest a na trhu práce očakávame skôr stagnáciu. Výhľadové

prognózy sú aj v súčasnom období veľmi nestabilné a budú výrazne závislé od vývoja a stability vonkajšieho dopytu, ako aj rozumnej hospodárskej politiky. Jednou z podmienok je i zachovanie menovej únie, resp. len malá miera monetárnych šokov. Keďže hospodárska situácia v Európe je viac napätá ako v čase prebiehajúcej recesie a čaká sa na reálne kroky krajín EÚ a nielen proklamované vyhlásenia európskych lídrov, aktuálna situácia sa dá nazvať skôr pojmom „veľmi krehká rovnováha“.

Vo výhľade na roky 2014-16 je najvhodnejší variantný prístup. Stredný variant predpokladá stabilizáciu ekonomiky, dosiahnutie „dlhového cieľa“ v roku 2014 a vyrovnaný zahraničný dopyt z rastami okolo 1 %. V tom prípade môžu byť rasty HDP na úrovni 4-5 % s mierne pozitívnym efektom na trh práce a pokles nezamestnanosti. Pesimistický variant nepredpokladá rasty vyššie ako 3 % HDP, čo bude najväčším problémom z hľadiska zamestnanosti. Optimistický variant očakáva výraznejšie oživenie investičnej činnosti a absorpcie zahraničným dopytom a dosahovanie rastov nad 5 % s relatívne oneskoreným, ale výrazne pozitívnym efektom na zamestnanosť. Pri súčasnom vývoji sa tento variant javí ako najmenej pravdepodobný.

Spomenuté riziká prognózy ukázali možné odchýlky prognózovaných ukazovateľov oboma smermi. Dynamika vonkajšieho ekonomického prostredia je najvýznamnejší faktor, ktorý je však prakticky neovplyvniteľný domácou hospodárskou politikou, pričom slovenská ekonomika je na ňom kriticky závislá. Reštriktívna fiškálna politika a zmeny v daňovej politike môžu riešiť akútne problémy pokrízového vývoja na Slovensku. Z hľadiska dlhodobých zámerov hospodárskej politiky by bolo vhodnejšie priklonenie sa k systémovým riešeniam a nástrojom upravujúcim trh práce a zlepšenia podnikateľského prostredia. Zároveň je stále otáznym schopnosť čerpať podporné prostriedky EÚ (NSRR) v dostatočnej miere, transparentne a efektívne.

Použitá literatúra

RADVANSKÝ, Marek - SLOBODNÍKOVÁ, Soňa. Strednodobá prognóza vývoja ekonomiky SR s výhľadom do roku 2015. In: Pohľady na ekonomiku Slovenska 2011 : [zborník z konferencie]. Zostavili: Jozef Chajdiak, Ján Luha - Bratislava : Slovenská štatistická a demografická spoločnosť, 2011

VAŇO B., BLEHA B.: Prognóza vývoja obyvateľov v okresoch SR do roku 2025, Bratislava, Infostat, 2008
Eastern Europe Consensus Forecast, London, 2006-2012

Adresa autorov:

Marek Radvanský, Brian König, Peter Horvát
Ekonomický ústav SAV
Šancová 56
811 05 Bratislava
marek.radvansky@savba.sk

Príloha č. 1: Prognóza vývoja ekonomiky SR na roky 2011 – 2015

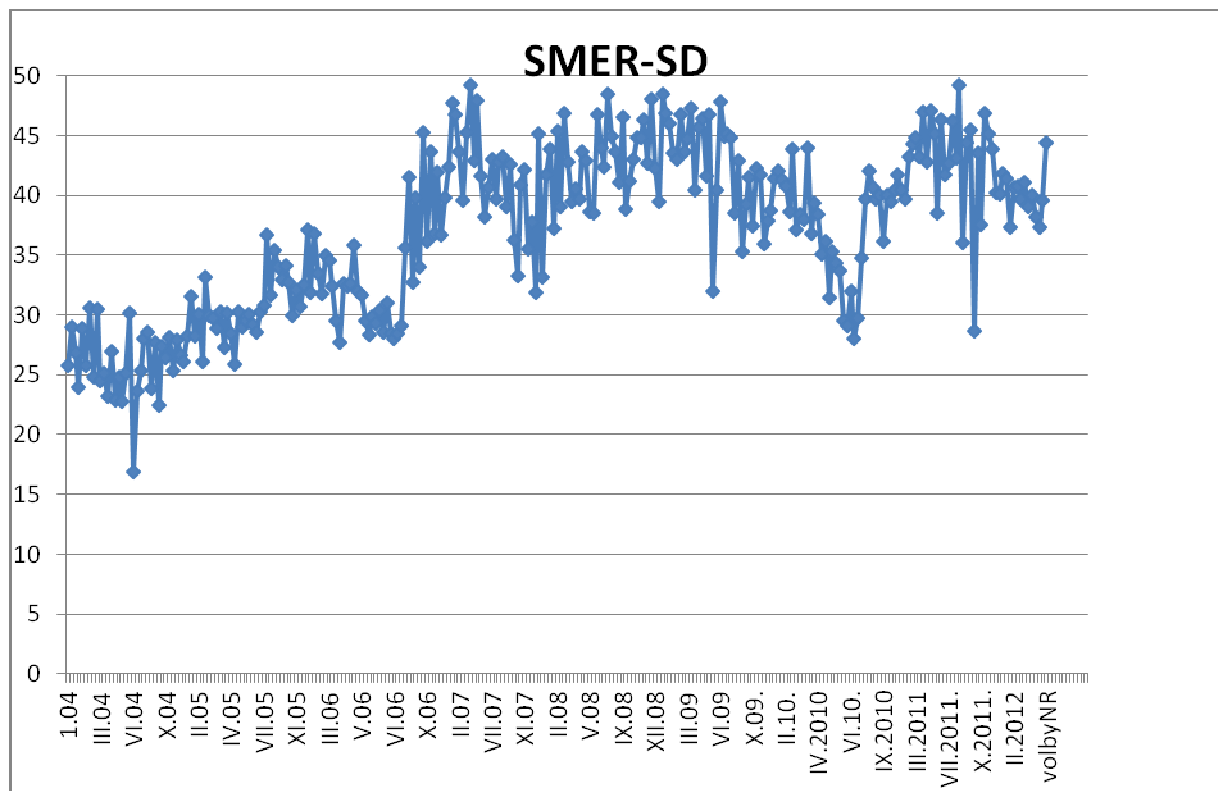
	Skutočnosť					Prognóza					
	mld. EUR			mld. EUR	rast	rasty					
Prognóza zložiek HDP, s.c. 2000	2008	2009	2010	2011		2012	2013	2014	2015	2016	Priemer 2012-16
Hrubý domáci produkt	62,4	59,4	61,8	63,9	3,40%	1,1%	2,9%	4,4%	4,5%	4,5%	3,5%
Konečná spotreba domácností	33,4	33,4	33,2	33,1	-0,30%	0,8%	2,6%	4,0%	4,4%	4,7%	3,3%
Tvorba hrubého fixného kapitálu	15,7	12,6	14,2	15	5,63%	1,0%	3,5%	5,0%	5,6%	5,5%	4,1%
Konečná spotreba verejnej správy	10,4	11,1	11,2	10,8	-3,57%	-1,5%	-0,7%	0,8%	1,8%	2,5%	0,6%
Import tovarov a služieb	52,9	43,3	50,4	52,7	4,56%	7,9%	10,5%	10,5%	9,9%	10,0%	9,8%
Export tovarov a služieb	53,6	45,1	52,5	58,2	10,86%	8,3%	10,1%	10,4%	9,8%	9,7%	9,6%
						mld Eur., s.c. 2000					
Čistý export, mld. EUR. s.c. 2000	0,7	1,8	2,1	5,5		5,6	3,8	4,3	4,7	5	
Trh práce VZPS	2008	2009	2010	2011		2012	2013	2014	2015	2016	Priemer 2012-16
Ekonomicky aktívne obyvateľstvo, tisíc osôb	2691,2	2690	2708,3	2719,3		2718,7	2721,3	2723,0	2719,9	2717,2	2720,0
Zamestnaní, tisíc osôb	2433,8	2365,8	2317,5	2351,4	(+34 tis.)	2353,2	2378,4	2397,6	2416,0	2443,2	2397,7
Nezamestnaní, tisíc osôb	257,5	324,2	389	367,9	(-21 tis.)	365,5	342,9	325,4	303,9	274,0	322,34
Nezamestnanosť, %	9,60%	12,10%	14,40%	13,50%		13,44%	12,60%	11,95%	11,17%	10,08%	11,9%
Mzdy	2008	2009	2010	2011		2012	2013	2014	2015	2016	Priemer 2012-16
Priemerná mesačná nominálna mzda, Eur	723	744,7	769,3	786	2%	805,7	841,1	881,5	928,2	981,1	
Rast reálnej mzdy, %	3,30%	1,40%	2,20%	-1,60%		0,0%	1,3%	2,3%	2,7%	3,1%	1,9%
Rast reálnej produktivity práce, %	2,50%	-2,20%	6,40%	1,90%		2,5%	3,0%	3,3%	3,4%	3,4%	3,1%
	2008	2009	2010	2011		2012	2013	2014	2015	2016	Priemer 2012-16
Index spotrebiteľských cien, inflácia, % (HICP)	3,9%	0,9%	0,7%	4,1%	% HDP	2,8%	3,3%	3,0%	2,8%	2,7%	2,9%
Príjmy ŠR, mld. Eur (*hotovostný princíp)	11,4	10,5	10,9	12	17,4%	12,4	12,9	13,8	14,5	14,9	
Výdavky ŠR, mld. Eur *	12,1	13,3	15,3	15,3	22,2%	16,2	16,3	16,4	16,8	17,1	
Deficit ŠR, mld. Eur *	0,7	2,8	4,4	3,3	4,8%	3,8	3,4	2,6	2,3	2,2	

Kvalita predvolebných preferencií vo svetle volebných výsledkov

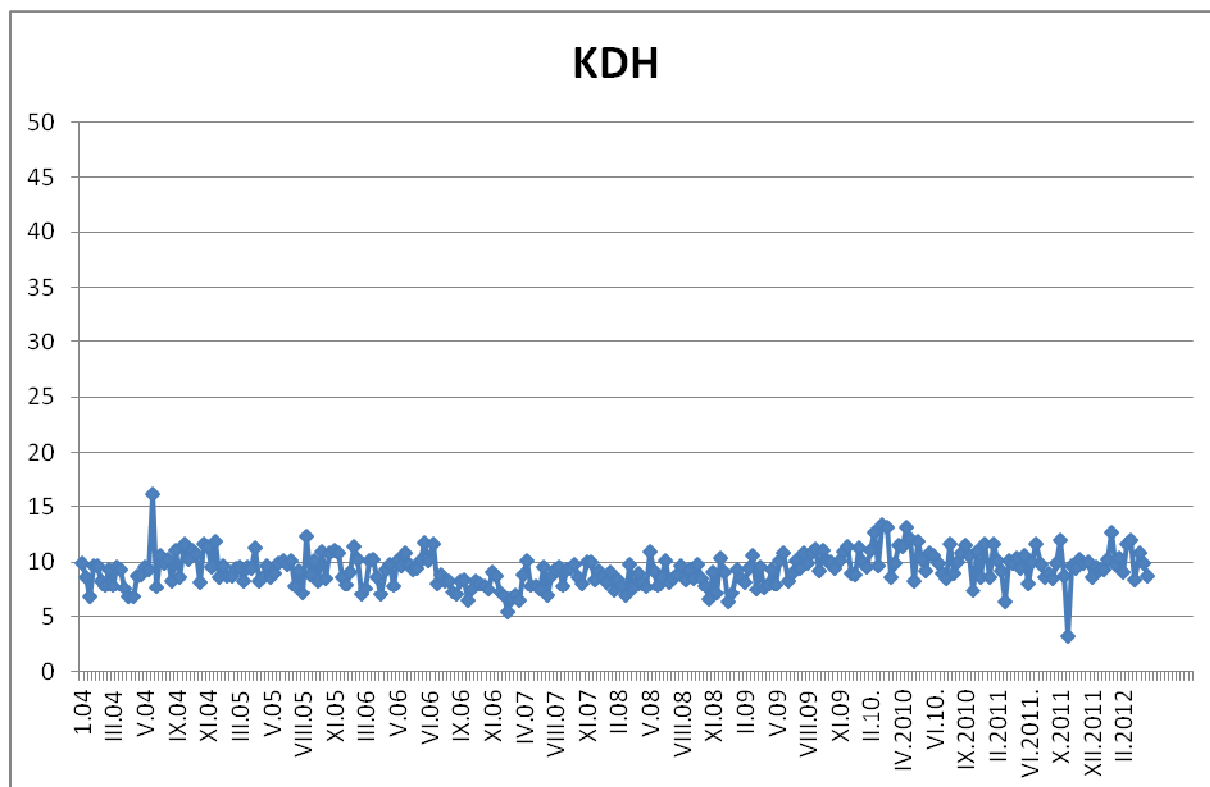
Jozef Chajdiak , Ján Luha

10. marca 2012 sa v SR uskutočnili parlamentné voľby. Súčasťou ich uskutočnenia boli aj prieskumy verejnej mienky s problematikou očakávaných volebných výsledkov. Keďže volebné výsledky v určitej miere predurčujú budúci vývoj prakticky vo všetkých oblastiach spoločensko-ekonomického vývoja krajiny, predpríprava na povolebný vývoj je často dôležitá a tým aj kvalita predvolebných odhadov.

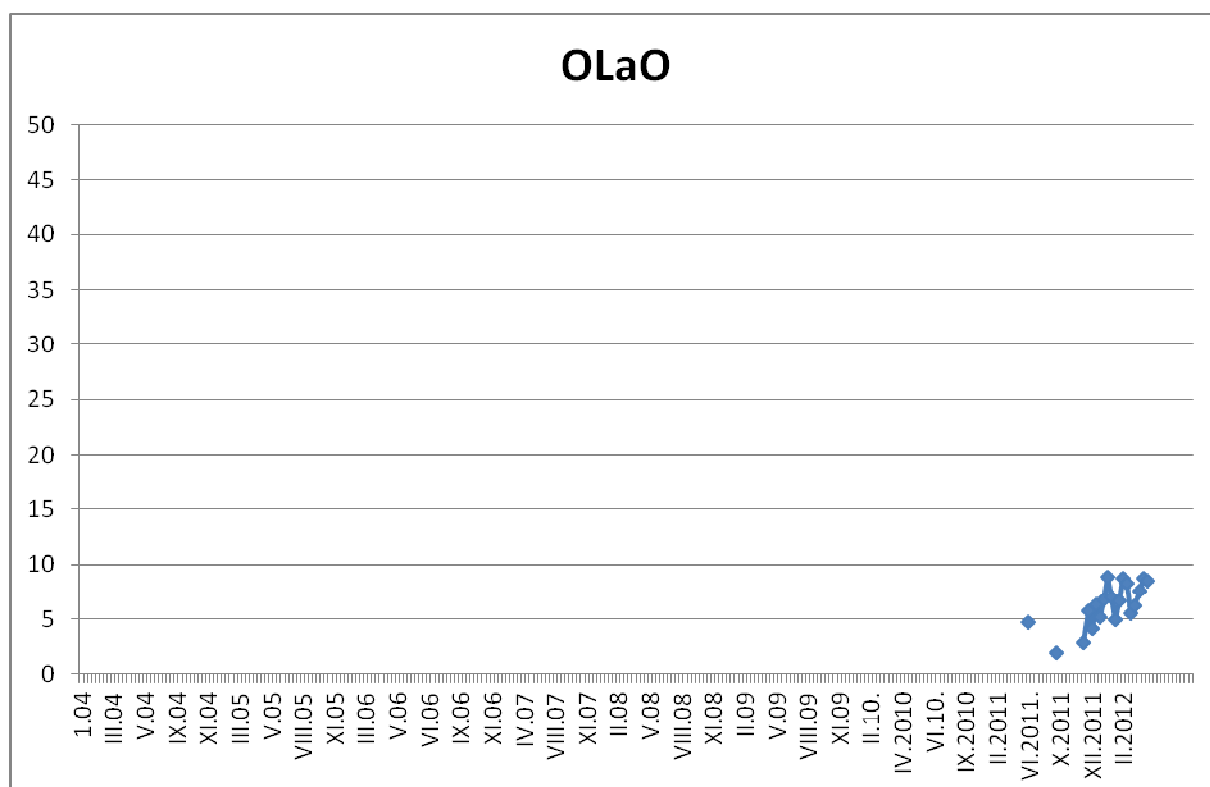
Na obr.1 až obr.8 máme grafické prezentácie vývoja predvolebných preferencií autorom dostupných výsledkov jednotlivých agentúr po 10.3.2012. Volebné preferencie jednotlivých politických strán a hnutí sú na osi y-ovej v rozsahu od 0% po 50%. Až na niekoľko individuálnych pozorovaní, vo vývoji môžeme vidieť dostatočnú stabilitu u preferenciách jednotlivých strán.

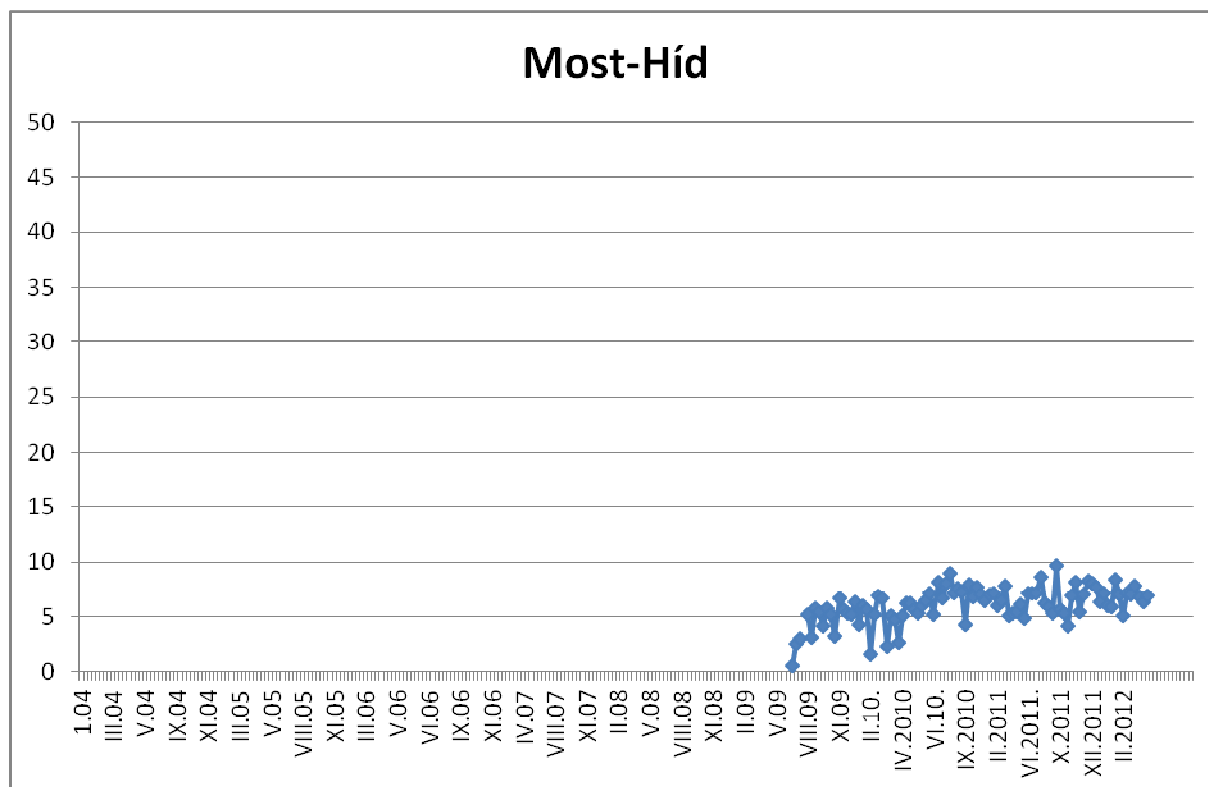
Obr.1 SMER-SD

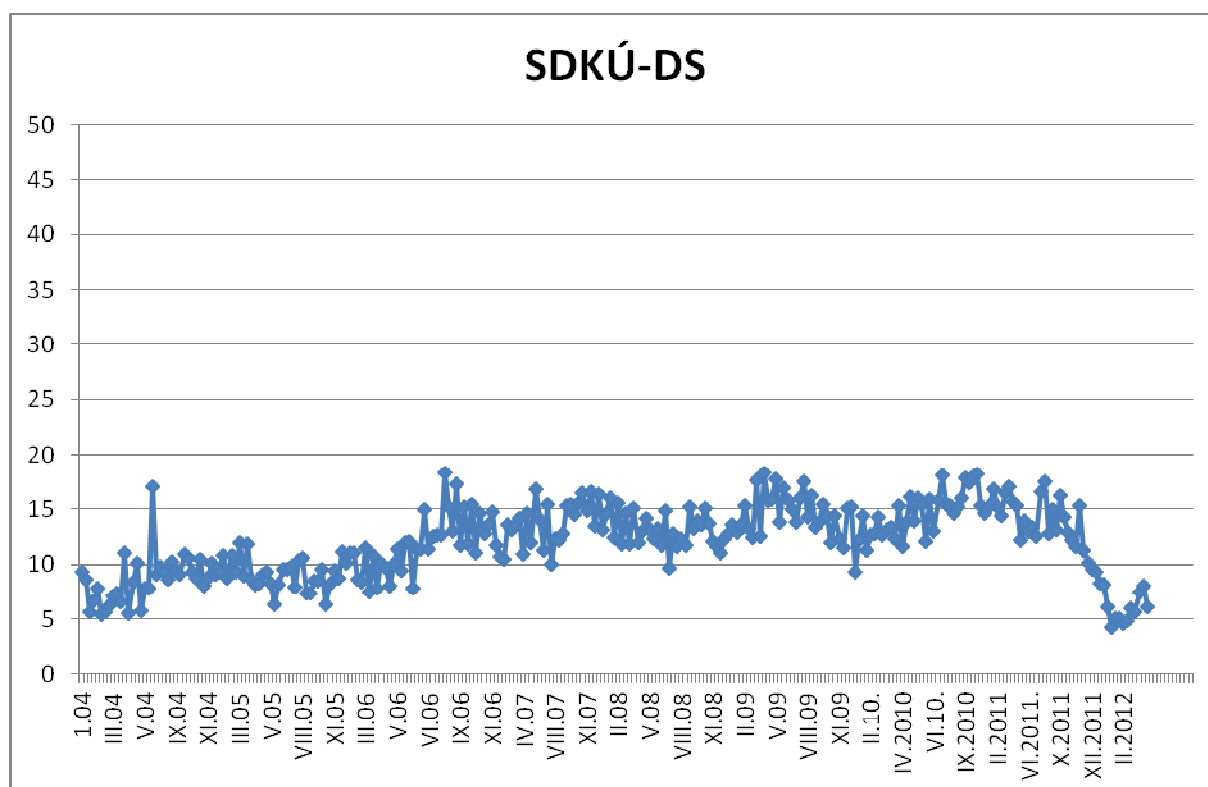
Obr.2 KDH

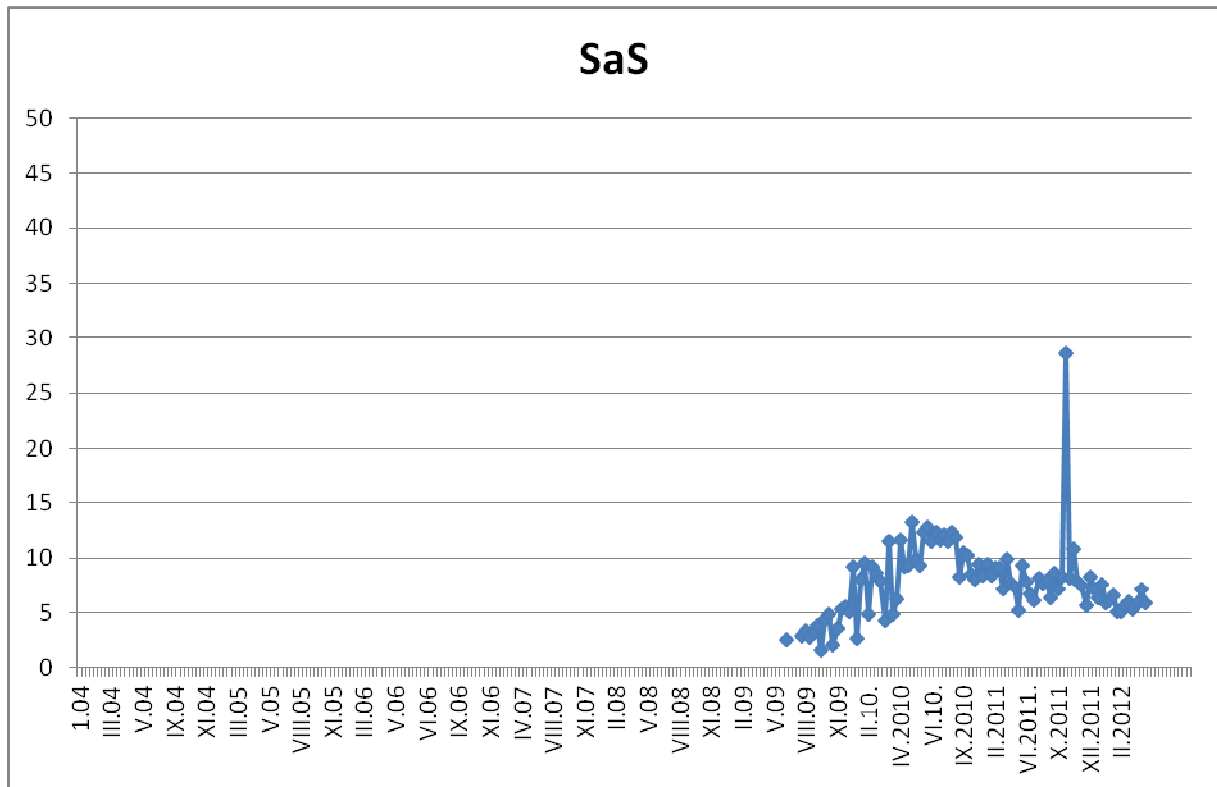
Obr.3 OL a O

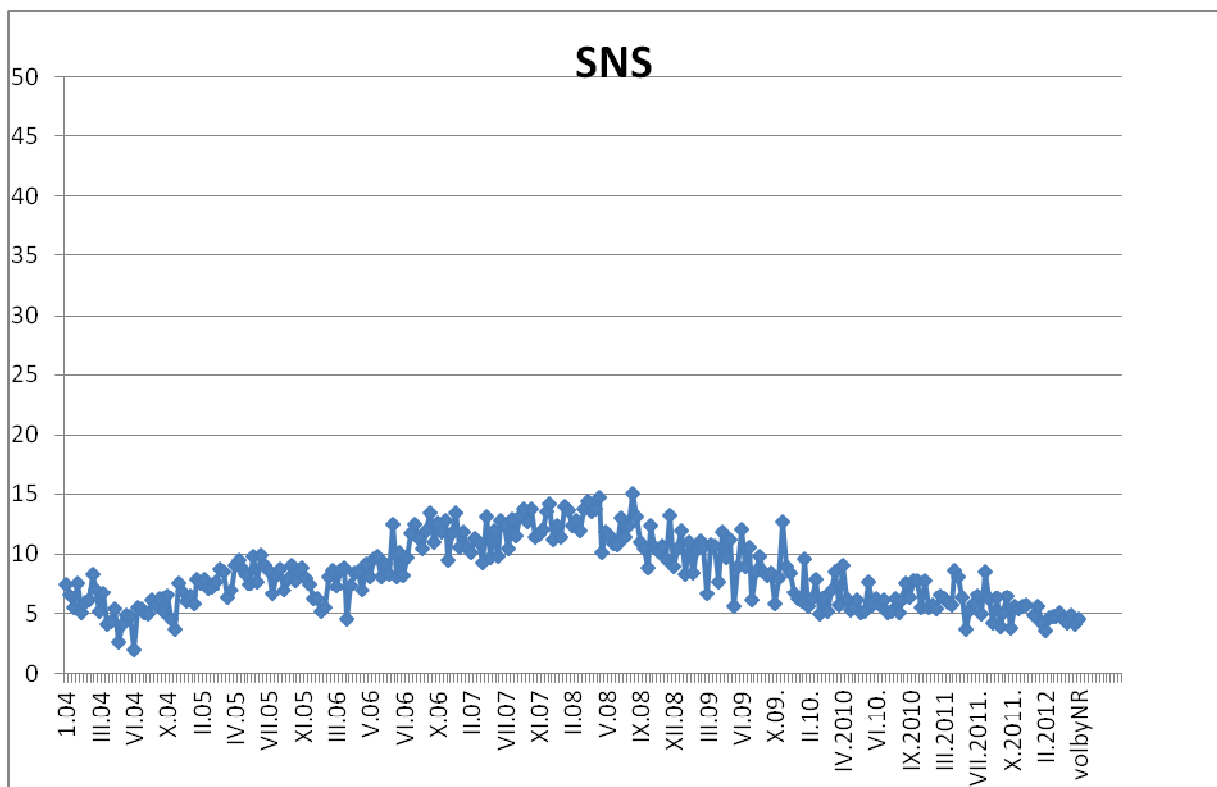
--Obr.4 Most-Híd

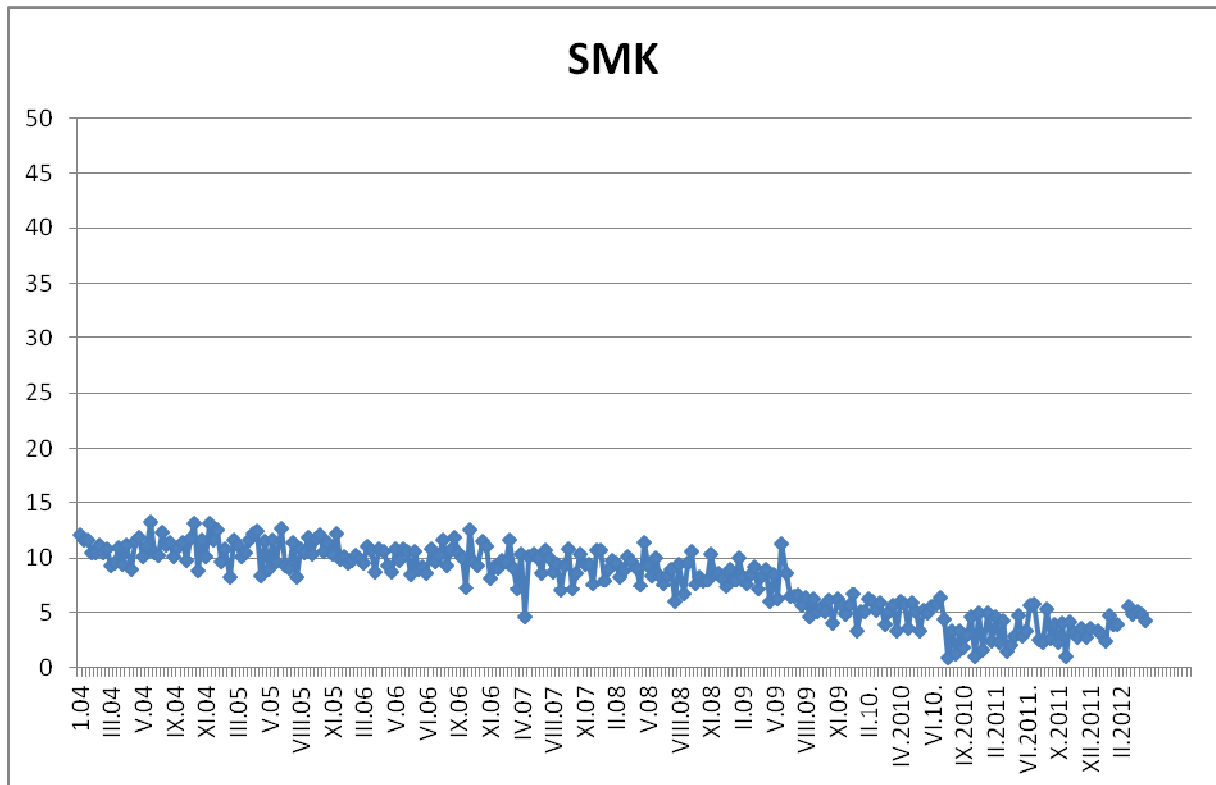
Obr.5 SDKU-DS

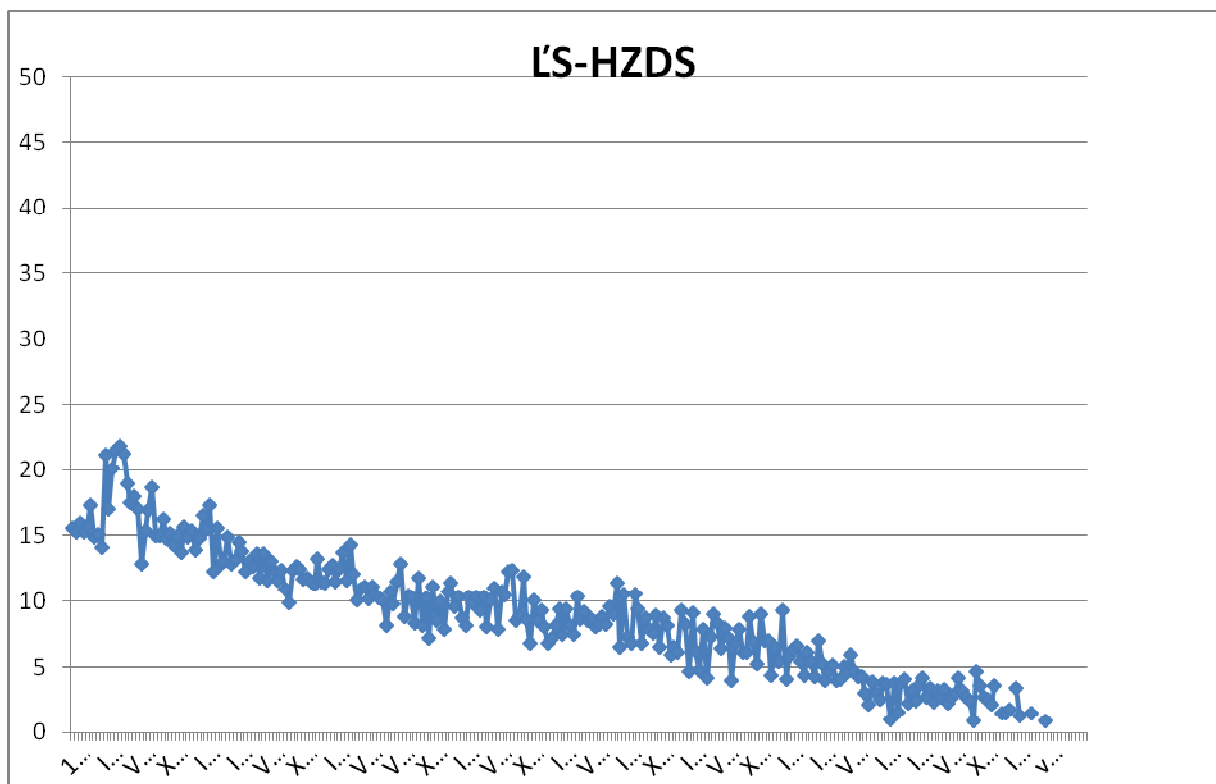
Obr. 6 SAS

Obr.7 SNS

Obr.8 SMK

Obr. 9 HZDS-ĽS

Tab.1 Volebné výsledky, ostatné preferencie, absolútne a relatívne chyby

MESIAC	volbyNR	exit	exit	II.2012	II.2012	II.2012	III.2012	III.2012
AGENTURA	volbyNR	MVK	Focus	Polis	FOCUS	SANET	MVK	eCALL
datum	10.3.2012	10.3.	10.3.	9.-13.2.	21.-27.2.	23.-29.2.	3.-5.3.	8.3.
N	n=2587198			n=2058/	n=1036	n=3584	n=1036	n=1347
SMER-SD	44,41	37,30	39,60	40,80	39,70	39,10	40,00	38,20
KDH	8,82	10,80	9,90	9,80	10,40	11,70	12,00	8,40
OLaO	8,55	7,60	8,80	5,00	6,70	8,30	5,50	6,20
Most	6,89	6,80	6,30	8,40	7,00	7,20	7,00	7,90
SDKÚ-DS	6,09	7,50	8,10	5,10	5,10	4,90	6,00	5,70
sas	5,88	5,90	7,10	6,60	5,10	5,60	6,00	5,30
SNS	4,55	4,80	4,10	4,60	4,70	5,00	4,50	4,20
SMK	4,28	5,10	4,80	3,90	3,90		5,50	4,80
99%	1,58	2,60	2,30	3,30	5,20	5,70	4,00	4,60
ostatne	8,95	11,60	9,00	12,50	12,20	12,50	9,50	14,70
abs.odchýlky		MVK	Focus	Polis	FOCUS	SANET	MVK	eCALL
SMER-SD		7,11	4,81	3,61	4,71	5,31	4,41	6,21
KDH		1,98	1,08	0,98	1,58	2,88	3,18	0,42
OLaO		0,95	0,25	3,55	1,85	0,25	3,05	2,35
Most		0,09	0,59	1,51	0,11	0,31	0,11	1,01
SDKÚ-DS		1,41	2,01	0,99	0,99	1,19	0,09	0,39
sas		0,02	1,22	0,72	0,78	0,28	0,12	0,58
SNS		0,25	0,45	0,05	0,15	0,45	0,05	0,35
SMK		0,82	0,52	0,38	0,38	4,28	1,22	0,52
99%		1,02	0,72	1,72	3,62	4,12	2,42	3,02
ostatne		2,65	0,05	3,55	3,25	3,55	0,55	5,75
Spolu		16,30	11,70	17,06	17,42	22,62	15,20	20,60
relatívna chyba		MVK	Focus	Polis	FOCUS	SANET	MVK	eCALL
SMER-SD		16,0	10,8	8,1	10,6	12,0	9,9	14,0
KDH		22,4	12,2	11,1	17,9	32,7	36,1	4,8
OLaO		11,1	2,9	41,5	21,6	2,9	35,7	27,5
Most		1,3	8,6	21,9	1,6	4,5	1,6	14,7
SDKÚ-DS		23,2	33,0	16,3	16,3	19,5	1,5	6,4
sas		0,3	20,7	12,2	13,3	4,8	2,0	9,9
SNS		5,5	9,9	1,1	3,3	9,9	1,1	7,7
SMK		19,2	12,1	8,9	8,9		28,5	12,1
99%		64,6	45,6	108,9	229,1	260,8	153,2	191,1
ostatne		29,6	0,6	39,7	36,3	39,7	6,1	64,2

V tabuľke č.1 sú uvedené výsledky volieb do Národnej rady SR a výsledky ostatných prieskumov známych autorom. Výsledky sú v percentách, pre strany, ktoré dosiahli aspoň 2 % preferencií resp. prekročili 5 %.

K posúdeniu kvality údajov predvolebných prieskumov použijeme kritérium, či by sa príslušná strana dostala/nedostala do NR SR podľa predvolebného prieskumu a v skutočnosti bol dosiahnutý opačný výsledok. Bolo to dva krát u SMK u agentúry MVK, u 99% u agentúry FOCUS a u SDKU-DS a SNS u agentúry SANET.

Ďalšou mierou absolútna chyba, ktorú vyjadruje absolútna odchýlka $|E_i - O_i|$ agentúrneho prieskumu O_i u i -tej strany od volebného výsledku E_i a zodpovedajúci úhrn za strany Spolu. Najmenší úhrn absolútnych odchýlok od volebných výsledkov bol u exitpoolu agentúry Polis. Najhorší výsledok bol u agentúry SANET (aj keď celkový výsledok bude mierne korigovať autorom neznámy výsledok za SMK).

K hodnoteniu kvality predvolebných preferencií môžeme použiť aj relatívnu chybu $|E_i - O_i|/E_i$. Výsledky sú v tretej časti Tab.1. Keďže základom pre výpočet relatívnej chyby je volebný výsledok, jeho malá hodnota spôsobuje vysokú relatívnu chybu (pozri riadok strany 99%). Vysokú mieru relatívnej chyby máme aj u ostatných.

Prezentované výsledky svedčia o pomerne slušnej vypovedacej schopnosti predvolebných prieskumov. Určité problémy môžu nastať u preferencií okolo 5% a aj významné skreslenia môžu nastať pri zjavnom nedodržaní reprezentatívnosti vybranej vzorky.

Adresa autorov:

Jozef.chajdiak@stuba.sk

Jan.Luha@fmed.uniba.sk

Vypracované v rámci úlohy VEGA č. 1/1164/12: Možnosti uplatnenia informačných a komunikačných technológií na zvyšovanie efektívnosti medzinárodnej spolupráce malých a stredných podnikov SR v oblasti inovácií

Pohľady na konferencie POHLADY NA EKONOMIKU SLOVENSKA 2012

RNDr. Ján Luha, CSc., Doc. Ing. Jozef Chajdiak, CSc.
Slovenská štatistická a demografická spoločnosť

Prvý ročník konferencie POHLADY NA EKONOMIKU SLOVENSKA sa uskutočnil v roku 2001. Vzhľadom na pozitívny ohlas účastníkov tejto konferencie bol v roku 2002 zorganizovaný i druhý ročník. Ukázalo sa, že zameranie a koncepcia konferencie sú veľmi zaujímavé a tak vznikol zámer zaradiť túto konferenciu do stáleho programu činnosti Slovenskej štatistickej a demografickej spoločnosti. Predkladáme pohľad na predošlé ročníky konferencie. Prvé štyri ročníky sa konali v Hoteli Fórum, piaty ročník organizátori z technických príčin premiestnili do Kongresovej sály Únie žien Slovenska. Šiesty ročník sa konal v Kongresovom centri Technopolu. Siedmy ročník sa konal na pôde Štatistického úradu SR v Kongresovej sále na Hanulovej ulici 5/c. Ôsmy ročník sa konal v Bratislave v hoteli Bôrik. Od deviateho ročníka sa konferencia koná v Aule Ekonomickej univerzity v Bratislave.

Konferencia sa riadi špecifickým modelom, ktorého autorom je J. Chajdiak. Na úvod konferencie uvedie J. Chajdiak informácie o vývoji makroekonomických ukazovateľov, potom nasleduje vystúpenie podpredsedu vlády SR, ktorý prijal záštitu nad konferenciou. Pred začatím konferencie si jednotliví prednášatelia vylosujú poradie, podľa ktorého prednášajú príspevky. Na záver je diskusia kde majú možnosť účastníci položiť referujúcim otázky a tiež môžu referujúci reagovať na vystúpenia kolegov.

Účastníci – v tradičnom zložení: predstavitelia štátnej správy a samosprávy, poslanci Národnej rady SR, zástupcovia zamestnávateľov a odborový predstavitelia, predstavitelia podnikovej sféry, vysokých škôl a výskumných ústavov, študentov, predstavitelia tlače a iní odborníci. Počet účastníkov kolíše okolo 150.

Konferencie zabezpečuje Programový a organizačný výbor, ktorý má v posledných rokoch ustálené zloženie. Prvý a druhý ročník zabezpečoval konferenciu v zložení: Jozef Chajdiak – predseda, Ján Luha – tajomník, Peter Mach, Michal Olexa, Viliam Páleník, Juraj Kvetko. Tretí, štvrtý a piaty ročník pracoval Programový a organizačný výbor v zložení: Jozef Chajdiak – predseda, Ján Luha – tajomník, Peter Mach, Michal Olexa, Viliam Páleník. Od šiesteho ročníka pracoval v zložení: Jozef Chajdiak – predseda, Ján Luha – tajomník, Peter Mach, Michal Olexa, Viliam Páleník, Magdaléna Šipková.

Zborníky jednotlivých konferencií zostavujú: J. Chajdiak a J. Luha.

Recenziu zborníkov zabezpečujú: J. Chajdiak, P. Mach, J. Luha. Pri prvom ročníku bol medzi recenzentmi aj J. Kvetko.

Desiaty ročník konferencie pripravoval Programový a organizačný výbor v zložení: Doc. Ing. Jozef Chajdiak, CSc. – predseda, RNDr. Ján Luha, CSc. – tajomník, RNDr. Peter Mach, Prof. Ing. Rudolf Sivák, PhD., Doc. Ing. Eva Sodomová, PhD., Ing. František Bernadič, Ing. Michal Olexa, PhD., Doc. RNDr. Viliam Páleník, PhD.

Jedenásty ročník konferencie pripravoval Programový a organizačný výbor v zložení: Doc. Ing. Jozef Chajdiak, CSc. – predseda, RNDr. Ján Luha, CSc. – tajomník, RNDr. Peter Mach, Prof. Ing. Rudolf Sivák, PhD., Ing. Marek Radvanský, Ing. František Bernadič, Ing. Michal Olexa, PhD., Doc. RNDr. Viliam Páleník, PhD.

Zborník desiateho a jedenásteho ročníka konferencie:

Zostavili: Doc. Ing. Jozef Chajdiak, CSc., RNDr. Ján Luha, CSc., Ing. František Bernadič

Recenzovali: Doc. Ing. Jozef Chajdiak, CSc., RNDr. Peter Mach, RNDr. Ján Luha, CSc., Ing. František Bernadič.

Dvanásť ročník konferencie pripravoval Programový a organizačný výbor v zložení: Doc. Ing. Jozef Chajdiak, CSc. – predseda, RNDr. Ján Luha, CSc. – tajomník, RNDr. Peter Mach, Prof. Ing. Rudolf Sivák, PhD., Ing. Ján Onda, Doc. Ing. Eva Sodomová, PhD. Ing. Marek Radvanský, Ing. František Bernadič, Ing. Michal Olexa, PhD., Doc. RNDr. Viliam Páleník, PhD.

Zborník desiateho a jedenásteho ročníka konferencie:

Zostavili: Doc. Ing. Jozef Chajdiak, CSc., RNDr. Ján Luha, CSc., Ing. František Bernadič

Recenzovali: Doc. Ing. Jozef Chajdiak, CSc., RNDr. Peter Mach, RNDr. Ján Luha, CSc., Ing. František Bernadič.

Zborníky všetkých ročníkov konferencie sú dostupné na stránke: <http://www.ssd.sk/> v zložke Ďalšie publikácie.

Vzhľadom na rastúci rozsah príspevku sme sa rozhodli uvádzať iba prehľadné informácie o každom ročníku v tabuľkách:

POHĽADY NA EKONOMIKU SLOVENSKA 2001	
Dátum:	22. február 2001
Miesto:	Bratislava, Hotel Fórum
Témy:	<ul style="list-style-type: none"> • prognózy vývoja HDP a námety na jeho rast, • prognózy vývoja nezamestnanosti a námety na zabezpečenie jej poklesu, • prístupový proces k euro – problémy a námety.
Záštita:	Ivan Mikloš, podpredseda vlády SR
Referujúci:	M. Olexa, J. Haluška (Infostat), V. Páleník, V. Kvetan (Ústav slovenskej a svetovej ekonomiky SAV (ÚSSE SAV)), P. Karas (Prognostický ústav SAV (PÚ SAV)), I. Šujan (ÚSSE SAV), J. Chajdiak (Ekonomická univerzita (EU)), P. Ševcovic (Národná banka Slovenska (NBS)), M. Barto (Slovenská sporiteľňa (SISp)), P. Dufek, L. Odór (Československá obchodná banka (ČSOB)), J. Tóth (ING Bank), M. Bohatá – predsedníčka Českého štatistického úradu
Zborník	ISBN 80-88946-12-3
Tabuľky prognóz:	Uvádzame podľa autorov:

Tab.1 Prognóza vývoja ročného objemu HDP (v mld. Sk. s. c. 1995, metodika ESA95, v %)

Rok	Barto		ČSOB		Chajdiak		Infostat		Kárász	
1999	653,3	Rast	653,3	Rast	653,3	Rast	653,3	Rast	653,3	Rast
2000	667,7	2,2	665,1	1,8	668,1	2,3	665,7	1,9	667,0	2,2
2001	689,0	3,2	683,7	2,8	685,5	2,6	684,1	2,8	685,4	3,4
2002	716,6	4,0	709,7	3,8	705,5	2,9	706,7	3,3		
2003	748,8	4,5	741,6	4,5	728,1	3,2	734,9	4,0		
2004	785,5	4,9	778,0	4,9	753,3	3,5	769,5	4,7		
2005	825,6	5,1	815,3	4,8	781,1	3,7	809,5	5,2		
Rok	Páleník		Ševcovic		Šujan		Tóth			
1999	653,3	Rast	653	Rast	653,3	Rast	653,3	Rast		

2000	666,4	2,0	667	2,1	666,4	2,0	667,7	2,2		
2001	681,6	2,3	687	3,0	684,4	2,7	690,6	3,4		
2002	703,1	3,2	715	4,0	708,3	3,5	720,2	4,3		
2003	722,5	2,8	746	4,4	735,3	3,8	750,4	4,2		
2004	747,9	3,5	783	5,0	768,4	4,5	787,8	5,0		
2005	776,1	3,8			804,6	4,7	831,7	5,6		

Tab.2 Minimálna a maximálna verzia rastu HDP (v mld. Sk. s.c. 1995, metodika ESA95; v %)

Rok	min	%	max	%
2000	665,1	1,8	668,1	2,3
2001	681,6	2,5	690,6	3,4
2002	703,1	3,2	720,2	4,3
2003	722,5	2,8	750,4	4,2
2004	747,9	3,5	787,8	5,0
2005	776,1	3,8	831,7	5,6
2005/1999		18,8		27,3

Z uvedených výsledkov jednotlivých prognóz môžeme konštatovať ich pomerne vysokú mieru zhody a urobiť nasledujúce závery:

- 1) Všetci prognostici očakávajú rast HDP s tempami od 1,8 % (ČSOB, 2000/1999) po 5,6 % (J. Tóth, 2005/2004).
- 2) Rast HDP by sa mal podľa jednotlivých prognóz postupne zrýchľovať, pričom u časti prognóz sa predpokladá volebný cyklus v raste HDP, t. j. rýchlejší rast v roku 2002 s kompenzačným spomalením v roku 2003.
- 3) V neformálnej diskusii sa objavila otázka – čo je recesia? Klasickou odpoveďou je, že recesiou vyjadruje záporný rast HDP, t. j. pokles jeho objemu v čase. Iný pohľad predstavuje, že recesiou je pomalší rast HDP ako je rast HDP v Európskej únii. Z tohto druhého pohľadu pri raste HDP v EÚ o 3 % recesiou môžeme jednoznačne vyhlásiť v roku 2000, u vyše polovici autorov aj v roku 2001 a pri dvoch menej optimistických prognózach až do roku 2004.

POHLADY NA EKONOMIKU SLOVENSKA 2002	
Dátum:	11. apríl 2002
Miesto:	Bratislava, Hotel Fórum
Témy:	<ul style="list-style-type: none"> • prognózy vývoja HDP a opatrenia na zabezpečenie jeho rastu, • prognózy vývoja bežného účtu platobnej bilancie a opatrenia na zlepšenie jeho stavu
Záštita:	Ivan Mikloš, podpredseda vlády SR
Referujúci:	M. Olexa, J. Haluška (Infostat), M. Barto (SLSP), S. Kozlík (RHRS), J. Tóth (ING Bank), M. Gabriš (ČSOB), K. Morvay (MESA10), J. Chajdiak (FHI EU), V. Páleník (ÚSSE SAV)
Zborník	ISBN 80-88946-17-4
Tabuľky prognóz:	Uvádzame podľa autorov:

SÚHRN JEDNOTLIVÝCH PROGNOZ

Štvrťročný objem HDP v mld. Sk s.c. 1995

	Barto	Tóth	Infostat	Ševcovic	Chajdiak
2002q1	166.2	167.0	166.5	166.5	167.8
2002q2	183.4	182.9	183	183.2	183.2
2002q3	185.3	186.6	185.4	182.9	186
2002q4	179.9	181.3	180.3	178.4	180.3
2003q1	172.3	174.2	173		175.5
2003q2	190.3	191.2	190.9		191.4
2003q3	193.5	194.3	193.6		194.5
2003q4	188.8	188.4	188.6		189.1

Tempo rastu ročného objemu HDP v %

Rok	Barto	Tóth	Infostat	Ševcovic	FHI EU	Kozlík	ČSOB	Morvay
2002	3.6	4.1%	3.7	3.7	2,7	3	3.5	4
2003	4.2	4.2%	4.3	4.2	12,2	3.5	3.8	3.7
2004	4.9	5.0%	4.9	4.4	-6,5	3.5	4.5	3.9
2005	5.2	5.5%	5.5	4.6	-0,6	4	5	4.2

Saldo bežného účtu platobnej bilancie v mld. Sk

Rok	Barto	Tóth	Infostat	Ševcovic	FHI EU	Kozlík	ČSOB	Morvay
2002	-77.0	-86.6	-87.0	-81.2	-79,6	80	-7.70%	-93.9
2003	-53.1	-69.8	-84.2	-63.5	-89,4	50	-6%	-79.5
2004	-52.9	-64.2	-79.9	-56.3	-159,5	30	-4.20%	-105.3
2005	-45.9	-74.9	-76.5	-45.3	-175,8	40	-4%	-115.3
							% z HDP	

Vývoj medziročnej inflácie v %

Rok	Barto	Tóth	Infostat	Ševcovic	FHI EU	Kozlík	ČSOB	Morvay
2002	4.4	4.7%	3.9	4.2	4,1	8	4.6	4.2
2003	6.5	6.4%	6.7	7.0	8,7	10	6	5.5
2004	5.3	5.1%	5.3	5.2	3,8	10	5.1	5
2005	4.6	4.8%	4.3	4.5	2,8	10	4.5	4.8
		dec/dec						

POHLADY NA EKONOMIKU SLOVENSKA 2003	
Dátum:	8. apríl 2003
Miesto:	Bratislava, Hotel Fórum
Témy:	<ul style="list-style-type: none"> • RAST HDP – prognózy a námety • ZLEPŠENIE STAVU SALDA ŠTÁTNEHO ROZPOČTU – prognózy a námety
Záštita:	Ivan Mikloš, podpredseda vlády SR a minister financií
Referujúci:	J. Chajdiak (Ekonomická univerzita), J. Haluška (INFOSTAT), S. Kozlík (RHRS), V. Páleník (Ústav slovenskej a svetovej ekonomiky SAV), P. Ševcovic (NBS), J. Tóth (ING Bank N.V.) a M. Gábris (ČSOB)
Zborník	ISBN 80-88946-26-3
Tabuľky prognóz:	Uvádzame podľa autorov:

Výsledky prognóz rastu HDP v stálych cenách vyjadrené v % prírastku u jednotlivých autorov sú v tabuľke 1:

Tab. 1

Rok	Tempo prírastku HDP v stálych cenách						
	ČSOB	Chajdiak	Infostat	Kozlík	Páleník	Ševcovic	Tóth
2003	3,8	5,5	4,2	2,9	2,9	3,9-4,3	3,6
2004	4,0	6,1	4,5	2,1	4,0	4,2	4,0
2005	4,0	6,6	4,8	2,5	4,2	4,4	5,4
2006	3,5	6,9	5,1	3,1	4,4	4,6	5,4
2007				3,5	3,5	4,7	
2008				4,1	3,8	4,7	

Odhady vývoja príjmov, výdavkov a salda štátneho rozpočtu SR v mld Sk sú v tab. 2:

Tab. 2

Rok	Kozlík			Páleník		
	príjmy	výdavky	saldo	príjmy	výdavky	saldo
2003	235	292	57	233,8	290,0	56,2
2004				256,1	310,7	54,6
2005				276,0	324,4	48,4
2006				298,8	345,3	46,4
2007				322,7	369,2	46,4
2008				345,5	393,0	47,4

Rok	Chajdiak			Ševcovic		
	príjmy	výdavky	saldo	príjmy	výdavky	saldo
2003	do 240	nad 300	min 60	235	291	-56
2004				255	305	-50
2005				280	320	-40
2006				305	340	-35
2007				330	360	-30
2008				360	385	-25

POHLADY NA EKONOMIKU SLOVENSKA 2004	
Dátum:	6. apríl 2004
Miesto:	Bratislava, Hotel Fórum
Témy:	<ul style="list-style-type: none"> • RAST HDP – prognózy a námety • ZLEPŠENIE STAVU SALDA ZAHRANIČNEHO OBCHODU – prognózy a námety
Záštita:	Ivan Mikloš, podpredseda vlády SR a minister financií
Referujúci:	V zastúpení garanta konferencie podpredsedu vlády a ministra financií Slovenskej republiky vystúpil štátny tajomník MF SR Vladimír Tvaroška. Viliam Páleník (Ústav slovenskej a svetovej ekonomiky SAV), Ján Tóth (ING Bank N.V.), Jozef Chajdiak (Ekonomická univerzita), Marek Gábriš (ČSOB), Ján Haluška a Michal Olexa (INFOSTAT)
Zborník	80-88946-33-6
Tabuľky prognóz:	Uvádzame podľa autorov:

SÚHRN JEDNOTLIVÝCH PROGNOZ

Tab. 1: Prognózy vývoja tempa prírastku HDP v s.c.

Rok	Autor					
	Infostat	Páleník	Kozlík	Tóth	ČSOB	Chajdiak
2004/2003	4,5	4,3	4,0	4,4	4,0	4,2
2005/2004	4,5	4,4	4,2	5,1	4,1	3,9
2006/2005	4,8	4,8	4,6	5,5	4,7	3,7
2007/2006	5,0		4,0	4,6	4,8	3,6
2008/2007	5,0		4,2	5,2	4,7	3,5

Tab. 2 Tempá prírastku dovozu a vývozu

ČSOB

Rok	Dovoz s.c.	Vývoz s.c.	Dovoz b.c.	Vývoz b.c.
2004/2003	9,0	10,0	7,0	12,0
2005/2004	14,0	11,0	15,0	13,0

Páleník

Rok	Dovoz s.c.	Vývoz s.c.	Dovoz b.c.	Vývoz b.c.
2004/2003	9,6	8,0	5,8	6,3
2005/2004	11,3	9,4	10,6	8,2
2006/2005	10,6	10,4	11,7	11,0

Infostat

Rok	Dovoz s.c.	Vývoz s.c.	Dovoz b.c.	Vývoz b.c.
2004/2003	10,0	9,2	11,7	10,8
2005/2004	9,2	8,3	11,8	10,9
2006/2005	8,8	8,5	12,1	11,8
2007/2006	8,3	8,7	11,5	12,0
2008/2007	9,0	10,0	12,3	13,3

POHLADY NA EKONOMIKU SLOVENSKA 2005	
Dátum:	19. apríl 2005
Miesto:	Bratislava, Kongresová sála Únie žien Slovenska
Témy:	<ul style="list-style-type: none"> • RAST HDP – prognózy a námety • ZAVEDENIE EURA – prognózy a námety
Záštita:	Ivan Mikloš, podpredseda vlády SR a minister financií
Referujúci:	<p>V zastúpení garanta konferencie podpredsedu vlády a ministra financií Slovenskej republiky vystúpil Ľudovít Ódor.</p> <p>Jozef Chajdiak (Ekonomická univerzita), Ján Tóth (ING Bank N.V.), Ľudovít Ódor (IFP MF SR), Ján Haluška a Michal Olexa (INFOSTAT), Viliam Páleník a Ján Ďuraš (Ústav slovenskej a svetovej ekonomiky SAV), Peter Ševčovič (NBS).</p> <p>Pred začiatkom diskusie vystúpil Ivan Šramko guvernér NBS s informáciami o riadení kurzov v Eurozóne, o menovom programe a o zavedení Eura k 1. 1. 2009.</p>
Zborník	80-88946-41-7
Tabuľky prognóz:	Uvádzame podľa autorov:

Tab. Odhad tempa rast HDP v stálych cenách, dátumu momentu zavedenia eura a kurzu

Meno autora:	Olexa, Haluška	Páleník	Odor	Toth	Chajdiak	Ševčovic
Rok	% rastu HDP					
2005	5,0	5,0	4,9	5,1	6,2	5
2006	5,3	5,2	5,3	6,0	6,7	5
2007	6,0	6,1	6,1	6,0	6,4	>5
2008	5,5	5,6	5,2	5,0	7,2	5
2009	5,1	5,6	5	5,5	7,2	
Dátum momentu zavedenia eura:	1.1.2009	1.1.2009	1.1.2009	1.1.2009	1.1.2009	1.1.2009
Kurz eura v momente zavedenia eura:	35	35		33-34	35	

	POHLADY NA EKONOMIKU SLOVENSKA 2006
Dátum:	4. apríl 2006
Miesto:	Bratislava, Kongresové centrum Technopolu
Témy:	<ul style="list-style-type: none"> • výsledky aktuálnych prognóz vývoja HDP a DPH na Slovensku vybranými prognostickými skupinami • návrhy opatrení na zabezpečenie rastu HDP a k problematike DPH na Slovensku
Záštita:	Ivan Mikloš, podpredseda vlády SR a minister financií
Referujúci:	Pred vystúpením prognostikov bol príspevok zástupkyne Daňového riaditeľstva SR J. Janáčkovej o dani z pridanej hodnoty. Ján Tóth (ING Bank N.V.), Viliam Páleník (Ekonomický ústav SAV), Marek Gábriš (ČSOB), Ján Haluška (INFOSTAT), Jozef Chajdiak (Ekonomická univerzita)
Zborník	80-88946-42-7
Tabuľky prognóz:	Uvádzame podľa autorov:

Súhrn jednotlivých prognóz na roky 2006 až 2009

Autor: Marek Gábriš, ČSOB

Rok	% rastu HDP	mld. Sk DPH
2005	6,0	122
2006	5,8	130,5
2007	6,5	138,1
2008	5,5	146,4
2009	5,4	154,8

Autor: Jozef Chajdiak, EU

Rok	% rastu HDP	mld. Sk DPH
2005	6,0	122
2006	6,7	130
2007	6,4	130
2008	7,2	134
2009	7,2	138

Autor: EU SAV

Rok	% rastu HDP	mld. Sk DPH
2005	6,0	122
2006	5,02	129,5
2007	5,44	137,5
2008	5,26	144,9
2009	6,87	152,9

Autor: INFOSTAT

Rok	% rastu HDP	mld. Sk DPH
2005	6,0	117
2006	5,9	126,7
2007	6,3	136,2
2008	5,8	145,3
2009	5,3	155,2

Autor: Jan Toth

Rok	% rastu HDP	mld. Sk DPH
2005	6,0	117
2006	6,2	127
2007	6,7	135
2008	5,7	142
2009	5,2	151

Autor: NBS

Rok	% rastu HDP	mld. Sk DPH akruál
2005	6,0	117,0
2006	6,2	128,7
2007	6,9	136,8
2008	5,1	144,7
2009	-	153,2

POHLĀDY NA EKONOMIKU SLOVENSKA 2007	
Dátum:	27. marec 2007
Miesto:	Bratislava - Dúbravka, Kongresová sála ŠÚ SR
Témy:	<ul style="list-style-type: none"> • výsledky aktuálnych prognóz vývoja HDP a zamestnanosti na Slovensku vybranými prognostickými skupinami • návrhy opatrení na zabezpečenie rastu HDP a zamestnanosti na Slovensku
Záštita:	Dušan Čaplovič, podpredseda vlády SR
Referujúci:	Sergej Kozlík (Europoslanec za SR), Ján Tóth (ING Bank N.V.), Viliam Páleník (Ekonomický ústav SAV), Marek Gábriš (ČSOB), Ján Haluška, Michal Olexa (INFOSTAT), Jozef Chajdiak (Statis), Peter Ševčovic (NBS)
Zborník	80-88946-46-5
Tabuľky prognóz:	Uvádzame podľa autorov v ďalšej časti zborníka.

Pre zaujímavosť uvádzame oficiálne tempá rastu HDP v stálych cenách roku 1995 a v číslach vo verzii roku 2005 a v stálych cenách roku 2000 a v číslach vo verzii marca roku 2007. Čitateľ môže kvalitu prognóz jednotlivých autorov tak oceniť samostatne.

Tab. 1 Tempá rastu HDP

(HDP v s.c. 2000, resp. 1995 vo verzii roku 2005)

Tempo	s.c.2000	s.c.1995
2000/1999	100,70%	102,04%
2001/2000	103,20%	103,79%
2002/2001	104,10%	104,62%
2003/2002*	104,20%	104,46%
2004/2003*	105,40%	105,50%
2005/2004*	106,00%	105,95%
2006/2005*	108,30%	x

* predbežné údaje

POHLADY NA EKONOMIKU SLOVENSKA 2008	
Dátum:	15. apríl 2008
Miesto:	Bratislava – Hotel Bôrik
Témy:	<ul style="list-style-type: none"> • výsledky aktuálnych prognóz vývoja HDP a dlhodobej nezamestnanosti na Slovensku vybranými prognostickými skupinami • návrhy opatrení na zabezpečenie rastu HDP a poklesu dlhodobej nezamestnanosti na Slovensku
Záštita:	Dušan Čaplovič, podpredseda vlády SR
Referujúci:	Ján Tóth (ING Bank N.V.), Viliam Páleník, Kvetan Vladimír, Radvanský Marek (Ekonomický ústav SAV), Ján Haluška, Michal Olexa (INFOSTAT), Jozef Chajdiak (ÚM STU), Renáta Konečná (NBS)
Zborník	80-88946-47-2
Tabuľky prognóz:	Uvádzame podľa autorov v ďalšej časti zborníka.

Súhrn prognóz (k 9. 4. 2008)

Rast HDP v s.c.

% rastu HDP	Infostat	EU SAV	Chajdiak	Konečná	Tóth	Šilan
2007	10,4	10,4	10,4	10,4	10,4	10,4
2008	7,2	9,0	7,2	7,7	7,3	7,5
2009	6,1	7,1	6,4	6,9	6,4	6,4
2010	5,7	7,4	5,9		6,3	5,9
2011	5,5	7,3	5,7		5,5	5,6

Počet dlhodobozamestnaných

tis.nezam.	Infostat	EU SAV	Chajdiak	Konečná	Tóth	Šilan
2007	195,9	206,9	122	206,9	196	294,3
2008	188,0	187,0	113	189,2	174	269,7
2009	175,0	177,1	101	173,1	158	260,1
2010	164,0	164,0	81		140	252,7
2011	155,0	150,0	79		130	245,3

POHĽADY NA EKONOMIKU SLOVENSKA 2009	
Dátum:	7. apríl 2009
Miesto:	Bratislava – Aula Ekonomickej univerzity
Témy:	<ul style="list-style-type: none"> • výsledky aktuálnych prognóz vývoja HDP a dlhodobej nezamestnanosti na Slovensku vybranými prognostickými skupinami • návrhy opatrení na zabezpečenie rastu HDP a efektívneho vývoja dopravnej náročnosti HDP na Slovensku
Záštita:	Dušan Čaplovič, podpredseda vlády SR, Ľubomír Vážny, minister dopravy, pôšt a telekomunikácií SR
Referujúci:	Ján Haluška, Michal Olexa (Infostat), Viliam Páleník, Vladimír Kvetan, Marek Radvanský (EÚ SAV), Peter Ševčovic (NBS), Ján Tóth (UniCredit Bank), Jozef Chajdiak (UM STU), Ľubomír Palčák (VÚD)
Zborník	ISBN 978-80-88946-48-9

Prednášajúci účastníci konferencie odhadovali aj tempá prírastku HDP (v stálych cenách). Ich odhady sú v nasledujúcej tabuľke.

	Tóth	Chajdiak	Haluška	EÚ SAV	Olexa
Rok	% prírastku	% prírastku	% prírastku	% prírastku	% prírastku
2008	6,4	6,4	6,4	6,4	6,4
2009	-0,5	-1,8	-1,0	-0,9	-0,4
2010	3,1	-0,1	2,0	0,4	1,5
2011	4,5	4,4	2,7	3,3	2,2
2012	5,0	5,6	3,5	4,0	3

Všetky odhady na rok 2009 prognózujú pokles objemu HDP oproti roku 2008. V rokoch 2011 a 2012 môžeme konštatovať prognostický mierne optimistický rast.

Kvôli úplnosti a pre zaujímavosť uvádzame dosiahnuté reálne hodnoty tempa prírastku resp. indexy rastu ročného objemu HDP v stálych cenách roku 2000 v nasledujúcej tabuľke:

Reálny rast HDP	index rastu	tempo prírastku
2000/1999	1,014	1,4
2001/2000	1,034	3,4
2002/2001	1,048	4,8
2003/2002	1,047	4,7
2004/2003	1,052	5,2
2005/2004	1,065	6,5
2006/2005	1,085	8,5
2007/2006	1,104	10,4
2008/2007	1,064	6,4

	POHLADY NA EKONOMIKU SLOVENSKA 2010
Dátum:	13. apríl 2010
Miesto:	Bratislava – Aula Ekonomickej univerzity
Témy:	<ul style="list-style-type: none"> • výsledky aktuálnych prognóz vývoja HDP a súkromných investícií na Slovensku vybranými prognostickými skupinami • návrhy opatrení na zabezpečenie rastu HDP a efektívneho vývoja súkromných investícií na Slovensku
Záštita:	Dušan Čaplovič, podpredseda vlády SR
Referujúci:	Sergej Kozlík (poslanec EP), Rudolf Sivák (rektor EU), Ján Haluška, Michal Olexa (Infostat), Viliam Páleník, Vladimír Kvetan, Marek Radvanský (EÚ SAV), Peter Ševčovic (NBS), Ján Tóth (UniCredit Bank), Jozef Chajdiak (UM STU),
Zborník	ISBN 978 - 80 - 88946 - 49 – 6

Tabuľka: Expertné hodnotenie tempa rastu (poklesu) HDP na roky 2010 až 2013

	EÚ SAV	Chajdiak	Infostat	NBS	Toth
Rok	% prírastku	% prírastku	% prírastku	% prírastku	% prírastku
2008	6,4	6,4	6,4	6,4	6,4
2009	-4,7	-4,7	-4,7	-4,7	-4,7
2010	2,5	-0,4	2,9	3,2	3,1
2011	3,3	2,2	3,5	4,4	3,8
2012	4,1	3,8	3,8	4,2	4,5
2013	4,6	4,5	4,5		4,0

EÚ SAV – Páleník, Radvanský a kolektív

Infostat – Haluška, Olexa a kolektív

NBS – Beka a kolektív

	POHLADY NA EKONOMIKU SLOVENSKA 2011
Dátum:	12. apríl 2011
Miesto:	Bratislava – Aula Ekonomickej univerzity
Témy:	<ul style="list-style-type: none"> • výsledky aktuálnych prognóz vývoja HDP a súkromných investícií na Slovensku vybranými prognostickými skupinami • návrhy opatrení na zabezpečenie rastu HDP a efektívneho vývoja inkluzívneho rastu na Slovensku
Záštita:	Iveta Radičová, predsedníčka vlády SR
Referujúci:	Sergej Kozlík (poslanec EP), I. Mikloš (podpredseda vlády SR a minister financií), Rudolf Sivák (rektor EU), Ján Beka (NBS), František Bernadič (ŠÚ SR), Ján Haluška, Michal Olexa (Infostat), Viliam Páleník, Marek Radvanský (EÚ SAV), Peter Ševčovic, Jozef Chajdiak (UM STU), Lucia Šrámková (IFP MF SR), Dávid Dereník (UniCredit Bank), Juraj Valachy (Tatra BANKA).
Zborník	ISBN 978 - 80 - 88946 - 56 – 4

Tabuľka: Expertné hodnotenie stavu ekonomiky SR

stav 2010	x1	x2	x3	x4	x5	priemer
Beka	1,5	0,5	-1,5	-1,5	1	0
Dereník	0	0,0	-2	-1	1	-0,4
Haluska	0,5	2,0	-1,5	-2,0	2,0	0,2
chajdiak	-1	1,5	-1,5	-1,5	0,5	-0,4
Radvansky	-1	2	-2	-2	2	-0,2
sivak	1,0	0,5	-1,0	-1,5	-0,5	-0,3
Šrámková	0,5	1,5	-1,5	-1,0	1,0	0,1
Spolu	0,5	1,5	-1,5	-1,5	1	0,0
Medián						-0,2

Tabuľka: Expertné hodnotenie vývoja ekonomiky SR

vývoj 2010/2009	x1	x2	x3	x4	x5	priemer
Beka	2	0	-1,5	-2	-1	-0,5
Dereník	0,5	0	-2	-2	1	-0,5
Haluska	1,5	2,0	-1,5	-1,5	2,0	0,5
chajdiak	1	1,5	0	-1,5	-0,5	0,1
Radvansky	0	-1	0	1	2	0,4
sivak	1,5	1,0	-0,5	-1,0	-0,5	0,1
Šrámková	2,0	2,0	-2,0	0,0	-0,5	0,3
Spolu	1,5	1	-1,5	-1,5	-0,5	-0,2
Medián						0,1

Tabuľka : Expertné hodnotenie tempa rastu (poklesu) HDP na roky 2010 až 2013

	Beka	Dereník	Haluška	Chajdiak	Radvanský	Sivák	Šrámková
Rok	%	%	%	%	%	%	%
2008	6,4	6,4	6,4	6,4	6,4	6,4	6,4
2009	-4,7	-4,7	-4,7	-4,7	-4,7	-4,7	-4,7
2010	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0
2011	3,3	3,1	3,3	3,7	3,4	4,5	3,4
2012	4,5	4,5	3,8	3,5	4,1	3,5	4,8
2013	5,2	5,2	4,3	3,4	4,5	4,0	4,8
2014		5,3	5,0	3,3	4,6	4,0	4,8

Beka – NBS

Dereník – UniCreditBank

Haluška – Infostat

Chajdiak – ÚM STU

Radvanský – EÚ SAV

Sivák – EU

Šramková – IFP MF SR

Práve prebieha:

	POHĽADY NA EKONOMIKU SLOVENSKA 2012
Dátum:	17. apríl 2012
Miesto:	Bratislava – Aula Ekonomickej univerzity
Témy:	<ul style="list-style-type: none"> • Presentovať výsledky aktuálnych prognóz vývoja HDP a plnenia druhej priority stratégie EUROPA 2020 – Udržateľný rast, t.j. podporovanie ekologickejšieho a konkurencieschopnejšieho hospodárstva, ktoré efektívnejšie využíva zdroje, na Slovensku vybranými prognostickými skupinami • Presentovať návrhy opatrení na zabezpečenie rastu HDP a efektívneho vývoja trvale udržateľného rastu na Slovensku
Záštita:	Peter Kažimír, podpredseda vlády SR a minister financií
Referujúci:	Sergej Kozlík (poslanec EP), Peter Pellegrini (štátny tajomník MF), Rudolf Sivák (rektor EU), Ján Beka (NBS), Ján Haluška, Viliam Páleník, Marek Radvanský (EÚ SAV), Jozef Chajdiak (UM STU), Zdenko Krajčír, Monika Pécsyová (IFP MF SR), Juraj Valachy (Tatra BANKA).
Zborník	ISBN 978 - 80 - 88946 - 58 – 8

Tabuľky prognóz a grafy sú na stranách 4 až 7 na začiatku publikácie.

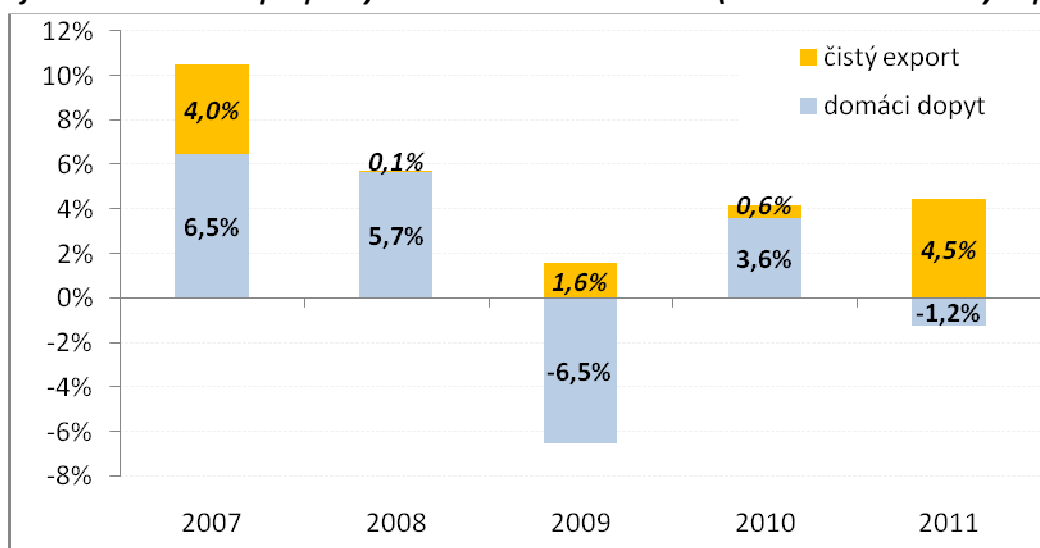
Vývoj slovenskej ekonomiky v roku 2011 (a predpoklady pre rok 2012)

Rudolf Sivák

Slovenská ekonomika má za sebou ďalší mimoriadne zložitý rok. Vzhľadom na vysokú mieru zapojenia SR do zahraničného obchodu nemôžeme hodnotiť vývoj slovenskej ekonomiky bez aspoň stručného pripomenutia hlavných línií vývoja externého prostredia v tomto období. Rast globálneho outputu a zahraničnoobchodnej výmeny bol v úvode roka 2011 výrazne narušený pôsobením neočakávaných exogénnych vplyvov. Eskalácia napätia v arabskom svete prispela k prudkému rastu cien ropy, čo malo za následok spomalenie rastu dopytu na iných trhoch. Prírodná katastrofa v Japonsku zase spôsobila výraznú stratu produkcie v celom regióne východnej Ázie, ktorý bol v uplynulých rokoch hlavným dynamizujúcim prvkom globálnej ekonomiky. V prostredí svetovej ekonomiky a globálneho finančného trhu postupne doznievali dôsledky finančnej krízy, avšak naplno sa prejavili problémy v oblasti dlhovej krízy v Európe. Napätie na finančnom trhu sa postupne stupňovalo a situácia v druhej polovici roka už spĺňala viaceré charakteristiky, ktoré sa prejavili bezprostredne po krachu Lehman Brothers (najmä v oblasti prudkých výpredajov finančných aktív a následného zamrznutia finančných tokov na medzibankovom trhu). Čiastočné upokojenie sa dostavilo až v závere roka, kedy ECB podporila medzibankový trh a nepriamo aj trh dlhopisov masívnou monetárnou expanziou.

V uvedenom kontexte môžeme spätne hodnotiť hlavné atribúty ekonomického vývoja v SR v roku 2011 ako vcelku priaznivé. Ekonomika SR v reálnom vyjadrení vzrástla medziročne o 3,3%. Oproti roku 2010 išlo o isté spomalenie, avšak po dvoch rokoch prepadu sa dostavil mierny rast zamestnanosti. Bežný účet platobnej bilancie v roku 2011 skončil prvýkrát od roku 1995 v prebytku 38 mil. EUR. Mierne pokročil aj proces konsolidácie rozpočtu verejnej správy. Spomedzi hlavných ekonomických fundamentov SR sa zhoršenie v roku 2011 prejavilo len v oblasti výraznej akcelerácie inflácie.

Graf č. 1: Percentuálne príspevky k rastu reálneho HDP v SR (domáci vs. zahraničný dopyt)

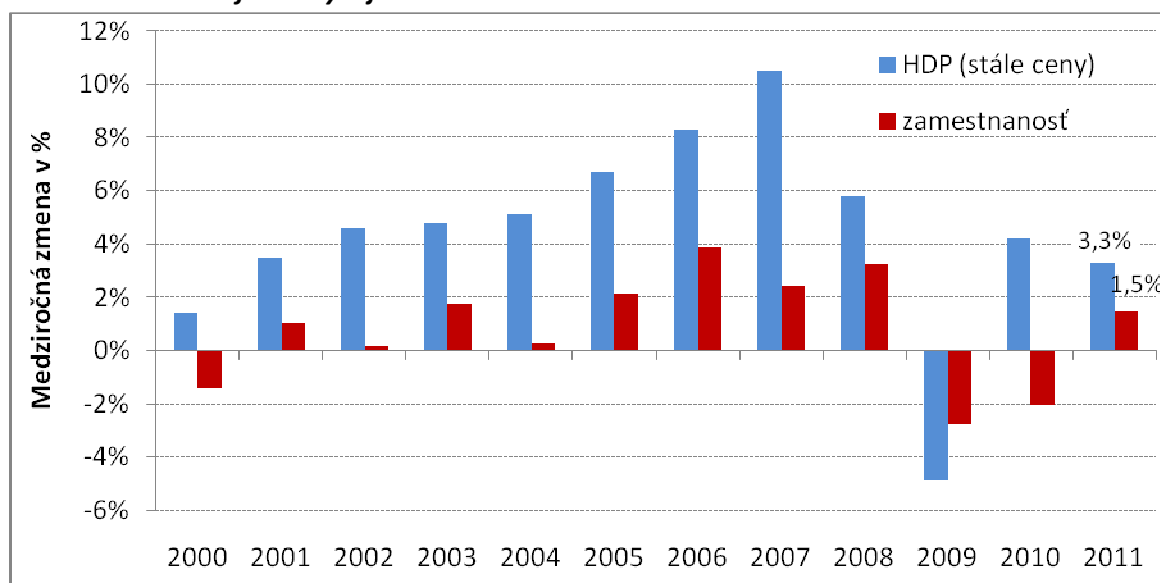

Zdroj: vlastné výpočty z údajov Štatistického úradu SR

Okrem samotnej hodnoty ekonomického rastu je dôležité aj jeho rozloženie z hľadiska **jednotlivých dopytových zložiek**. Na grafe č. 1 vidíme, že kým v roku 2010 bol hlavným determinantom ekonomického rastu SR predovšetkým domáci dopyt, v roku 2011 bola situácia opačná. Celkový rast reálneho HDP bol v roku 2011 pozitívne stimulovaný výlučne priaznivým vývojom v zahraničnom obchode. Medziročný rast dovozu výrobkov a služieb o 4,5% (v stálych cenách) bol prekonaný rýchlym rastom exportu (10,8%), čoho výsledkom bol **priaznivý vplyv čistého exportu na ekonomický rast krajiny**.

V roku 2011 všetky zložky domáceho dopytu vykázali negatívnu dynamiku. Oproti roku 2010 nastal výrazný obrat predovšetkým v investíciách podnikateľských subjektov. Kým v roku 2010 hrubé investície rástli medziročne o 22,1%, v nasledujúcom roku sa znížili o 2,7% (v stálych cenách), a to v dôsledku negatívnej tvorby zásob (fixné investície rástli aj v roku 2011 o 5,7%). Konečná spotreba domácností v reálnom vyjadrení klesala druhý rok v rade, aj keď o niečo miernejšie (-0,4%) ako v roku 2010 (-0,8%). Spotreba verejnej správy sa po miernom raste v predošlom roku (+1,1%) počas roka 2011 medziročne znížila o výrazných 3,5%. Po zohľadnení váhy spotreby verejnej správy v rámci agregátneho dopytu bol v roku 2011 celkový záporný dopad fiškálnej reštrikcie 0,5% HDP.

Graf č. 2: Vývoj reálneho HDP a zamestnanosti¹ v SR od roku 2000

Zdroj: Štatistický úrad SR, vlastné spracovanie

Na grafe č. 2 vidíme porovnanie vývoja rastu reálneho HDP a zamestnanosti v SR od roku 2000. Môžeme si všimnúť, že v období rokov 2000 – 2011 bola dynamika rastu reálneho HDP v jednotlivých rokoch spravidla výrazne vyššia, ako tempo rastu zamestnanosti v slovenskej ekonomike. Počas tohto obdobia dosiahol kladný rozdiel medzi dynamikou zmien reálneho HDP a zamestnanosti v jednotlivých rokoch priemernú hodnotu 3,6%. Dalo by sa povedať, že z dlhodobšieho hľadiska sa jedná o istú „prahovú“ hodnotu rastu reálneho HDP potrebnú na udržanie zamestnanosti aspoň na nezmenenej úrovni. Z tohto hľadiska môžeme hodnotiť rok 2011

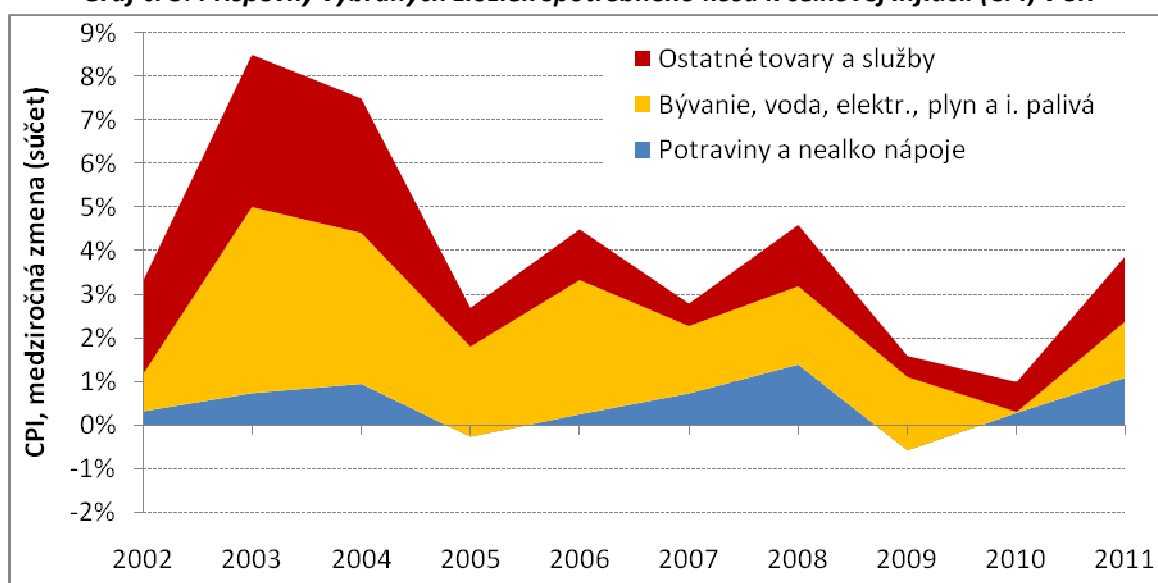
¹ Počet pracujúcich vo veku 15 až 64 rokov.

pozitívne, nakoľko prírastok reálneho HDP bol menší ako 3,6%, avšak zamestnanosť sa aj napriek tomu medziročne zvýšila o 1,5%. V absolútnom vyjadrení pribudlo v slovenskej ekonomike počas roka 2011 takmer 34 tisíc pracovných miest a počet pracujúcich dosiahol 2 351 tisíc osôb.

Spomedzi jednotlivých odvetví, resp. ekonomických činností, sa na raste zamestnanosti v SR najvyššou mierou podieľal rastúci počet pracujúcich v priemyselnej výrobe (+38 tisíc), v doprave a skladovaní (+7,2 tisíc), vo finančných službách (+5,6 tisíc) a v sektore verejnej správy a obrany (+4 tisíc). Naopak proti rýchlejšiemu rastu zamestnanosti v SR počas roka pôsobil najmä úbytok pracovných miest v stavebníctve (-14,6 tisíc) a v primárnom sektore² (- 5,5 tisíc).

Problematickým miestom slovenskej ekonomiky bola **v roku 2011 pomerne prudká akcelerácia inflácie**. Miera spotrebiteľskej inflácie (CPI) dosiahla 3,9%, čo je výrazné zrýchlenie oproti 1% v roku 2010. Viac ako 3/5 z rastu spotrebiteľských cien v roku 2011 bolo v dôsledku rastu regulovaných cien a cien potravín (pozri graf č. 3). Regulované ceny vzrástli v roku 2011 medziročne v priemere o 7%, t. j. najvýraznejšie od roku 2006. Najmä v úvode roka prudko rástli ceny potravín (celoročne v priemere o 5,3%), išlo však o celosvetový fenomén. Spomedzi ostatných zložiek spotrebného koša k zrýchleniu inflácie v SR výrazne prispel ešte rast cien v doprave v priemere o 6,9%. Okrem celosvetového rastu cien ropy bol uvedený prudký rast cien v doprave v SR zvýraznený viacerými administratívnymi opatreniami³.

Graf č. 3: Príspevky vybraných zložiek spotrebného koša k celkovej inflácii (CPI) v SR

Zdroj: vlastné výpočty z údajov Štatistického úradu SR

V rámci ekonomickej teórie je dlhodobo značná pozornosť venovaná **vzájomnému vzťahu medzi infláciou a nezamestnanosťou**. Vo všeobecnosti sa predpokladá (prinajmenšom z krátkodobého hľadiska) inverzný vzťah medzi uvedenými veličinami, ktorý je známy ako Phillipsova

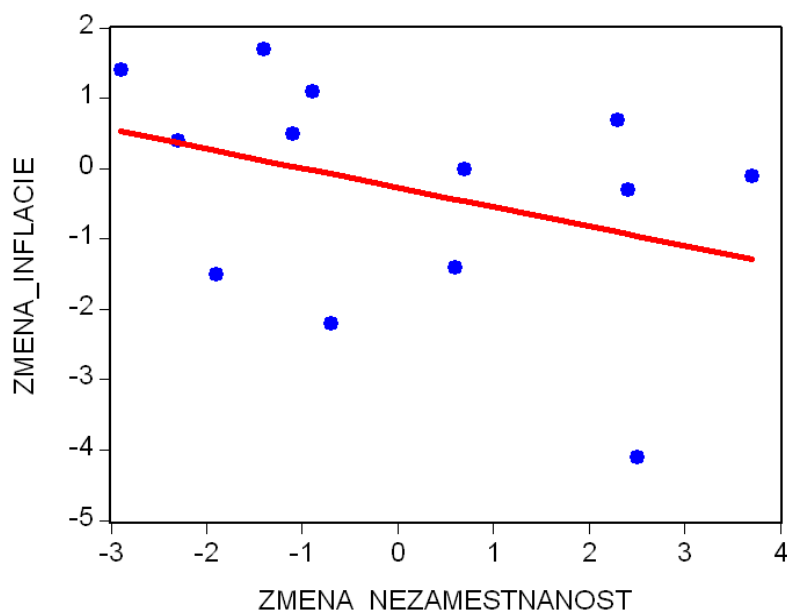
² Poľnohospodárstvo, lesníctvo, rybolov, ťažba a dobývanie

³ Rast DPH o 1%, zvýšenie dane z motorových vozidiel, poplatok do fondu ŠHM, zrušenie viacerých výnimiek zo zdaňovania spotreby pohonných hmôt, koncom roka aj rast cien v železničnej doprave.

krivka. Tento teoretický predpoklad sa v roku 2011 potvrdil aj na príklade slovenskej ekonomiky, nakoľko miera nezamestnanosti (podľa VZPS) bola medziročne nižšia v priemere o 0,9%, zatiaľ čo tempo rastu spotrebiteľských cien (CPI) bolo medziročne vyššie o 2,9%. Keďže v SR pomerne často dochádza k výrazným zmenám regulovaných cien a úpravám nepriamych daní, je vhodnejšie sledovať vzájomný vzťah medzi infláciou a nezamestnanosťou prostredníctvom jadrovej inflácie⁴. Jadrová inflácia sa v roku 2011 zrýchlila z 1,2% na 2,3%, t. j. aj v tomto prípade môžeme hovoriť o potvrdení teoretického predpokladu o inverznom vzťahu medzi infláciou a nezamestnanosťou.

Dlhodobý vzťah medzi spotrebiteľskou infláciou a mierou nezamestnanosti v podmienkach slovenskej ekonomiky je znázornený na grafe č. 4. Na vodorovnej osi sú nanesené hodnoty medziročnej zmeny⁵ miery nezamestnanosti (v%), na zvislej osi sú nanesené hodnoty medziročnej zmeny jadrovej inflácie (v %). Body na grafe znázorňujú kombinácie zmien inflácie a nezamestnanosti v jednotlivých rokoch v období 1999 – 2011. Na grafe č. 4 je znázornená aj regresná priamka⁶ so skonom -0,28. Záporný sklon krivky potvrdzuje, že inverzný vzťah medzi infláciou a nezamestnanosťou sa v dlhšom časovom horizonte potvrdzuje aj na príklade SR ako konvergujúcej ekonomiky (aj keď sklon regresnej priamky je pomerne nevýrazný).

Graf č. 4: Vzťah medzi ročnými zmenami (v %) jadrovej inflácie a miery nezamestnanosti v SR (1999 – 2011)

Zdroj: vlastné spracovanie z podkladov ŠÚ SR

V roku 2011 došlo k výraznej zmene z pohľadu vonkajšej pozície slovenskej ekonomiky. Po pätnástich rokoch deficitnej pozície sa bežný účet platobnej bilancie do stal do pozitívneho, aj keď

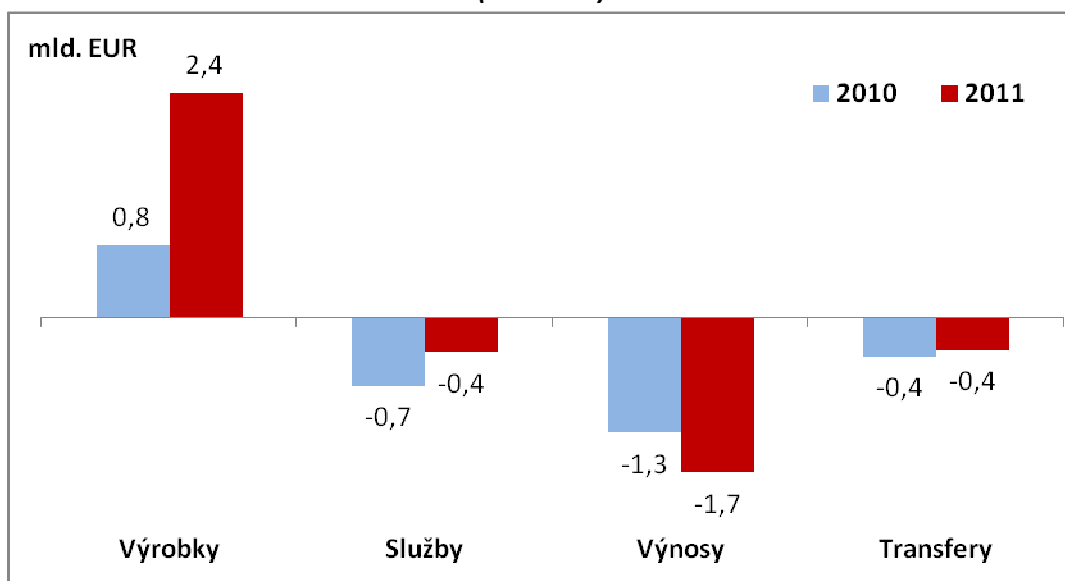
⁴ Jadrová inflácia kvantifikuje mieru rastu cenovej hladiny na neúplnom spotrebnom koši. Zo spotrebného koša sú vylúčené položky s regulovanými cenami, resp. s cenami ovplyvňovanými inými administratívnymi opatreniami. Pri výpočte jadrovej inflácie sa eliminuje aj vplyv prípadných zmien nepriamych daní na ostatné položky spotrebného koša.

⁵ T. j. rast miery nezamestnanosti v roku (t) oproti roku ($t-1$) znamená kladnú hodnotu v roku (t) a naopak.

⁶ Lineárna regresia metódou najmenších štvorcov.

veľmi mierneho salda 38 mil. eur (t. j. 0,0006% HDP). Pripomeňme, že v roku 2010 SR zaznamenala záporné saldo bežného účtu v objeme viac ako 1,6 mld. eur. (t. j. cca 2,5% HDP). Hlavným činiteľom výrazného zlepšenia vonkajšej pozície slovenskej ekonomiky bolo v roku 2011 pozitívne saldo zahraničného obchodu s výrobkami v objeme 2,4 mld. eur, keďže medziročný rast vývozu (8,1 mld. eur, resp. 16,9%) výrobkov výrazne prevýšil rast dovozu výrobkov (6,5 mld. eur, resp. 13,6%). Oproti roku 2010 došlo tiež k zmierneniu záporného salda cezhraničných platieb za služby a bežné transfery.

Graf č. 5: Saldo jednotlivých položiek bežného účtu platobnej bilancie SR v rokoch 2010 a 2011 (mld. EUR)

Zdroj: vlastné spracovanie z údajov NBS

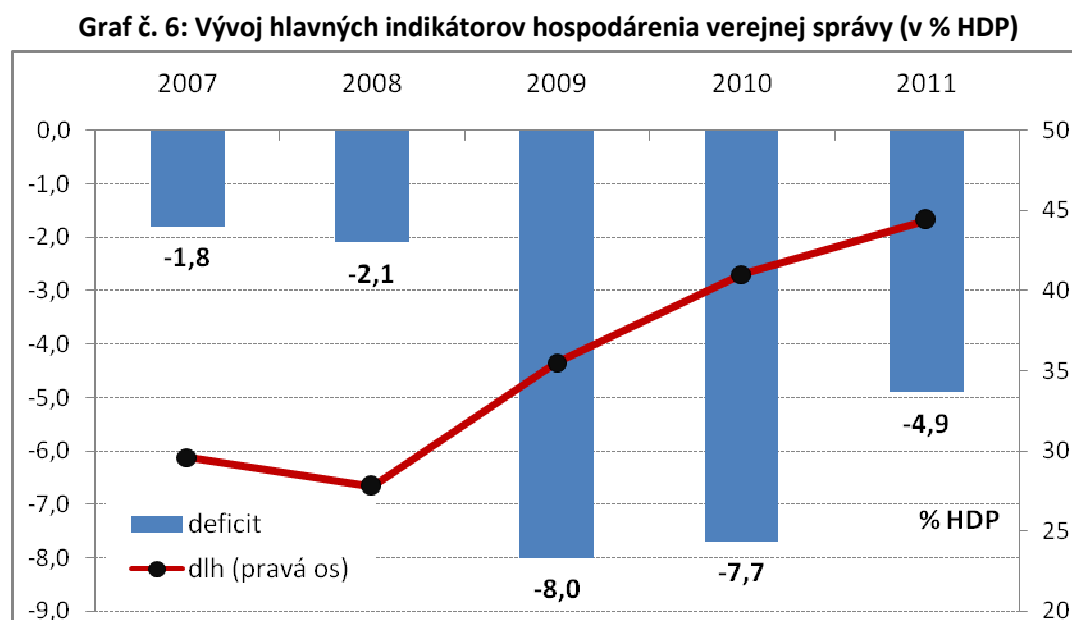
Dlhodobou najvýznamnejšou zápornou položkou bežného účtu platobnej bilancie SR zostávajú negatívne čisté toky platieb za služby výrobných faktorov, konkrétne prevody ziskov z investícií (najmä PZI) do zahraničia. V roku 2011 bol čistý odlev výnosov z investícií medziročne vyšší o 490 mil. eur (celkovo dosiahol takmer 2,9 mld. eur). Okrem viacerých pozitívnych vplyvov prílevu PZI⁷ sa teda v SR dlhodobo prejavuje aj jeden z potenciálne negatívnych efektov, a to pomerne výrazný transfer ziskov do zahraničia, ktorý mal navyše v posledných rokoch rastúcu tendenciu.

Pri prehľade vývoja základných vývojových tendencií slovenskej ekonomiky nemôžeme vynechať ani **sektor verejnej správy**. Do roku 2008 relatívne úspešne pokračoval proces konsolidácie verejných financií v súvislosti s prípravou SR na vstup do eurozóny a potrebou plnenia súvisiacich rozpočtových kritérií. Výrazný zlom nastal v roku 2009, kedy došlo oproti roku 2008 k prehĺbeniu deficitu rozpočtu verejnej správy o takmer 6% HDP. Hlavným faktorom tohto zlomu boli negatívne dopady finančnej krízy a ekonomickej recesie v oblasti spotreby, zamestnanosti, miezd a celkovej ekonomickej aktivity. Dominantný vplyv na zhoršenie rozpočtovej pozície verejnej správy v roku 2009 malo predovšetkým zvýšenie výdavkov (najmä v oblasti sociálnych transferov). Niekoľko rokov výrazne deficitného hospodárenia spolu s prudkým prepadom reálneho HDP v roku 2009 a nie príliš

⁷ Pozri napr. Sivák, R. (2010)

výrazným ekonomickým oživením v SR má za následok, že hrubý verejný dlh v rokoch 2012 a 2013 bude pravdepodobne atakovať úroveň 50% HDP (pozri graf č. 6).

Je evidentné, že ak bude chcieť nová vláda splniť stanovený hlavný cieľ rozpočtu verejnej správy na roky 2012 – 2014 (t. j. deficit rozpočtu VS pod 3% HDP v roku 2013⁸) a zároveň nové, prísnejšie rozpočtové pravidlá EÚ, bude musieť prijať dodatočné konsolidačné opatrenia. Znižovanie rozpočtového schodku bude v najbližších rokoch nevyhnutné aj s ohľadom na premenlivý vývoj na finančnom trhu v súvislosti s dlhovou krízou. V prípade zhoršovania hlavných ukazovateľov hospodárenia verejnej správy by sa totiž mohla zopakovať situácia zo záveru minulého roka, kedy výrazne klesol dopyt investorov po nových emisiách dlhopisov SR, prípadne by sa neúmerne zvýšili náklady na obsluhu existujúceho dlhu (prostredníctvom rastu požadovanej výnosnosti štátnych dlhopisov SR).

Zdroj: vlastné spracovanie údajov MF SR

Hlavnou výzvou v okruhu verejných financií bude v nasledujúcich rokoch teda konsolidácia rozpočtu a zastavenie rastu verejného dlhu. Kľúčovou otázkou je, ako to dosiahnuť bez výraznejších negatívnych efektov na ekonomický rast, keďže fiškálna konsolidácia a ekonomický rast sú do značnej miery konkurenčné ciele hospodárskej politiky. Výdavková metóda výpočtu HDP vychádza z definície agregátneho dopytu ako súčtu výdavkov štyroch sektorov: domácností (*C*), podnikov (*I*), vlády (*G*) a zahraničia (*NX*). Vo všeobecnosti, ak chce vláda realizovať konsolidáciu verejných financií prostredníctvom zníženia výdavkov (*-G*), automaticky to vyvoláva tlak na pokles reálneho HDP a zamestnanosti. Alternatívou je vyššie zdanenie, ktoré zase znižuje disponibilný príjem a výdavky domácností (*-C*) a/alebo investície podnikateľských subjektov (*-I*). Vidíme, že konsolidácia verejných financií má (prinajmenšom z krátkodobého hľadiska) vždy reštriktívny dopad na ekonomický rast a zamestnanosť. Dá sa predpokladať, že vzhľadom na nové rozpočtové pravidlá EÚ a požiadavku

⁸ Pozri Ministerstvo financií SR (2012), str. 2.

finančného trhu získa prioritu skôr alternatíva konsolidácie verejných financií. V prípade naplnenia základného strednodobého cieľa fiškálnej politiky by to znamenalo v rokoch 2012 a 2013 negatívny príspevok verejných financií k ekonomickému rastu v súhrnnom objeme 2% HDP.

Zhrnutie

Rok 2011 sa z pohľadu vývoja slovenskej ekonomiky niesol v znamení pokračovania stabilizácie a mierneho rastu po prudkej recesii v roku 2009. Reálny ekonomický rast SR za rok 2011 dosiahol 3,3%, pričom bol vyvolaný výlučne rastom zahraničného dopytu (resp. čistého exportu). Všetky zložky domáceho dopytu (spotreba domácností, spotreba verejnej správy, hrubé investície) vykázali v roku 2011 negatívnu dynamiku. Vzhľadom na relatívne slabý ekonomický rast bol medziročný rast zamestnanosti o 1,5% v roku 2011 nadpriemerný (z hľadiska dlhodobých relácií medzi rastom HDP a zamestnanosti v SR). Po pätnástich rokoch deficitnej pozície sa bežný účet platobnej bilancie dostal do mierneho prebytku, najmä vplyvom výrazného rastu prebytku zahraničného obchodu s výrobkami. Pomerne prudká akcelerácia inflácie bola v roku 2011 z väčšej časti zapríčinená rastom regulovaných cien a cien potravín.

Vzhľadom na spomalenie dynamiky oživenia na exportných trhoch SR sa dá predpokladať, že príspevok čistého exportu k rastu HDP bude v roku 2012 výrazne nižší. Nedá sa očakávať ani výraznejší obrat vo vývoji domáceho dopytu, a preto je v roku 2012 pravdepodobné citeľné spomalenie ekonomického rastu SR, ktoré bude sprevádzané stagnáciou až miernym poklesom zamestnanosti. Naplnenie základného strednodobého cieľa fiškálnej politiky (deficit VS do 3% HDP v roku 2013) bude mať v rokoch 2012 a 2013 za následok negatívny príspevok verejných financií k ekonomickému rastu v súhrnnom objeme 2% HDP.

Zoznam bibliografických odkazov

Ministerstvo financií SR (2012). Rozpočet verejnej správy na roky 2012 až 2014 – schválený NR SR.

Dokument z 24.1.2012. Citované 10.4.2012. Dostupné na:

http://www.finance.gov.sk/Components/CategoryDocuments/s_LoadDocument.aspx?categoryId=7973&documentId=6973

Sivák, R. (2010). Dynamika priamych zahraničných investícií v kontexte finančných kríz. In: *Menbere T. Workie a kol.: Vývoj a perspektívy svetovej ekonomiky. Ozdravenie svetovej ekonomiky: Realita alebo mýtus?*. Ekonomický ústav SAV, Bratislava 2010. Str. 231 – 253

Štatistický úrad SR. Databáza SLOVSTAT. Internet: <http://www.statistics.sk/pls/elisw/vbd>

Národná banka Slovenska. Štatistika platobnej bilancie. Internet: <http://www.nbs.sk/sk/statisticke-udaje/statistika-platobnej-bilancie>

Vývoj vonkajšieho prostredia a predpoklady strednodobej predikcie

Zdenko Krajčír

Od začiatku nového roka pokračujú v ekonomikách USA a eurozóny známky stabilizácie. Akciové trhy, ktoré reagujú hlavne na očakávania do budúcnosti, pokračovali v raste. Neistota (obchodovaná cez VIX) dosahuje najnižšie hodnoty od júna 2007. Na dlhopisových trhoch v eurozóne prišlo veľké uvoľnenie kvôli obrovskej ponuke dlhodobej likvidity od ECB. Rastúci trend si aj naďalej udržujú európske, ale najmä pre našu ekonomiku veľmi dôležité nemecké predstihové indikátory. Februárová prognóza IFP predpokladala v prvom polroku 2012 pokles ekonomiky eurozóny. Najnovšie mesačné údaje (priemyselná produkcia, maloobchodné tržby a konjunkturálne prieskumy) však ponúkajú viacero dôvodov na revíziu týchto dynamík smerom nahor. Na základe toho IFP v marci prehodnotilo vývoj ekonomik eurozóny v prvých dvoch štvrtrokoch roku 2012. V prvom kvartáli sme revidovali pokles HDP eurozóny z -0,31% na rast 0,04% a v druhom kvartáli z -0,09% na 0,15%. V súčasnosti máme predpoklad, že v roku 2012 by tak malo dôjsť k nárastu HDP eurozóny o 0,2%, pričom februárová prognóza predpokladala pokles o 0,5%. Aj naďalej však platí, že panuje veľká neistota spojená s pretrvávajúcim rizikom akcelerácie dlhovej krízy a zamrznutiu bankového systému v eurozóne. K tomu sa pridáva aj možné riziko spomalenia rastu na emerging trhoch, najmä v Číne.

Predpoklady vývoja domáceho prostredia

Prognóza rastu HDP v roku 2012 berie do úvahy okrem zlepšenia predpokladov o externom prostredí aj zverejnené údaje za štvrtý kvartál 2011, kedy slovenská ekonomika vzrástla o prekvapivých 0,9% (medziročne o 3,4%). Napriek pozitívnemu príspevku DPH vyplatenej z odovzdania diaľničného úseku R1, pridaná hodnota výrazne nespomalila. Z výdavkovej strany bol hlavným ťahúňom rast čistý export, ktorý potiahol nahor výrazný nárast exportu. Ten prekvapivo medzikvartálne narástol až o 4,5%, pričom ekonomiky krajín eurozóny a EÚ spolu s našimi dvoma najväčšími obchodnými partnermi Nemeckom a Českom poklesli. Prekvapil aj silný rast investícií (medzikvartálne narástli až o 3%), ktoré potiahli nákupy strojov a zariadení pravdepodobne súvisiace so spustením výroby nových modelov v automobilkách. Najväčší negatívny podiel na raste mal nižší stav zásob. To môže indikovať jednak pokračujúcu neistotu firiem ohľadom budúceho dopytu a tým ich menšiu ochotu vytvárať zásoby alebo aj príliš veľký dopyt v štvrtom kvartáli, na ktorý nebola dostatočne pripravená výroba. Momentálne sa skôr prikláňame k optimistickejšiemu vysvetleniu.

Vývoj v rokoch 2013-2015 je negatívne ovplyvnený fiškálnou konsolidáciou. V súvislosti s procedúrou nadmerného deficitu sa vláda SR zaviazala znížiť deficit verejných financií v roku 2013 pod 3% HDP. V súlade s ustanoveniami preventívnej časti Paktu stability a rastu by Slovensko malo počnúc rokom 2014 každoročne zlepšovať štrukturálne saldo o 0,5 % HDP. To predstavuje dosiahnutie deficitu VF v roku 2013 na úrovni 2,9% HDP, v roku 2014 na úrovni 2,3% HDP a v roku 2015 na úrovni 1,5% HDP. Plánované znižovanie deficitu si vyžiada konsolidačné opatrenia odhadované na úrovni 1,4 mld EUR (1,9% HDP) v roku 2013, 556 mil. EUR (0,7% HDP) v roku 2014 a 687 mil. EUR (0,8% HDP) v roku 2015. V roku 2013 sa predpokladala realizácia aj výdavkových (cca 40%) aj príjmových opatrení (cca 60%). Tento predpoklad je len ilustratívny pre potrebu prognózy a daný mix bude na rozhodnutí novej vlády. Pre roky 2014-2015 sa v prognóze predpokladala realizácia len výdavkových opatrení. Úspora na výdavkovej strane sa realizovala pomerom 70:30 v prospech bežných výdavkov oproti kráteniu kapitálových výdavkov. V štruktúre bežných výdavkov sa predpokladá rovnomerné rozloženie konsolidácie medzi medzispotrebu vlády a kompenzácie zamestnancov (50:50).

Opatrenia fiškálnej konsolidácie sú v roku 2013 zo 40% sústredené na strane výdavkov, čo prostredníctvom nižších mzdových výdavkov, medzispotreby vlády a vládnych investícií negatívne ovplyvní konečnú spotrebu verejnej správy a tvorbu hrubého kapitálu. Prognóza predpokladá realizáciu zníženia odmien zamestnancov vo verejnej správe rovnakou mierou prostredníctvom zníženia zamestnanosti a kompenzácií na zamestnanca. V dôsledku zníženia kompenzácií na zamestnanca poklesne deflátor spotreby verejnej správy. Miera nezamestnanosti sa zvýši v dôsledku nižšej zamestnanosti vo verejnej správe. Pomalší rast mzdovej bázy spolu s ďalšími výdavkovými opatreniami zníži disponibilný dôchodok, premietnutie do spotreby domácností bude však len čiastočné, keďže sa očakáva pokles miery úspor. Zníženie domáceho dopytu sa prostredníctvom príslušných dovozných náročností odzrkadlí na nižšom importe tovarov a služieb. Príjmové opatrenia, ktoré tvoria približne 60% fiškálneho balíčka, sa negatívne prejavujú na zvýšení cenovej hladiny. Celkový vplyv na priemernú infláciu v roku 2013 na 0,14 p. b.. Zvýšenie spotrebiteľských cien sa premietne do rýchlejšej dynamiky deflátorov konečnej spotreby domácností a HDP. Príjmová zložka opatrení sa negatívne odrazí aj na nižšom disponibilnom dôchodku

domácností, teda aj spotrebe domácností. Plný efekt zmeny bude však opäť tlmený nižšou mierou šetrenia. Vplyv konsolidácie verejných financií na rast HDP v roku 2013 sa odhaduje na -0,7 p.b., čoho výsledkom bude fiškálny multiplikátor na úrovni 0,4. Fiškálne opatrenia realizované v nasledujúcich rokoch budú mať negatívny vplyv na ekonomický rast na úrovni -0,5 p.b. v roku 2014 a -0,8 p.b. v roku 2015.

Strednodobá prognóza pre roky 2011-2014

Slovenská ekonomika by v roku 2012 mala rásť rýchlejšie než sa pôvodne čakalo. IFP reviduje odhad jej rastu z februárových 1,1% na 2,3%. Za vyšším rastom stojí pozitívnejší vývoj v poslednom kvartáli 2011 a zvýšenie odhadov rastov exportov a investícií v roku 2012 z dôvodu pozitívnejšieho výhľadu externého prostredia. Aj napriek tomu, že rast v štvrtom kvartáli 2011 bol pozitívne ovplyvnený príspevkom daní, vývoj pridanej hodnoty bez daní nenaznačoval známky spomalenia a bol pozitívnejší, než predpokladala februárová prognóza. Na výdavkovej strane prekvapil vyšší než očakávaný rast exportu a investícií. Aj pri predpoklade, že by už v najbližších kvartáloch nedošlo k ich ďalšiemu rastu, dostávame vyššie rasty v roku 2012 než sme pôvodne čakali vo februárovej prognóze. Prognóza pritom počíta s miernou korekciou medzikvartálnych rastov v najbližších štvrtrokoch, keďže tie sú v slovenských podmienkach krátkych časových radov poznačených viacerými štruktúrnymi zmenami relatívne volatilné. Vývoj exportu bude navyše ťahaný aj lepšími očakávaniami o vývoji eurozóny v prvých dvoch kvartáloch 2012. V roku 2012 by tak mala rásť o 0,2%, pričom februárová prognóza počítala s poklesom o 0,5%. Pozitívnejší než pôvodne očakávaný vývoj naznačujú aj januárové údaje rastov slovenskej priemyselnej výroby, exportu tovarov a priemyselných objednávok. Zvyšná časť domáceho dopytu však aj naďalej ostáva v útlme. V prípade spotreby domácností sa predpokladá stagnácia. Pokračujúci klesajúci trend by mala zaznamenať v súlade s konsolidačnými zámermi vlády spotreba verejnej správy.

V nasledujúcich rokoch bude zrýchľovanie ekonomického rastu tlmené fiškálnou konsolidáciou. Tá predpokladá deficit verejných financií (VF) v roku 2013 na úrovni 2,9% HDP. Od roku 2014 sa predpokladá postupné znižovanie štruktúrneho deficitu VF o 0,5% HDP ročne, čo predstavuje deficit v roku 2014 na úrovni 2,3% HDP a v roku 2015 na úrovni 1,5% HDP. Fiškálne opatrenia tak znížia rast HDP v roku 2013 o 0,7 p.b., v roku 2014 o 0,5 p.b. a v roku 2015 o 0,8 p.b.

Spomalenie ekonomickej aktivity spôsobí stagnáciu na trhu práce. Rast ekonomiky na úrovni 2,3% nebude dostatočný, aby dokázal generovať nové pracovné miesta. Navyše sa v roku 2012 naďalej očakáva prepúšťanie vo verejnej správe a v železniach v rámci potreby znižovania deficitu. Zamestnávateľia pri nižšom dopyte siahnu v prvom rade po znižovaní pracovných hodín, aj napriek tomu by v roku 2012 mala zamestnanosť poklesnúť o takmer 9 tisíc, čo znamená miernu korekciu po vyše 40-tisícovom viac ako očakávanom prírastku v roku 2011. Vzhľadom na nepriaznivý vonkajší ekonomický vývoj, očakávame pokles počtu slovenských občanov pracujúcich v zahraničí. Spolu s nimi by celková zamestnanosť mala poklesnúť o 0,4%. V ďalších rokoch bude rast zamestnanosti tlmený fiškálnou konsolidáciou. Počet pracujúcich na Slovensku by ani na konci prognózovaného obdobia v roku 2015 nemal dosiahnuť úroveň predkrízového obdobia. Zhoršenie vývoja zamestnanosti sa automaticky prejaví aj na prognóze vývoja nezamestnanosti. Miera nezamestnanosti by sa v roku 2012 mal zvýšiť o 0,7% na úroveň 13,9% a od roku 2015 by mala opäť klesať na úroveň 13,2%.

Očakávaný rast miezd v roku 2012 by mal byť však vyšší ako v roku 2011. Mzdy v privátnom sektore budú mierne nižšie v porovnaní s predchádzajúcim rokom v dôsledku neistoty, ktorá mala nepriaznivý vplyv na indexáciu miezd. Rast miezd vo verejnej správe však bude tlačíť priemernú mzdu smerom nahor. Rast miezd v tomto sektore sa očakáva až na úrovni 4,1%. Hlavným dôvodom je očakávané zvýšenie miezd lekárov a sestričiek v roku 2012 (približne 23%). Takisto učiteľom by sa mzda mala zvýšiť o 6,9%. To spolu so zníženou infláciou by malo znamenať akceleráciu reálneho rastu miezd z -1,4% poklesu v minulom roku na odhadovaných +0,6% v tomto roku. Priemerná hodnota nominálnej mzdy v tomto roku tak dosiahne hodnotu 814 eur, čo by malo byť o 28 eur viac ako v roku 2011. Od roku 2013 sú mzdy v súkromnej aj verejnej správe ovplyvnené aj predpokladaným šetrením na verejných zamestnancoch. Od roku 2013 by sa nominálna mzda mala zvyšovať rýchlejším tempom. To bude znamenať akceleráciu reálnej mzdy v nasledujúcich rokoch v priemere o 2,4% ročne, napriek plánovanej konsolidácii.

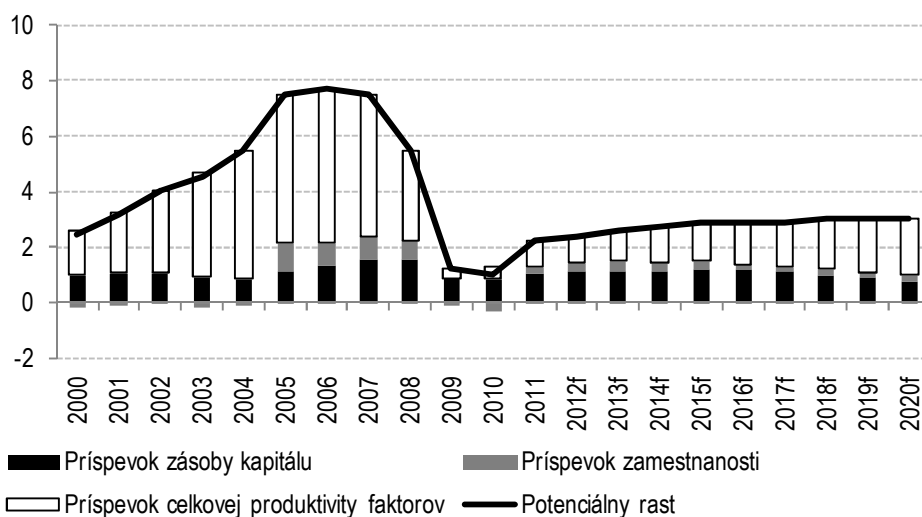
Z dôvodu spomalenia ekonomického vývoja očakávame pomalší rast cien v celom horizonte prognózy s výnimkou tohto roka. Rast cien by v roku 2012 bude ovplyvnený predovšetkým vývojom vonkajších faktorov (napríklad oslabovaniu eura voči USD) a ako je vyšší rast cien energií v úvode roka. Zvyšil príspevok rastu cien plynu, tepla, elektriny a pohonných látok, vývoj ostatných zložiek mal skôr opačný vplyv. Prognóza už predpokladá, že vďaka novému kontraktu SPP s ruským

Gazpromom dôjde vo februári k zníženiu cien plynu o 3%, čo by sa následne malo preniesť aj do nižších cien tepla. Vývoj cien potravín v roku 2012 by mal byť v súlade s minuloročnou dobrou úrodou, čo by sa malo prejavíť v spomalení ich rastu. Vďaka zníženiu zahraničného dopytu a s tým súvisiacimi nižšími rastami cien energií a komodít v roku 2013 už v januári budúceho roka neočakávame zvyšovanie regulovaných cien energií v takom rozsahu, ako v tomto roku. Navyše v dôsledku spomalenia ekonomickej aktivity v roku 2012 by cez znížený spotrebiteľský dopyt malo dôjsť k spomaleniu dynamiky cien obchodovateľných tovarov a služieb v roku 2013.

Vývoj potenciálneho rastu ekonomiky do roku 2020

Globálna ekonomická kríza spôsobila prepád potenciálneho rastu ekonomiky Slovenska pod 2 %, čo predstavuje najnižšie odhadované hodnoty od začiatku ekonomickej transformácie. Spomalenie potenciálneho rastu ekonomiky bolo pritom spôsobené všetkými troma produkčnými faktormi – v prvej fáze spomalením rastu produktivity výrobných faktorov a akumulácie kapitálu spôsobené nižšími novými investíciami. S určitým oneskorením došlo aj k poklesu potenciálnej zamestnanosti a nárastu štrukturálnej nezamestnanosti (NAIRU). Prebiehajúce hospodárske oživenie má za následok postupné zrýchľovanie rastu potenciálneho produktu a od 2011 prispievajú všetky tri produkčné faktory pozitívne. MF SR predpokladá akceleráciu potenciálneho rastu k 3 % do roku 2015, avšak na horizonte do roku 2020 sa nepredpokladá dosiahnutie predkrízových vysokých rastov potenciálneho produktu. Pokračujúca prísnejšia politika úverových štandardov, ktorá je celosvetovo dôsledkom ekonomickej krízy, ako aj mierne zvýšená riziková prirážka bude mierne tmiť prírastok nových investícií a tým aj zásoby kapitálu v strednodobom horizonte. Na pomalší rast potenciálnej zamestnanosti budú predovšetkým vplývať hysterézne efekty prejavujúce sa rastom dlhodobej nezamestnanosti, ako aj obrat populačného vývoja. Príspevok rastu produktivity výrobných faktorov sa bude približovať k rovnovážnej úrovni 2 %.

Vývoj potenciálneho produktu a jeho zložiek do roku 2020 (v %)

Pozn.: Metodika produkčnej funkcie s expertnými úpravami pre roky 2006-2008. Zdroj: ŠÚSR, MF SR.

Udržateľný rast EÚ z pohľadu Európskeho parlamentu
Sergej Kozlík, poslanec Európskeho parlamentu
21.4.2012

EÚ, ale aj celý svet prežívajú obdobie pomerne hlbokoj hospodárskej krízy. Hovorí sa, že je to najhlbšia hospodárska kríza od veľkej krízy z 30-rokov minulého storočia, resp. najväčšia hospodárska kríza od 2. svetovej vojny. Hľadajú sa mechanizmy, ako príčiny a dôsledky tejto krízy prekonať a ako nastaviť mechanizmy dlhodobého udržateľného rastu.

V prvom rade, nie celkom sa stotožňujem s tým, že sa jedná o najväčšiu hospodársku krízu, napr. od 2. svetovej vojny. Hospodárske krízy v 70-tych, 80-tych či 90-tych rokoch minulého storočia boli svojou intenzitou minimálne porovnateľné – miery poklesu ekonomík i miery nezamestnanosti vo vyspelých západných krajinách boli porovnateľné ak nie vyššie ako v súčasnom období, krízy mali tiež celosvetový charakter, samozrejme, pokiaľ hovorím o vyspelých kapitalistických krajinách.

Iné však boli spúšťacie mechanizmy – v 70-tych a 80-tych rokoch to boli najmä dôsledky cenových šokov nerastných palív a surovín, v súčasnej kríze spúšťacím mechanizmom bolo prasknutie hypotekárnej bubliny v USA.

Všetky spomínané krízy však podľa mňa majú jeden spoločný menovateľ, a tým je nadprodukcia. Rozpor medzi ponukou a spotrebou, keď spotreba či dopyt nestíhajú pokryť príliš vysokú ponuku. Akosi na túto elementárnu poučku zabúdame, zabúdame na to, že v kapitalizme, v ktorom momentálne žije absolútna majorita svetového obyvateľstva, sa neplánuje, resp. sa plánuje len indikatívne. Základným cieľom podnikania je čo najviac vyrobiť a zarobiť, čo vedie k cyklickým krízam z nadprodukcie. Spor je len v tom, či frekvencia týchto kríz je 10 alebo 20 ročná. Osobne sa kloním skôr k tým desiatim rokom.

Takže, môžeme urobiť prvý záver – pri neexistencii globálneho plánovania hospodárskej krízy z nadvýroby boli, sú a budú. Ďalšia, nová kríza čaká svet niekedy v horizonte roka 2018. Vlády vždy tvrdia, že kríza, ktorú práve prekonávajú, je tá najväčšia, aká kedy bola, čo je politicky prirodzené. Budú to tvrdiť aj vlády, ktoré budú vo výkone v nasledujúcich rokoch.

Ďalšia vec, ktorá odlišovala krízy a spôsoby riešenia spreď roka 2000 a súčasnou krízou je fakt, že v 90-tych rokoch došlo k monetarizácii svetových ekonomík. Centrálné banky boli zbavené dvojitej úlohy zároveň prijímať opatrenia na podporu ekonomiky a zároveň držať na uzde infláciu a ich dominantnou úlohou zo zákona sa stalo strázenie inflácie.

Ak v krízach 70, 80 a 90-tych rokov sme boli svedkami vysokých inflačných vln, ktoré dosahovali vo vyspelých západných krajinách medziročne 10-15 % , v súčasných monetarizovaných systémoch miera inflácie sa pomerne bezpečne pohybuje v rozmedzí 2-3 %. Vysoká miera inflácie v minulosti síce sťažovala vypočítateľnosť podnikateľského prostredia, ale na druhej strane dávala ekonomickému systému väčšiu pružnosť, automaticky redukovala úroveň dlhov, ale treba dodať, že i úroveň úspor, miezd, dôchodkov a ďalších príjmov. Čo neriešili úspornými opatreniami vlády, to riešil automatizmus inflácie a vlády sa mohli štylizovať do pozície – my nič, my muzikanti. Za všetky problémy môže akási kríza a my – vláda – proti nej bojujeme.

V súčasnosti však inflácia pomáha dlhové problémy riešiť len v obmedzenom rozsahu a tak väčšia a najmä zjavná ťarcha zodpovednosti padá na plecia vlád. Musia svojimi opatreniami redukovať výdavky, hľadať nové príjmy, teda dávať výdavky do súladu so zdrojovými možnosťami, ale zároveň hľadať stimuly, aby úsporami úplne nezadusili aspoň aký-taký udržateľný ekonomický rast. Všeobecne platí, že vlády by mali hľadať vyvážené riešenia existujúcej komplikovanej situácie.

Ako reakciu na dôsledky hypotekárnej krízy, prudký pokles ekonomického rastu, narastajúce problémy bánk a zvyšujúcu sa nezamestnanosť vlády sveta v roku 2009 natlačili do bánk a podnikateľského sektora vyše 10 biliónov dolárov z verejných zdrojov. V Európe v uvedenom období bolo z verejných zdrojov do systému natlačených 2,9 bilióna dolárov.

Európska komisia, ako strážca pokladu a obozretného hospodárenia členských štátov EÚ, sa tomuto nalievaniu peňazí do ekonomiky len prizerala, občas platonicky pripomenula potrebu neohrozovania hospodárskej súťaže. Európska centrálna banka usilovne tlačila eurá, čo vlastne robí až dodnes a monitorovala infláciu, ktorá sa doposiaľ drží v primeraných rámcoch. Podobnú politiku robil a robí aj americký FED. Svetový menový systém začína pripomínať kotol, v ktorom sa varí polievka, a keďže jej nie je dosť, tak sa do nej prilieva voda. Tým sa polievky ujde viacerým a viac, avšak bude redšia. Podobne, obrazne povedané, sa tlačением nových peňazí riedia i hlavné svetové meny – dolár a euro, čo sa prejavuje poklesom ich kurzu voči iným menám.

Do finančného systému boli vložené obrovské peniaze, ktoré však recesiou nezastavili, len čiastočne spomalili, a hospodárska kríza sa prevalila do krízy dlhovej. Deficity verejných financií a verejné dlhy začali praskať vo švíkoch a prestávali byť prefinancovateľné. Obe krízy, ktoré sa navzájom prelínajú, stále pôsobia, ich intenzita kolíše a koniec je v nedohľadne.

Reakcia Európskej únie na vzniknutú situáciu sa odvíja vo viacerých rovinách. Už koncom roka 2009 sa otvorila polemika o pomoci zadlženému Grécku, najprv na báze mechanizmu spoločného finančného balíka krajín eurozóny, ktorý sa neskôr transformoval na režim bilaterálnych pôžičiek. Potreba riešiť dlhový problém Grécka bola zdôvodňovaná a dokumentovaná rozsiahlym previazaním masívnych dlhov jednotlivých členských štátov EÚ medzi sebou a obavou, že by spontánne spustená lavína štátnych bankrotov položila európsky finančný systém a vážne by zasiahla aj ďalšie krajiny.

Slovensko sa tohto mechanizmu nezúčastnilo s poukazovaním na fakt, že slovenské banky nepatria k hlavným veriteľom Grécka a tiež, že by sa v prípade nezvládnutia problémov v tejto krajine mal uprednostniť mechanizmus riadeného bankrotu. Opomenula sa pritom skutočnosť, že angažovanosť jednej slovenskej banky a správcovských dôchodcovských spoločností v gréckych dlhopisoch predstavovala cca 1,5 miliardy eur. Takže bilaterálne pôžičky, ktoré s Gréckom dohodli iné krajiny EÚ, riešili aj problém Slovenska.

Rozširovanie dlhovej náklady a problémy s financovaním verejných dlhov viedli v ďalšom období k medzivládny dohodám na úrovni Rady EÚ o vytvorení dočasného a neskôr trvalého eurovalu. Sú to mechanizmy hotovostných a garančných záruk a pôžičiek umožňujúcich dotknutým krajinám financovať svoje dlhy lacnejšie než na báze bežných komerčných podmienok. Cieľom je opäť predísť dominoefektu a zrúteniu finančného systému EÚ a následným hospodárskym a sociálnym dôsledkom. Podmienkou finančnej a garančnej pomoci však je plnenie ráznych opatrení na zlepšenie finančnej pozície dotknutých krajín.

Všimnite si, že nehovorím o záchrane eura, ale o záchrane a stabilizácii celého finančného systému. Pri vysokom zadlžení európskych krajín finančný systém EÚ je v problémoch bez ohľadu na to, aká mena alebo meny ho obsluhujú. Teda za podstatné pokladám udržať systém, pričom vôbec nespochybňujem euro ako efektívnu obslužnú menu.

Uvedené kroky na stabilizáciu finančného systému EÚ podporil Európsky parlament výraznou väčšinou. Podobne podporil aj prijatie opatrení zameraných na zlepšenie fiskálnej disciplíny krajín eurozóny spojených s uplatňovaním sankcií za nedržanie parametrov deficitu verejných financií a štátneho dlhu. Európsky parlament bol istý čas vo svojich návrhoch výrazne tvrdší než Komisia a Rada a požadoval uplatňovanie vyšších a hlavne automatických sankcií. Schválená konečná podoba je mäkkšia a nie je automatická.

Prijatý režim sprísnenia fiskálnej disciplíny krajín eurozóny osobne pokladám skôr za prechodné administratívne riešenie, ktoré je skôr politickou vizitkou európskych vlád, že sa k niečomu spoločnému rozkývali. Najmä zo strany Nemecka a Francúzska, kde sa blížila prezidentské a parlamentné voľby. Principiálnym nástrojom je prirodzený tlak bánk a ďalších finančných inštitúcií na štáty, ktoré sa neprimerane zadlžujú. Jednoducho – kto hospodári zle, má vysoké úroky, kto hospodári dobre, má úroky nižšie. V tomto smere sa postupne pripravujú a uvádzajú do života nariadenia a smernice zamerané na efektívnejšie a korektné fungovanie bánk, rôznych typov fondov a ratingových agentúr.

Popri spoločných európskych riešeniach absolútnu váhu majú opatrenia prijímané jednotlivými krajinami EÚ. Mnohé problémy sú spoločné, mnohé špecifické. Ak sa z hľadiska zabezpečenia a udržateľnosti ekonomického rastu pozrieme na Slovensko, Otvorene poviem, že mi zostáva rozum stáť.

Do ktorej oblasti pozriete, všade pole neorané. Začnem daňami. Úplne naivne sa pýšime nízkou rovnou daňou, ktorú sme zaviedli na Slovensku po privatizácii sieťových odvetví. Zo Slovenska tak odchádza ročne cca 120 miliárd korún zisku po zdanení, bez toho, aby čo len koruna bola reinvestovaná. Zisku, ktorý sa tvorí v odvetviach, kde konkurencia je minimálna alebo obmedzená, ako sú výroba a prenos elektrickej energie, plynárenský priemysel, telekomunikácie, sčasti aj banky a poisťovne. Nízke priame dane majú byť za odmenu pre tých, ktorí investujú, a to v podobe odpočítateľných položiek za investovanie, za podporu vedy a rozvoja alebo za podporu vzdelávania. Takéto modely fungujú v krajinách, ktoré sa s krízou vyrovnávajú najlepšie – Nemecko, Rakúsko, severské krajiny. Pritom hornú sadzbu dane majú až 45-50 %. Investori sa týmto krajinám nevyhýbajú.

Slovensko je jedna z najvidieckejších krajín Európy. Dopustili sme však faktický rozpad poľnohospodárstva, stratili sme tretinu produkčného potenciálu a len od roku 2004 vyše 60 tisíc pracovných miest. V poľnohospodárstve na Slovensku pracujú dnes 3 % ľudí, v priemyselnom Nemecku 8 %. To znamená, že priemyselný charakter krajiny a efektívna poľnohospodárska výroba zabezpečujúca značnú mieru zamestnanosti obyvateľstva vôbec nie sú v protiklade. Pripomínam výrok p. Dzurindu z roku 1999 – s poľnohospodárstvom ma neobťažujte, v Honkongu nemajú žiadne poľnohospodárstvo a prosperujú. V súčasnosti sa na Slovensko valia tony potravín, často pochybnej kvality a slovenskému vidieku zostávajú oči pre plač.

Na vysokých školách momentálne študuje 60 % mladej populácie Slovenska. Priemer európskej únie je 35 %. Veď to je šialené. Pri existujúcom modeli príspevku na žiaka sa z vysokoškolského vzdelania stal biznis, kvalita vzdelania a záujem spoločnosti na

kvalifikačnej štruktúre vzdelania zostali bokom. Peniaze letia do ľuľtu a vychovávame tisícky nových a drahých nezamestnaných.

Hovoriť by som mohol o neudržateľnom dôchodkovom systéme, zdravotníctve a iných rezortoch. Končím so starým známym – pomôž si človeče, aj Pán Boh Ti pomôže. Cesta k udržateľnému rastu Európskej únie sa začína doma, v našom prípade u nás doma na Slovensku.

Príhovor štátneho tajomníka Ministerstva financií SR pána Petra Pellegriniho na konferencii POHLADY NA EKONOMIKU SLOVENSKA 2012

Vážené dámy, vážení páni,

Na úvod mi dovoľte pozdraviť Vás v mene podpredsedu vlády a ministra financií pána Petra Kažimíra, pod ktorého záštitou sa dnešná konferencia koná. Žiaľ pracovné povinnosti a jeho zahraničná pracovná cesta mu nedovoľujú sa dnešnej konferencii zúčastniť. Preto mi dovoľte, aby som sa Vám v jeho mene prihovoril.

Na úvod krátke konštatovanie:

Pre **dlhodobu udržateľný ekonomický rast** v SR je nevyhnutné výraznejšie sa zamerať najmä na kvalitu vzdelávania, orientovať sa na výskum, vývoj a inovácie, riešiť dlhodobú nezamestnanosť a vytvoriť priaznivé prostredie pre podnikateľov. Pre zvýšenie kvality života občanov je potrebné aj zlepšiť výsledky hospodárenia v zdravotníctve a zvýšením transparentnosti verejnej správy zmenšiť priestor pre korupciu a klientelizmus. Pri snahách o zvyšovanie kvality života je nutné brať do úvahy aj ďalšie dlhodobé aspekty ako fiškálnu, environmentálnu a sociálnu udržateľnosť

Kríza odhalila zásadné problémy a neudržateľné trendy v mnohých európskych krajinách a poukázala na vysokú prepojenosť ekonomík členských štátov. Vyššia miera koordinácie hospodárskej politiky v celej EÚ by mala prispieť k riešeniu uvedených problémov, podpore ekonomického rastu a tvorbe pracovných miest v budúcnosti. EÚ očakáva lepšie prepojenie politík vďaka zavedeniu Európskeho semestra, ktorého cieľom je efektívna koordinácia rozpočtových, makroekonomických a štrukturálnych politík členských krajín EÚ. Tento proces umožňuje členským štátom zohľadniť odporúčania EÚ ešte v rannom štádiu prípravy svojich rozpočtov a pri tvorbe hospodárskych politík.

Na tieto výzvy by mal odpovedať **Národný program reforiem SR (NPR)**, ktorý momentálne upravujeme a ktorý by mal reflektovať odporúčania Európskej rady a

celoeurópske priority v štrukturálnych politikách. Spolu s Programom stability budú tieto dokumenty stanovovať priority vlády SR na nasledujúce obdobie v oblasti hospodárskej a rozpočtovej politiky a definovať opatrenia zamerané na zlepšovanie kvality života, najmä prostredníctvom posilňovania ekonomického rastu a zamestnanosti v súlade s Paktom stability a rastu a Stratégiou Európa 2020.

Kvalita života je mnohorozmerný ukazovateľ, ktorý okrem materiálnych hodnôt zahŕňa aj zdravie, sociálnu súdržnosť, kultúru, náboženstvo či subjektívne vnímanie blahobytu. Hospodársky rozvoj a zvyšovanie kvality života sú navzájom veľmi prepojené ciele, pretože ekonomický rast je kľúčový aj pre nemateriálne napredovanie krajín a mal by byť naďalej v centre záujmov hospodárskej politiky. Na druhej strane však existuje mnoho ďalších aspektov života, ktoré by mali byť lepšie monitorované a v prípade potreby korigované verejnou politikou. Napríklad by bolo vhodné:

- sústrediť sa viac na ukazovatele príjmu a spotreby,
- viac brať do úvahy okrem tokových veličín aj stavové (bohatstvo),
- klásť väčší dôraz na hodnotenie situácie z pohľadu domácností,
- sledovať distribúciu príjmu,
- viac zohľadňovať netrhové aktivity (vrátane oddychu).

Hlavným cieľom hospodárskej politiky je dosiahnuť vyššiu kvalitu života. Vláda SR vyjadruje svoj záväzok vytvoriť podmienky pre dlhodobu udržateľný ekonomický rast a tvorbu nových pracovných miest. Medzi národné prioritné oblasti musia patriť - **(1) vzdelávanie, veda a inovácie, (2) zamestnanosť a sociálna inklúzia, (3) podnikateľské prostredie, (4) transparentnosť a vymožitelnosť práva, (5) zdravie.**

Opatrenia vlády z NPR reagujú na päť hlavných priorít identifikovaných Európskou radou v rámci Európskeho semestra, resp. tzv. Ročného prieskumu rastu 2012:

- pokračovanie vo fiškálnej konsolidácii orientovanej na ekonomický rast,
- podpora ekonomického rastu a konkurencieschopnosti,

- riešenie nezamestnanosti a sociálnych dôsledkov krízy,
- modernizácia verejnej správy,
- obnovenie normálneho úverovania ekonomiky.

Z pohľadu Ministerstva financií je dôležitá najmä otázka **zodpovedného vývoja verejných financií**, ktoré sú základom pre prosperitu v každej spoločnosti. Na jednej strane zabezpečujú makroekonomickú stabilitu, a tým prispievajú k vyššiemu hospodárskemu rastu a na strane druhej podporujú medzigeneračnú spravodlivosť neprenášaním neúmerneho bremena na ďalšie generácie. Potreba mať verejné financie v dlhodobo udržateľnom stave je v súčasnosti zvýraznená starnutím populácie, ktoré zvyšuje nároky na verejné financie v dlhodobom horizonte a s postupom času znižuje manévrovací priestor vlády na riešenie situácie.

S cieľom ochrániť **výdavky podporujúce ekonomický rast** sa budeme snažiť, aby aj naďalej boli v rozpočte zreteľné dve priority – **vzdelávanie a dopravná infraštruktúra**. Vláda SR považuje za dôležité, aby aj v nasledujúcich rokoch boli dlhodobou a politickou prioritnou výdavkovou oblasťou tieto produktívne oblasti.

Základným cieľom rozpočtovej politiky vlády bude vytvorenie podmienok pre **dlhodobú udržateľnosť verejných financií**, čo je nevyhnutný predpoklad pre stabilný a dlhodobo udržateľný rast ekonomiky Slovenskej republiky. V období najbližších rokov to znamená zníženie deficitu verejnej správy pod 3 % HDP do roku 2013 trvalým a udržateľným spôsobom v súlade s medzinárodnými záväzkami Slovenska vyplývajúcimi z členstva v Európskej únii a eurozóne. V ďalších rokoch bude vláda pokračovať v znižovaní deficitu rešpektujúc pravidlá uzákonené na národnej úrovni, ako aj na úrovni Európskej únie.

V rámci **konsolidácie verejných financií** musí vláda SR dôkladne zvážiť možné vplyvy prijatých opatrení v daňovej oblasti a bude sa zameriavať najmä na opatrenia, ktoré budú

mať čo najmenší negatívny vplyv na ekonomický rast. Zároveň je prioritou vlády zabezpečiť, aby konsolidácia verejných financií a prijaté opatrenia nemali významný negatívny vplyv na nízkopříjmové domácnosti.

Vláda SR bude klásť dôraz na **zníženie administratívnej záťaže súvisiacej s platbou daní a na zvýšenie efektívnosti výberu daní**. Vláda SR bude presadzovať posilnenie kontrolných mechanizmov zameraných na vyhýbanie sa daňovej povinnosti. Na základe odborných analýz budú pripravené konkrétne opatrenia a účinné nástroje na znižovanie daňových únikov.

No a v neposlednom rade prioritou vlády bude zabezpečenie **dlhodobej finančnej stability priebežne financovaného dôchodkového systému** tak, aby spolu so systémom starobného dôchodkového sporenia poskytovali primerané hmotné zabezpečenie v starobe.

Obzvlášť dôležité je, aby do prípravy a implementácie štrukturálnych opatrení boli aktívne zapojení aj predstavitelia **hospodárskych, sociálnych, akademických a regionálnych partnerov**. Vhodnou príležitosťou na diskusiu sú aj rôzne neformálne fóra, ako sú napríklad konferencie ako táto. Je dôležité, aby otvorený dialóg pokračoval nepretržite ako predpoklad kvalitnej implementácie navrhovaných zmien.

Udržateľný rast ako výsledok riešenia problémov hospodárskeho mechanizmu

Jozef Chajdiak

Na zamyslenie stojí úvaha, či riešenie problémových miest hospodárskeho mechanizmu predstavuje faktor udržateľného rastu. Autor je názoru, že v našom hospodárskom mechanizme existuje viacero otvorených otázok alebo problémových miest a ich odstránenie, či riešenie možno zaradiť do agendy „udržateľného rastu“.

1 FILOZOFICKÁ OTÁZKA.

Môžeme si položiť otázku:

ČO JE CIEĽOM EKONOMIKY:

ČLOVEK?

ZISK?

PREŽITIE?

ČO?

alebo v inej dikcii

PENIAZE?

PRÁCA?

RADOSŤ Z PRÁCE?

ČO?

Na prvý pohľad položená otázka a naznačené odpovede majú charakter mítingového zhromaždenia. Ale v optimalizačných modeloch sa používa kriteriálna (cieľová) funkcia, ktorej konkrétny tvar otázka „Čo je cieľom ekonomiky?“ a naznačené odpovede ovplyvňujú. Konkrétny tvar cieľovej funkcie je odrazom konkrétnej verzie tejto otázky a riešenie optimalizačnej úlohy znamená jej riešenie v súlade s naznačenou podotázkou v ponuke.

Možnú odpoveď čiastočne naznačuje úroveň rozvoja ekonomického systému – pri živote „na stromoch“ bude asi presnejšie sa zamýšľať v aspektoch prežitia. Bohatstvo spoločnosti znižuje aktuálny význam zisku a viac nás núti zamýšľať sa nad „človekom“, či „radosťou z práce“.

Aj keď pozrieme na úroveň nášho ekonomického rozvoja z pohľadu „kde sme“ a z toho vyplývajúceho postavenia zisku v systéme, autor je stúpenec „človeka“ a „radosti z práce“.

2 KVALITA ÚDAJOV

Autor považuje za pravdivý výrok: „Aké sú kvalitné vstupné údaje, taký je kvalitný výsledok ich analýz alebo horší.“

2.1 Presnosť

Obsahová aj hodnotová – analyzovaných ukazovateľov predurčuje mieru presnosti a následne mieru spoľahlivosti ich použitia. Vo všeobecnosti údaj obsahuje štyri zložky:

- hodnotu objektívnej podstaty, ktorú údaj meria, vyjadruje,
- potenciálne náhodné chyby,
- potenciálne systematické chyby a
- potenciálne chyby z nepoznania rovné nule.

Výskyt náhodnej chyby je bežný. Väčšie náhodné chyby sú zvyčajne časom odhaliteľné, kým drobné náhodné chyby je odhaliť veľmi ťažko. Stredná hodnota náhodnej chyby je nula.

V číslach môže byť aj systematická chyba, ktorá vyjadruje záujmy relevantného účastníka procesu analýzy súboru údajov. Zvyčajne je to odchýlka jedným smerom. Náhodné a systematické chyby sú všeobecne známe, hoci ich konkrétne vyčíslenie môže byť problémom.

Chyby z nepoznania sa môžu vyskytovať, ale, keďže ich nepoznáme, môže sa na ne pozeráť, ako keby neexistovali.

Odhaľovanie chýb a ich odstraňovanie môže byť faktorom trvalého rastu.

2.2 Kritické hranice

V súčasnej dobe za dobrú ekonomiku je považovaná ekonomika, v ktorej deficit rozpočtu nepresahuje 3 % z HDP. Autor si kladie otázku, prečo 3% a prečo nie 0 %, t.j. prečo hospodáriť s deficitom a prečo nie s vyrovnaným rozpočtom.

Pri zadlženosti krajiny sa odporúča nepresiahnuť 60% HDP. Otázkou je prečo máme byť zadlžený, t.j. nie je lepšia 0% zadlženosť?

Aj pri inflácii je otázkou, či jej rozumná veľkosť je 0 % alebo nie viac ako 2%, či 3%.

3. MOMENT REALIZÁCIE PRODUKCIE

Pôsobíme v produkčnom ekonomickom procese. Kedy výsledok našej práce môžeme považovať za hotový, kedy sa stáva výsledok našej práce realizovanou produkciou, kedy sa stáva výstupom tohto produkčného ekonomického procesu? Tento moment je dôležitým okamihom, lebo spotreba viazaných produktívnych zdrojov (náklady) sa mení na hotovú produkciu, ktorá predstavuje výstup ekonomického procesu, predstavuje účelnosť a ekonomickú zmysluplnosť príslušného chodu ekonomického procesu, príslušného procesu výroby.

U nás je týmto momentom **moment vystavenia faktúry**. V podmienkach predchádzajúceho spoločensko-ekonomického systému riadenia to mohol byť aj vhodný moment a keby nie, tak príslušný súdruh tajomník pre priemysel by daný problém vyriešil. V súčasnej trhovej ekonomike sa rozumný zdá **moment zaplattenia**. Momentom zaplattenia kupujúca strana reálne uzná zmysluplnosť procesu výroby tak v objemoch výroby ako aj ich štruktúre (výstupom je len to, čo je zaplattené), lebo výsledok produkčnej činnosti zaplatí. Moment zaplattenie odbúra existenciu nadprodukcie (lebo nie je predaná, t.j. zaplattená, t.j. nie je výstupom ekonomického procesu a teda nie je produkciou). Nadprodukcia sa stáva len neproduktívnou spotrebou viazaných výrobných faktorov, len objemom neproduktívnych nákladov. Moment zaplattenia by do vzťahov ekonomického procesu vniesol jednoznačnejšie hotovostný (cash) princíp a potlačil akruálnu časť v súčasnom logicky nerozumnom súčasnom pôsobení hotovostného a akruálneho prístupu v peňažných operáciách. Napríklad súčasného podnikateľa sotva čo presvedčí o racionálnosti právne záväzného postupu, že za vystavenú faktúru (za ktorú akruálne dostane fakturovaný obnos) musí reálne hotovostne zaplatiť DPH hoci príslušný aktuálne očakávaný obnos nebol ešte reálne uhradený a musí uhradiť aj daň zo zisku, ktorý má len akruálnu povahu..

Podľa názoru reálny systém by mal fungovať reálne a akruálne očakávania by sa mali používať len v teoretických analýza, v ktorých otázky typu ... čo by bolo, keby bolo... majú predsa len väčšie opodstatnenie ako v reálnom živote. Súčasné miešanie hotovostného aj akruálneho prístupu aj tak vedie v procesoch riadenia ekonomických veličín k výpočtom reálneho hotovostného

stavu, k rozhodnutiam v reálnych hotovostných veličinách, hoci možno aj pri zohľadnení výsledkov získaných na báze akruálnych čísiel.

4 CENA

Cena je peňažným vyjadrením hodnoty výstupu ekonomického procesu, jednotkového objemu produkcie. Je otázkou či hodnota výstupu ekonomického procesu je jedna alebo existuje viac hodnôt.

Pre konečného spotrebiteľa cenu, ktorú zaplatí pri pokladni, či za vystavenú faktúru, predstavuje **cena s DPH** (daňou z pridanej hodnoty) a konečný spotrebiteľ v svojich ekonomických analýza počíta s reálnym hotovostným objemom.

Pre výrobcu platcu DPH z hľadiska účtovníctva a daňových vzťahov sa používa **cena bez DPH** a prirážka vyjadrená objemom DPH na výstupe znížená o objem DPH na vstupe sa hradí do štátneho rozpočtu. Príslušné objemy DPH sa účtujú na účte 343 a ekonomické analýzy sa realizujú na akruálnych číslach v podobe cien bez DPH. A v tejto podobe je účtovníctvo len akruálnym systémom na kontrolu výpočtu správnej výšky daní, pričom ekonomické analýzy vyžadujú aj reálne hotovostné výpočty.

Zdá sa, že účtovanie príjmov a výdavkov v cenách s DPH a podporné vedenie objemov DPH na účte 343 by presnejšie vyjadrovalo ekonomickú podstatu produkčných procesov.

Kontakt na autora: chajdiak@statis.biz

Práca bola podporená grantom VEGA č. 1/1164/12 "Možnosti uplatnenia informačných a komunikačných technológií na zvyšovanie efektívnosti medzinárodnej spolupráce malých a stredných podnikov SR v oblasti inovácií"

Proinovačné prostredie a udržateľný ekonomický rast SR

Marián Zajko

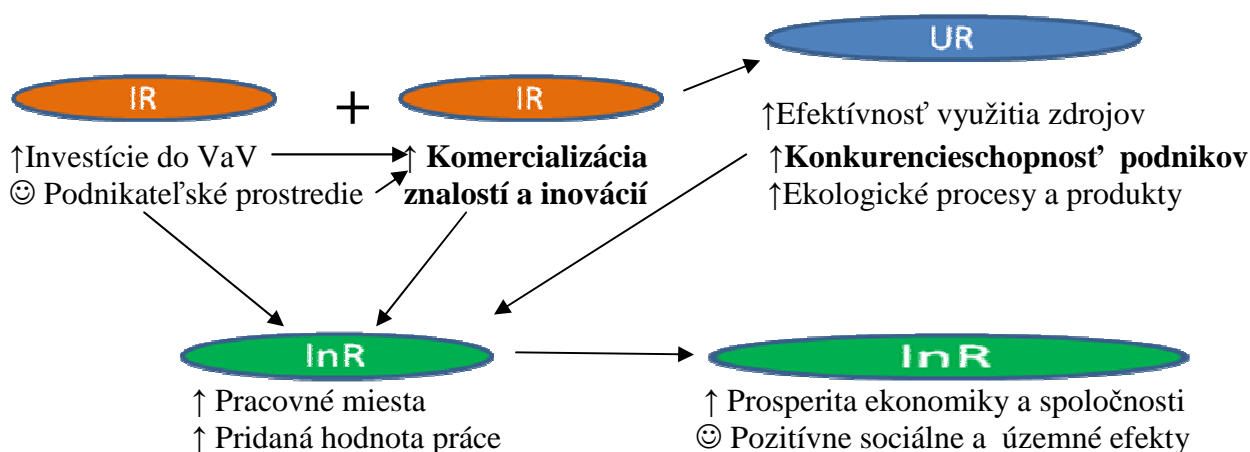
1. Úvod

Európska únia prijala v r. 2010 **Stratégiu Európa 2020**, ktorá vyjadruje jej víziu európskeho sociálneho trhového hospodárstva v 21. storočí. Jej základom sú tri vzájomne previazané priority:

- **inteligentný rast (IR)** - vytvorenie hospodárstva založeného na znalostiach a inováciách,
- **udržateľný rast (UR)** - podpora ekologickejšieho a konkurencieschopnejšieho hospodárstva, ktoré efektívnejšie využíva zdroje,
- **inkluzívny rast (InR)** - podpora hospodárstva s vysokou mierou zamestnanosti, ktoré zabezpečí sociálnu a územnú súdržnosť.

Predpokladom dosiahnutie týchto dimenzií ekonomického rastu je rast investícií do výskumu a vývoja z 2 % na 3 % HDP v EÚ, a to najmä na báze súkromných investícií. Implicitne to predpokladá žiadnu korupciu a klientelizmus v ekonomike a výkonnú štátnu administratívu.

Vzťahy medzi týmito dimenziami ekonomického rastu možno schematicky zobraziť na obr. 1.

Obr. 1 Vzťahy medzi prioritami Stratégie Európa 2020 a ich atribútmi (zjednodušené)

Účelom schémy je zdôrazniť, že základné vzťahy medzi prioritami ekonomického rozvoja definovaných v Stratégii Európa 2020, sa musia odvíjať **predovšetkým od rastu investícií do výskumu a vývoja (VaV) a zlepšovania podnikateľského prostredia** v ekonomike.

Predovšetkým podnikateľské prostredie má motivovať inovačné aktivity podnikov s cieľom zvýšiť svoju konkurenčnú schopnosť, efektívnejšie využívať zdroje a zavádzať ekologické procesy a produkty. Organickými dôsledkami synergie už spomenutých aspektov a predpokladov inteligentného a udržateľného rastu sú atribúty inkluzívneho rastu: rast počtu pracovných miest s vyššou pridanou hodnotou a napokon pozitívne sociálne a územné efekty prosperity ekonomiky a spoločnosti. Podnikové alebo inštitucionálne snahy izolovane vylepšovať tieto aspekty udržateľného a inkluzívneho rastu bez systematického zamerania sa na rast investícií do VaV a rovnocenného zlepšovania podnikateľského prostredia pre domácich a zahraničných podnikateľov vedú skôr k plytvaniu zdrojmi, časom a k poklesu dôvery obyvateľstva v schopnosti vlády štátu riešiť jeho naliehavé ekonomické a sociálne problémy. Toto sa prejaví v politickej nestabilite štátu so všetkými spätnými negatívnymi účinkami na ekonomický rast. Podnikateľské prostredie

poznačené korupciou a klientelizmom a neefektívnou štátnou administratívou najmä v oblasti dodržiavania a vymáhania vlastníckych práv tiež pôsobí ako masívny retardačný činiteľ ekonomického rastu a negatívneho obrazu ekonomiky u domácich a zahraničných podnikateľov.

2. Vývoj konkurenčnej schopnosti SR a inovácií v SR v rokoch 2008 – 2011

Konkurenčná schopnosť (podľa World Economic Forum 2011) je - súbor inštitúcií, politik a faktorov, ktoré ovplyvňujú úroveň produktivity ekonomiky daného štátu. Úroveň produktivity vplýva na udržateľnú úroveň prosperity v ekonomike a tiež určuje miery ziskovosti investícií (fyzických, ľudských a technologických v ekonomike - fundamentálne hybné sily mier rastu ekonomiky. Konkurencieschopnejšie ekonomiky charakterizuje pravdepodobne rýchlejší strednodobý až dlhodobý rast. Štátne inštitúcia tu pôsobia ako sprostredkovatelia v ekonomickej súťaži a ovplyvňujú, ako v nej podniky obstoja.

Súhrnný index konkurenčnej schopnosti (GCI) vyjadruje konkurenčnú schopnosť ekonomiky . Je to vážený priemer hodnôt 3 podindexov:

- podindexu základných požiadaviek na ekonomiku,
- podindexu faktorov rastu efektívnosti ekonomiky,
- podindexu faktorov rastu inovatívnosti ekonomiky.

Jeho konštrukcia a je uvedená nižšie a zohľadňuje 12 pilierov konkurenčnej schopnosti ekonomiky zoskupených do troch skupín (Basic, Efficiency a Innovation):

$$GCI_{ij} = w_{j1} Basic_i + w_{j2} Efficiency_i + (1 - w_{j1} - w_{j2}) Innovation_i$$

kde: *i* -- *index štátu*,

j – *stupeň rozvoja štátu (1,2,3)*

Basic – základné požiadavky:

- 1 Inštitucionálny rámec
- 2 Infraštruktúra
- 3 Makroekonomické prostredie
- 4 Zdravie a základné vzdelanie

1 – ekonomika zameraná na výrobné faktory
(HDP/obyv.: < 2 000 USD)

2 – ekonomika zameraná na faktory efektívnosti
(HDP/obyv.: 3 000 – 9 000 USD)

3 – ekonomika zameraná na faktory inovatívnosti
(HDP/obyv.: > 17 000 USD)

Efficiency - faktory rastu efektívnosti:

- 5 Vyššie vzdelanie a školenie
- 6 Efektívnosť trhu tovarov
- 7 Efektívnosť trhu práce
- 8 Rozvoj finančného trhu
- 9 Technologická pohotovosť
- 10 Veľkosť trhu

Innovation – faktory rastu inovatívnosti

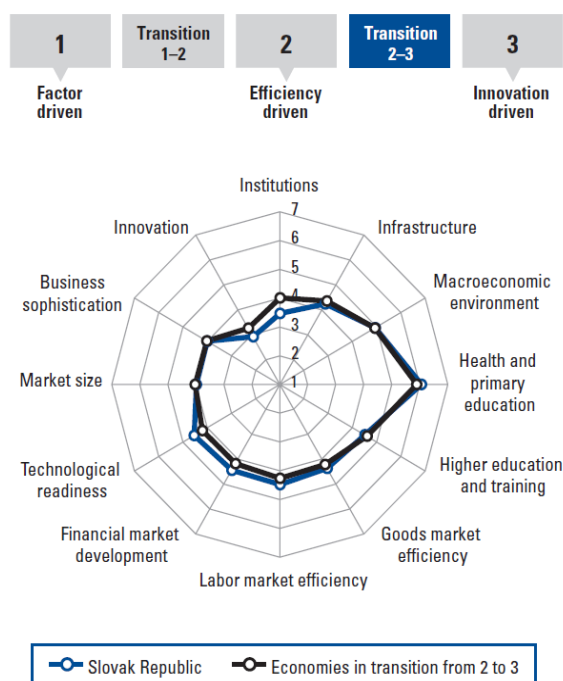
- 11 Zrelosť podnikania
- 12 Inovácie

Tab.1 Porovnanie GCI pre Slovensko za obdobia r. 2011- 2012 2010-2011a a lúčových grafov úrovni 12 hodnotených dimenzií konkurenčnej schopnosti ekonomiky SR ()

Global Competitiveness Index

	Rank (out of 142)	Score (1-7)
GCI 2011-2012	69	4.2
GCI 2010-2011 (out of 139).....	60	4.2
GCI 2009-2010 (out of 133).....	47	4.3
Basic requirements (22.2%)	60	4.7
Institutions.....	101	3.5
Infrastructure.....	57	4.2
Macroeconomic environment.....	56	4.9
Health and primary education.....	43	6.0
Efficiency enhancers (50.0%)	44	4.4
Higher education and training.....	53	4.5
Goods market efficiency.....	51	4.4
Labor market efficiency.....	59	4.5
Financial market development.....	47	4.4
Technological readiness.....	37	4.5
Market size.....	58	4.0
Innovation and sophistication factors (27.8%)	71	3.5
Business sophistication.....	63	4.0
Innovation.....	96	2.9

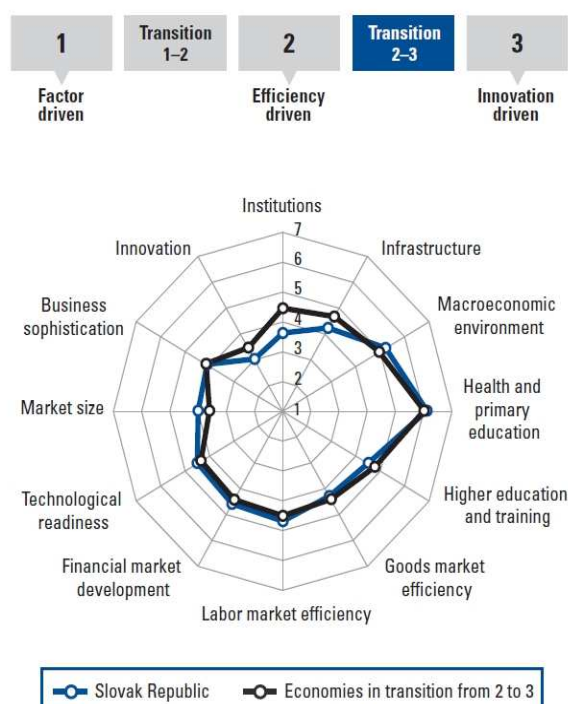
Stage of development

Global Competitiveness Index

	Rank (out of 139)	Score (1-7)
GCI 2010-2011	60	4.2
GCI 2009-2010 (out of 133).....	47	4.3
GCI 2008-2009 (out of 134).....	46	4.4
Basic requirements	53	4.8
1st pillar: Institutions.....	89	3.6
2nd pillar: Infrastructure.....	57	4.2
3rd pillar: Macroeconomic environment.....	32	5.2
4th pillar: Health and primary education.....	45	6.1
Efficiency enhancers	37	4.4
5th pillar: Higher education and training.....	53	4.5
6th pillar: Goods market efficiency.....	51	4.3
7th pillar: Labor market efficiency.....	40	4.7
8th pillar: Financial market development.....	37	4.6
9th pillar: Technological readiness.....	34	4.5
10th pillar: Market size.....	58	4.0
Innovation and sophistication factors	63	3.5
11th pillar: Business sophistication.....	57	4.1
12th pillar: Innovation.....	85	3.0

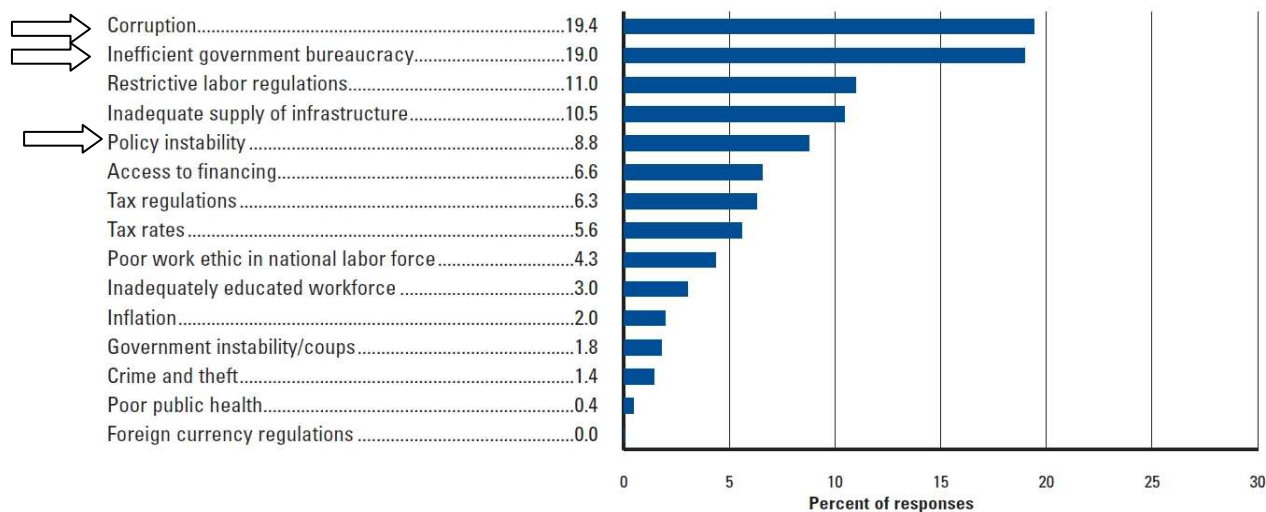
Stage of development

Tab.2 Porovnanie poradia najproblematickejších faktorov podnikania na Slovensku v obdobiach

r. 2011 – 2012 a 2010 – 2011 ()

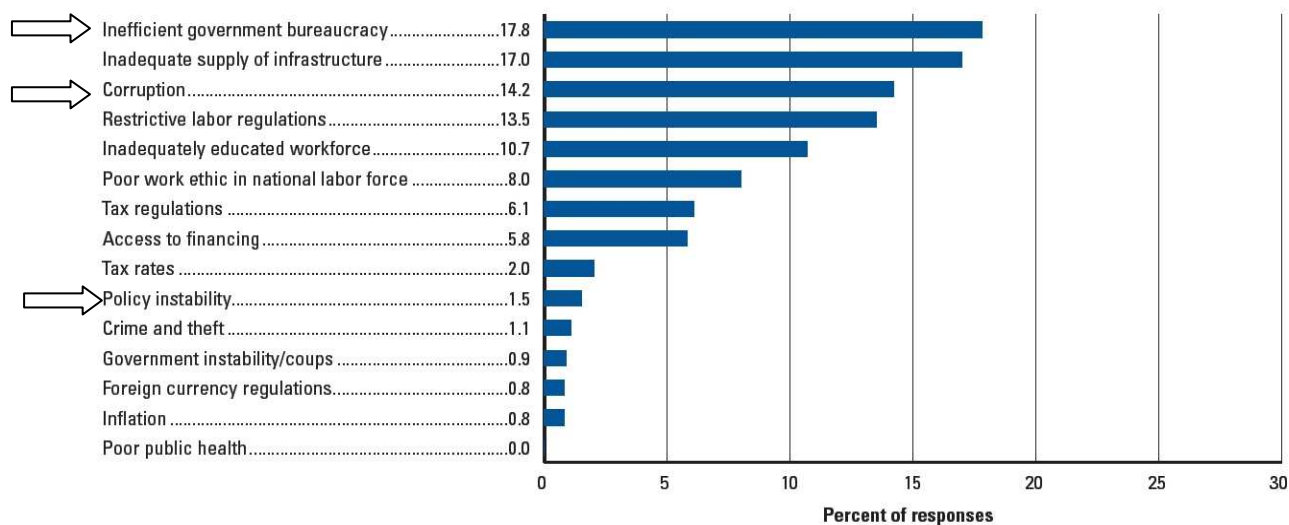
The most problematic factors for doing business

Note: From a list of 15 factors, respondents were asked to select the five most problematic for doing business in their country and to rank them between 1 (most problematic) and 5. The bars in the figure show the responses weighted according to their rankings.

The Global Competitiveness Report 2011-2012 © 2011 World Economic Forum

The most problematic factors for doing business

Note: From a list of 15 factors, respondents were asked to select the five most problematic for doing business in their country and to rank them between 1 (most problematic) and 5. The bars in the figure show the responses weighted according to their rankings.

The Global Competitiveness Report 2008-2009 © 2008 World Economic Forum

Žiaľ, v období 2008 až 2012 sa vyvinula na prvoradý problém podnikania na Slovensku korupcia, neefektívna štátna administratíva si udržala druhú priečku a na 5. miesto z 10. miesta postúpila politická nestabilita.

V hodnotenom období 2011 -2012 GCI dosiahol hodnotu 4,2 a Slovensko kleslo v celosvetovom rebríčku konkurenčnej schopnosti na 69. miesto v porovnaní s obdobím 2008 - 2009, (hodnota GCI 4,4 a 46. miesto SR v celosvetovom rebríčku konkurenčnej schopnosti), t.j. pokles o 23 miest. Zároveň sa úroveň 12. piliera GCI - Inovácie a ich pozícia v celosvetovom rebríčku prepádli ešte výraznejšie, o 41 miest, z 58. miesta na 96. miesto:

	Rank	Score		Rank	Score
Innovation and sophistication factors ...	71	3.5	Innovation and sophistication factors ...	53	3.8
11th pillar: Business sophistication	63	4.0	11th pillar: Business sophistication	53	4.3
12th pillar: Innovation.....	96	2.9	12th pillar: Innovation.....	58	3.3

Zatiaľ čo piliere GCI ako zlepšovanie inštitucionálneho rámca, budovanie infraštruktúry, znižovanie makroekonomickej nestability, zvyšovanie efektívnosti trhu práce, tovarov alebo finančného trhu alebo zlepšovanie ľudského kapitálu napokon vedú k znižujúcim sa marginálnym prínosom, 12. pilier – Inovácie nemá toto obmedzenie, a preto dlhodobý rast produktivity a prosperity ekonomiky je možný iba cestou inovácií.

3. Príčiny pádu Slovenska v úrovni inovácií

Čo je nevyhnutné pre rozvoj inovácií? Sú to najmä priaznivé podmienky vo verejnom a súkromnom sektore pre inovačné aktivity a revitalizáciu podnikania napriek neistotám ekonomickej krízy:

- dostatočná úroveň investícií vo výskumu a vývoja, najmä v súkromnom sektore,
- činnosť vysoko kvalitných výskumných a vývojových inštitúcií,
- rozsiahla spolupráca medzi univerzitami a priemyslom,
- účinná ochrana práv duševného vlastníctva.

V indexe GCI sa pilier „Inovácie“ hodnotí siedmimi čiastkovými ukazovateľmi prostredia pre inovácie a podnikanie v posudzovanej krajine:

- kapacity pre inovácie,
- kvalita vedecko-výskumných inštitúcií,
- výdaje podnikov na výskum a vývoj,
- spolupráca univerzít a priemyslu vo výskume a vývoji,
- vládne obstarávanie vyspelých technologických produktov,
- dostatok vedecko-výskumných pracovníkov a technicky vzdelaných odborníkov,
- počet udelených patentov.

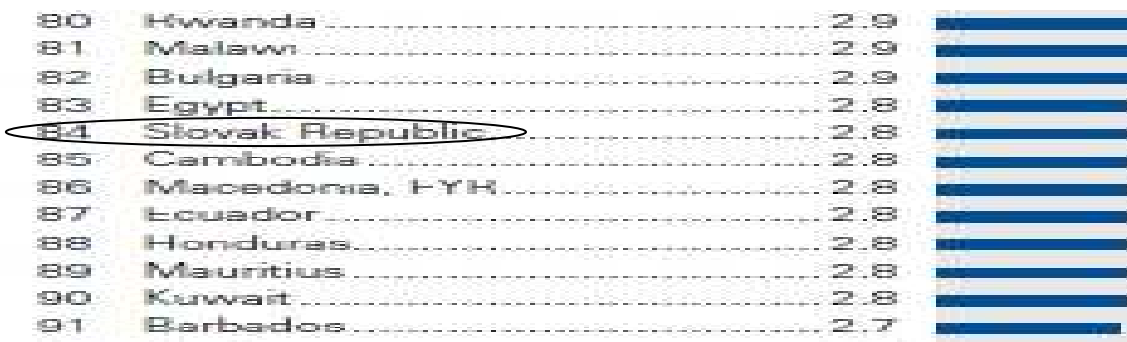
Hodnoty týchto čiastkových ukazovateľov a poradie SR v celosvetovom rebríčku posudzovaných 142 štátov je znázornené na nasledujúcich tabuľkách, v ktorých sú uvedené najlepšie krajiny v hodnotách daného ukazovateľa a skupina krajín, medzi ktoré sa kleslo Slovensko v období r. 2008 – 2011.

V ukazovateli „Kapacity pre inovácie“ sa hodnotí ich úroveň škálou hodnôt 1 až 7. „1“ znamená, že technológie sa v krajine obstarávajú výlučne cez licencie alebo imitovaním zahraničných spoločností, zatiaľ čo „7“ znamená, že technológie sa obstarávajú z vlastného výskumu a vývoja nových produktov a procesov. Celkový priemer ukazovateľa dosahoval hodnotu: 3,2.

Kapacity pre inovácie – najlepšie krajiny

RANK	COUNTRY/ECONOMY	VALUE	1	MEAN: 3.2	7
1	Japan.....	5.8			
2	Switzerland	5.8			
3	Germany.....	5.7			
4	Sweden.....	5.7			
5	Finland.....	5.6			
6	Israel	5.3			
7	United States	5.2			
8	France	5.1			
9	Denmark.....	5.1			
10	Netherlands.....	5.0			

Kapacity pre inovácie – skupina, v ktorej je Slovensko nedosahuje priemer 3,2:

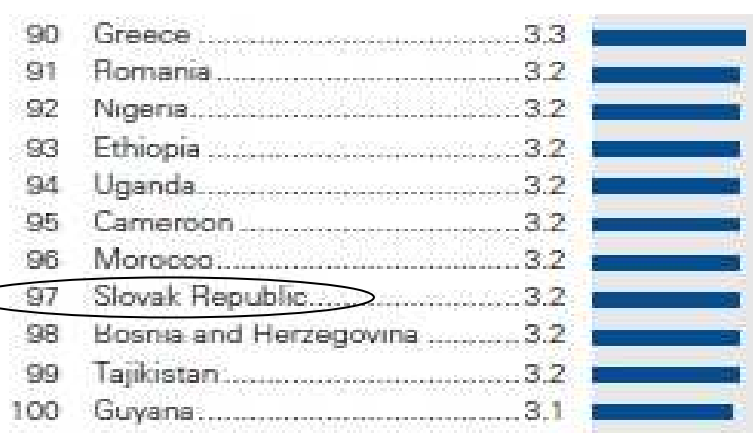

V ukazovateli „Kvalita vedecko-výskumných inštitúcií“ sa hodnotí jej úroveň škálou hodnôt 1 až 7. „1“ znamená slabú úroveň a „7“ znamená najlepšie hodnotenie v danom vednom odbore, celkový priemer ukazovateľa dosahoval hodnotu: 3,7.

Kvalita vedecko-výskumných inštitúcií – najlepšie krajiny

Kvalita vedecko-výskumných inštitúcií - skupina, v ktorej je Slovensko výrazne zaostáva za priemerom 3,7:

V ukazovateli „Výdaje podnikov na výskum a vývoj“ sa hodnotí ich úroveň škálou hodnôt 1 až 7. „1“ znamená, že podniky nevyakladajú finančné prostriedky na výskum a vývoj, „7“ znamená, že podniky vynakladajú značné finančné prostriedky na výskum a vývoj a celkový priemer dosahoval hodnotu: 3,2.

Výdaje podnikov na výskum a vývoj – najlepšie krajiny:

Výdaje podnikov na výskum a vývoj - skupina, v ktorej je Slovensko zaostáva za priemerom 3,2:

V ukazovateli „Spolupráca univerzít a priemyslu vo výskume a vývoji“ sa hodnotí úroveň škálou hodnôt 1 až 7. „1“ znamená, že univerzity a priemyselné podniky vôbec nespolupracujú, „7“ znamená, že univerzity a priemyselné podniky vôbec nespolupracujú, celkový priemer dosahoval hodnotu: 3,7.

Spolupráca univerzít a priemyslu vo výskume a vývoji – najlepšie krajiny:

Spolupráca univerzít a priemyslu vo výskume a vývoji - skupina, v ktorej je Slovensko zaostáva za priemerom 3,7:

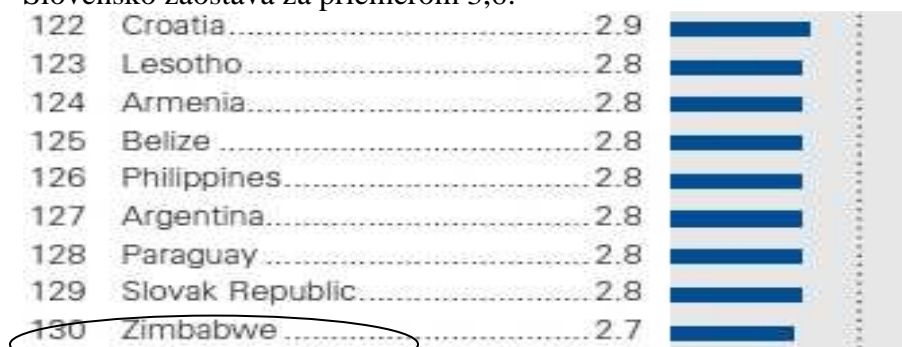

V ukazovateli „Vládne obstarávanie vyspelých technologických produktov“ sa hodnotí úroveň škálou hodnôt 1 až 7. „1“ znamená, že vládne obstarávanie vôbec nepodporuje technologické inovácie, „7“ znamená, že vládne obstarávanie veľmi účinne podporuje technologické inovácie, celkový priemer dosahoval hodnotu: 3,6.

Vládne obstarávanie vyspelých technologických produktov – najlepšie krajiny:

Vládne obstarávanie vyspelých technologických produktov - skupina, v ktorej je Slovensko zaostáva za priemerom 3,6:

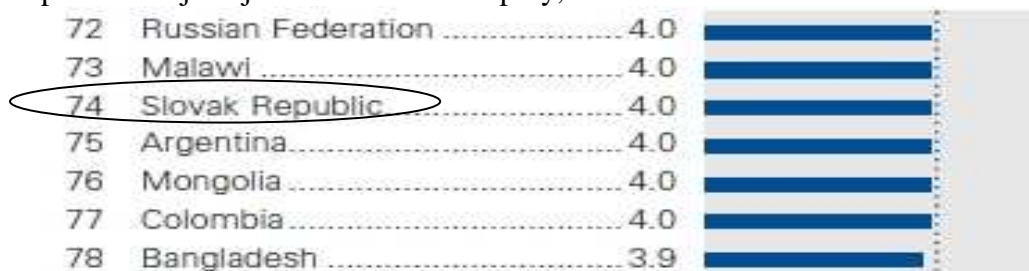

V ukazovateli „Dostatok vedecko-výskumných pracovníkov a technicky vzdelaných odborníkov“ sa hodnotí úroveň škálou hodnôt 1 až 7. „1“ znamená, že v krajine nie sú výskumno-vedeckí pracovníci a technicky vzdelaní odborníci, „7“ znamená, že v krajine je dostatok výskumno-vedeckých pracovníkov a technicky vzdelaných odborníkov, celkový priemer dosahoval hodnotu: 4,1.

Dostatok vedecko-výskumných pracovníkov a technicky vzdelaných odborníkov – najlepšie krajiny:

Dostatok vedecko-výskumných pracovníkov a technicky vzdelaných odborníkov – ukazovateľ, v ktorom Slovensko dosahuje najlepšie skóre blízko k priemeru 4,1. Menej povzbudzujúce je však zloženie skupiny, kam sa Slovensko zaradilo:

V ukazovateli „Počet udelených patentov“ sa hodnotí úroveň krajiny počtom udelených patentov na 1 mil. obyvateľov za r. 2010.

Počet udelených patentov - najlepšie krajiny v tomto ukazovateli predstihujú úroveň Slovenska 50-krát až 100-krát:

Počet udelených patentov – v skupine, kam sa radí Slovensko svojim skromným počtom udelených patentov obsadzuje 38. miesto. Je to najvyššia priečka, ktorú SR obsadila v ukazovateľoch piliera Inovácie.

29	Hungary.....	9.1	■
30	Bulgaria.....	7.7	■
31	Malta.....	7.5	■
32	Malaysia.....	7.2	■
33	Czech Republic.....	7.1	■
34	Puerto Rico.....	6.0	■
35	Kuwait.....	4.5	■
36	Greece.....	4.2	■
37	Barbados.....	3.3	■
38	Slovak Republic.....	3.1	■
39	Trinidad and Tobago.....	3.1	■
40	Portugal.....	2.6	■

4. Závery

Zo záverov správy Svetového ekonomického fóra Global Competitiveness Report vyplývajú, **tieto hlavné príčiny poklesu konkurenčnej schopnosti Slovenska a možnosti ich riešenia:**

- Hlavný problém č.1 - korupcia a klientelizmus v ekonomike → Radikálne potlačiť,
- Hlavný problém č.2 - neefektívna štátna administratíva → Redukovať štátnu administratívu a skvalitniť ju,
- Hlavný problém č.3 - Nestabilita ekonomických politík → Skončiť s praxou „Novelou právneho predpisu sa to vyrieši...“
- Nedostatočné kapacity pre inovácie → Motivovať/podporiť nedostatočný vlastný výskum a vývoj cez podnikateľské prostredie,
- Nedostatočná kvalita vedecko-výskumných inštitúcií → Náročné hodnotenie kvality výsledkov práce VaV inštitúcií a univerzít, Uskutočniť dlho odsúvané zúženie počtu univerzít v SR,
- Nedostatočné výdaje podnikov na výskum a vývoj → Viac motivácie podnikov cez podnikateľské prostredie,
- Nedostatočná kvalita spolupráce univerzít a priemyslu vo výskume a vývoji → Využiť overený zahraničný know-how z transferu technológií, viac motivácie pre univerzity, VaV inštitúcie a priemysel napr. aj cez inovačné vaučery!
- Vládne obstarávanie vyspelých technologických produktov – Využiť skúsenosti najlepších krajín v tejto oblasti, viac premyslenej angažovanosti štátu, ale pozor na možné deformácie trhu!
- Dostatok vedecko-výskumných pracovníkov a technicky vzdelaných odborníkov – Problém sú prevažne v kvalite a vekovej štruktúre týchto odborníkov, v nedostatočnom financovaní infraštruktúry VaV a rozvoja vysokých škôl a vedecko-výskumných inštitúcií! Málo atraktívne pracovné pozície (aj odmeňovaním) pre najlepších absolventov univerzít a doktorandov...

5. Literatúra:

1. Global Competitiveness Report 2011 – 2012. Editor: Klaus Schwab, World Economic Forum. World Economic Forum, Geneva, Switzerland 2011. ISBN-13: 978-92-95044-74-6, ISBN-10: 92-95044-74-6
http://www3.weforum.org/docs/WEF_GCR_Report_2011-12.pdf
2. Global Competitiveness Report 2008 – 2009. Editor: Klaus Schwab, World Economic Forum. World Economic Forum, Geneva, Switzerland 2008. ISBN-13: 978-92-95044-11-1 ISBN-10: 92-95044-11-8. <https://members.weforum.org/pdf/GCR08/GCR08.pdf>

Tento článok bol spracovaný v rámci riešenia výskumnej úlohy VEGA 1/1164/12 „Možnosti uplatnenia informačných a komunikačných technológií na zvyšovanie efektívnosti medzinárodnej spolupráce malých a stredných podnikov SR v oblasti inovácií“.

Doc. Ing. Marián Zajko, PhD., MBA
Ústav manažmentu STU
Odd. ekonomiky a manažmentu podnikania
Vazovova 5
812 43 Bratislava
marian.zajko@stuba.sk

Hodnotenie úrovne inovačných aktivít v SR a inovačná politika SR na r. 2011 – 2013

Marián Zajko

1. Úvod

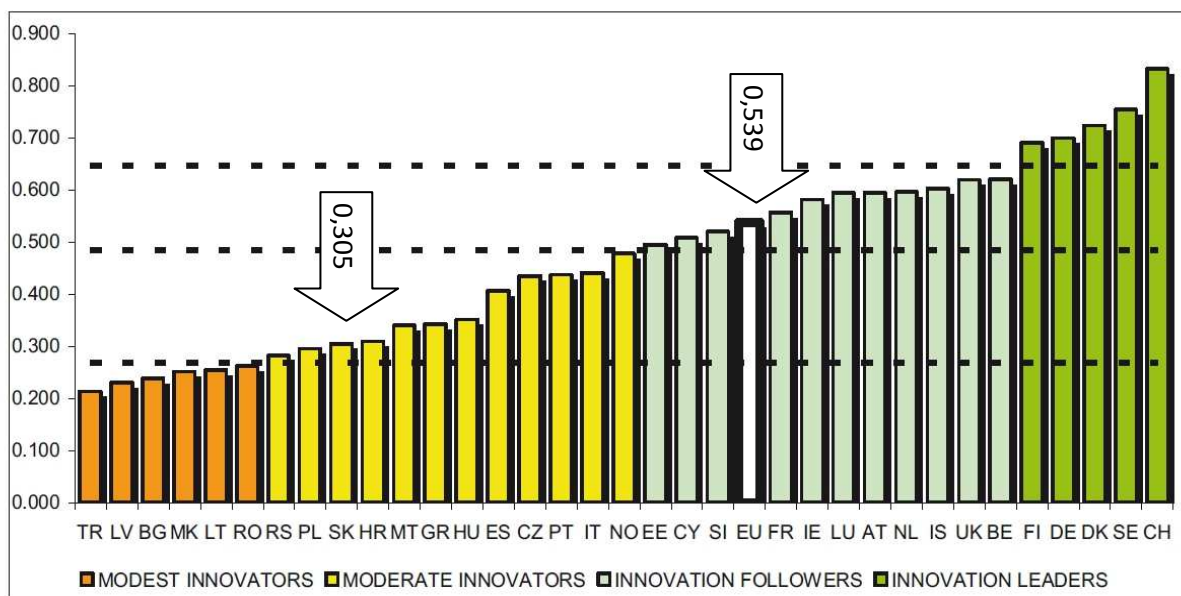
V EÚ sa na hodnotenie úrovne inovácií jej členských krajín a ďalších vybraných porovnávaných krajín sveta používa metodika hodnotenia Innovation Union Scoreboard. Jej hlavným ukazovateľom je Súhrnný inovačný index (Summary Innovation Index – SII) - hlavný nástroj mezinárodného porovnávania inovačného prostredia a inovačnej výkonnosti európskych krajín – zostavuje sa každý rok od r. 2001. Čiastkové ukazovatele a metodika výpočtu SII sa viackrát menili, je možné hodnotiť postavenie SR iba voči ostatným sledovaným štátom, medziročné porovnanie má obmedzenú vypovedaciu hodnotu.

Podľa novej metodiky z r. 2010 sa SII skladá z 25 kvantitatívnych ukazovateľov, z nich je iba 12 oproti minulému obdobiu nezmenených. Osem kategórií ukazovateľov SII zahŕňa:

- inovačné vstupy : ľudské, znalostné a externé finančné zdroje,
- firemné aktivity: vnútorné investície firiem, inovačná spolupráca, podnikateľstvo a ochrana priemyslového vlastníctva,
- inovačné výstupy: inovujúce podniky a ekonomické efekty inovácií.

Podľa tejto metodiky hodnotenia patria už niekoľko rokov medzi inovačných lídrov Švajčiarsko, Švédsko a Dánsko nasledované Nemeckom a Fínskom, ktoré prekračujú priemerný SII pre EÚ o viac ako 0,2. Do skupiny inovačných stíhateľov zostúpila odtiaľto Veľká Británia.

Slovensko postúpilo v ostatných rokoch zo skupiny skromných inovátorov na posledné miesta v skupine miernych moderátorov (všetci sú pod priemernej hodnoty SII v EÚ). Hodnoty indexu SII Slovenska sa dlhodobo medzi 50% až 60% z priemeru EÚ. Slovensko nasleduje svojím skóre Maďarsko a mierne predstihuje Poľsko. Lídrmi tejto skupiny sú Nórsko, Taliansko, Portugalsko a Česká republika.

Obr. 1. Poradie inovačnej výkonnosti európskych krajín a Turecka meranej indexom SII [1, upravené]

2. Inovačná výkonnosť krajín V4 a Rakúska

Vývoj inovačnej výkonnosti krajín V4 a Rakúska meraný hodnotou SII a tiež percentuálnym podielom z priemernej hodnoty SII je zhrnutý v tab.1:

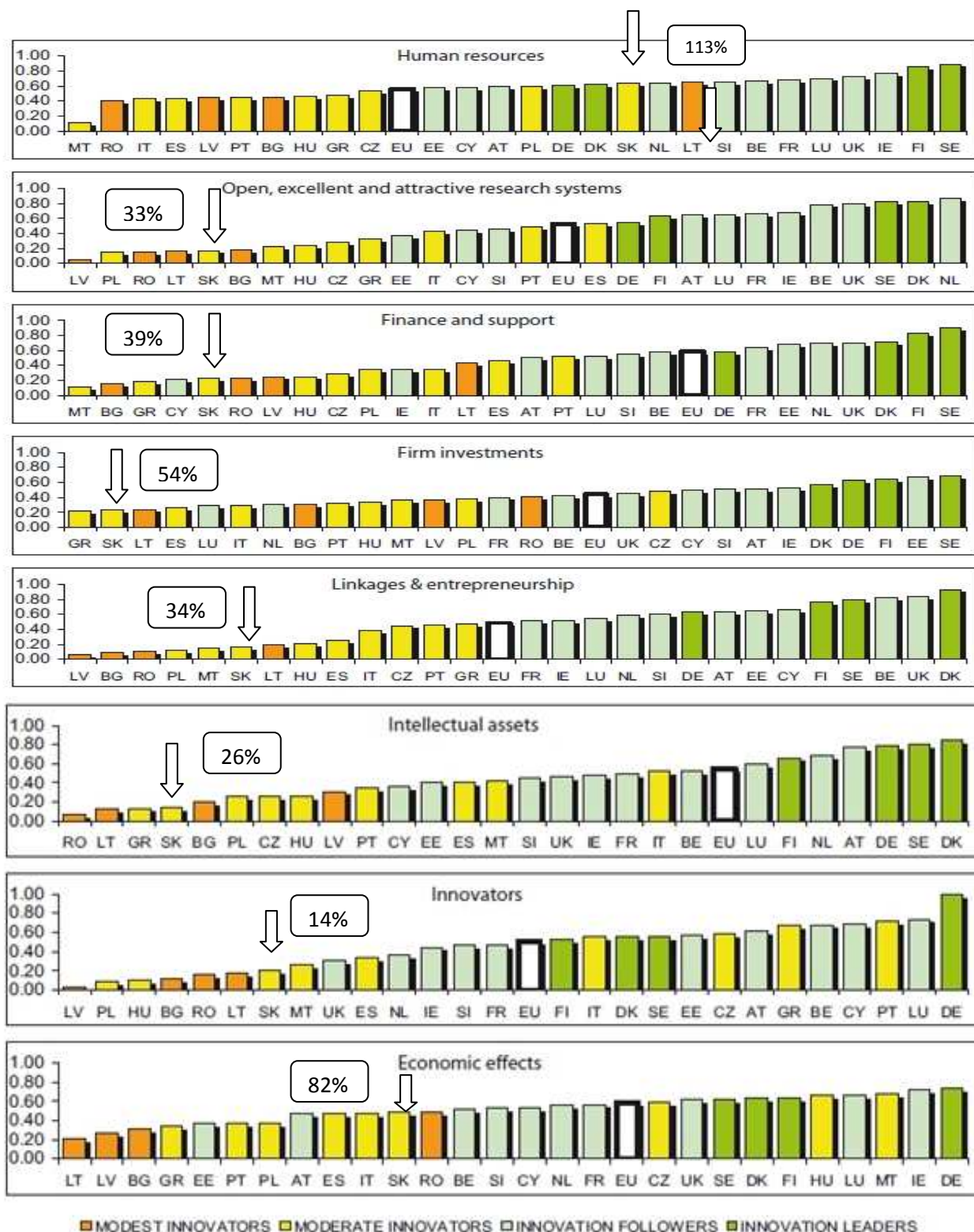
Tab.1 Porovnanie inovačnej výkonnosti krajín V4 a Rakúska podľa SII [1, upravené]

SII	2007	2008	2009	2010	2011
Priemer EÚ	0,517	0,526	0,526	0,533	0,539
Slovensko	0,295/ 57%	0,309/59%	0,307/ 58%	0,322/60%	0,305/57%
Česká rep.	0,397/77%	0,404/77%	0,386/73%	0,400/75%	0,436/81%
Maďarsko	0,314/61%	0,316/60%	0,320/61%	0,333/62%	0,352/65%
Poľsko	0,284/53%	0,293/ 56%	0,292/ 55%	0,304/ 57%	0,296/ 55%
Rakúsko	0,576/111%	0,593/113%	0,613/117%	0,626/117%	0,595/110%

Percentuálny podiel z priemernej hodnoty SII osobitne výstižne vyjadruje mieru zaostávania SR za Rakúskom (člen skupiny inovačných stúhatel'ov s SII jasne nad priemerom EÚ), Českou republikou a Maďarskom.

3. Príčiny zaostávania SR v inovačnej výkonnosti

Podrobnejšia analýza príčin tohto zaostávania Slovenska podľa 8 hodnotených skupín čiastkových ukazovateľ'ov – dimenzií SII: Ľudské zdroje, Otvorené excelentné a atraktívne systémy výskumu a vývoja, Financovanie a podpora inovácií, Podnikové investície do inovácií, Prepojenia a podnikateľ'stvo, Úroveň intelektuálnych aktív, Inovujúce podniky a Ekonomické efekty z inovácií je znázornená nižšie na obr.2. Jediný čiastkový ukazovateľ, v ktorom SR prekračuje priemer EÚ, je rozsah kvalifikovaných ľudských zdrojov pre inovačné aktivity (113%). Tento je však v značnom rozpore s úrovňou kvality intelektuálnych aktív (26%), s úrovňou vybudovaných excelentných výskumných systémov (36%) a tiež s počtom inovujúcich podnikov (14%). Napriek tomu sa SR najviac približuje k priemeru EÚ v dosiahnutých ekonomických efektoch z inovácií (82%), zrejme v dôsledku toho, že hlavnými nositeľ'mi inovácií v slovenskej ekonomike sú najmä veľké, a nie malé a stredné podniky.

Obr.2 Poradie SR v 8 skupinách čiastkových ukazovateľov úrovne inovácií (SII 2011) vyjadrené aj podielom ich priemernej úrovne za EÚ v % [1, upravené]

Porovnanie inovačnej výkonnosti SR a ČR podľa dimenzií SII a tiež podľa percentuálneho podielu ich priemernej úrovne za EÚ je uvedené v tab.2. Vyplýva z nej, že hoci ČR v dimenzii Ľudské zdroje zaostáva za SR, úrovňou svojich výskumných systémov (52% vs. 33% z priemeru EÚ) a intelektuálnych aktív (47% vs. 26% z priemeru EÚ) výrazne predstihuje SR. Prejavuje sa to aj v rozsahu financovania a podpory inovačných činností (50%

vs. 39%), ale najmä v počte českých inovujúcich podnikov (115% vs. 41% z priemeru EÚ), ako aj v rozsahu firemných investícií do inovácií (110% vs. 54% z priemeru EÚ). Logickým dôsledkom je potom, že ČR predstihuje SR aj v ekonomických efektoch inovácií (100% vs. 82% z priemeru EÚ). Nadpriemerné hodnoty skóre sú v tabuľke zvýraznené.

Tab. 2 Inovačná výkonnosť SR a ČR podľa dimenzií SII [1, upravené]

Dimenzie SII	Ľudské zdroje	Výskumné systémy	Financie a podpora	Firemné investície	Prepojenia a podnikateľstvo	Intelektuálne aktíva	Inovátori	Ekonomické efekty
Priemer EÚ	0,563	0,530	0,584	0,440	0,487	0,551	0,506	0,585
Slovensko	0,634 113%	0,173 33%	0,229 39%	0,236 54%	0,165 34%	0,145 26%	0,206 41%	0,482 82%
Česká rep.	0,534 95%	0,279 53%	0,290 50%	0,482 110%	0,448 92%	0,257 47%	0,584 115%	0,586 100%

3. Inovačná stratégia SR na r. 2007 -2013

Inovačná stratégia SR na r. 2007 - 2013 schválená vládou SR dňa 14. marca 2007 uznesením vlády SR č. 265/2007 bola prvým dokumentom zameraným na budovanie národného inovačného systému v SR. . Uvádza sa v nej: „*Inovačné aktivity ako výsledky výskumu a vývoja vo všeobecnosti sú v Európskej únii a tiež na Slovensku, hybnou silou rozvoja ekonomiky, rozvíjajú možnosti budúcej konkurencnej schopnosti vo forme nových poznatkov, zvyšujú efektívnosť ekonomiky a jej akcieschopnosť, najmä prostredníctvom malých a stredných podnikov. Štáty, ktoré v minulosti do týchto aktivít investovali vyšší objem finančných prostriedkov, sú v súčasnosti na ekonomicky vyspelej úrovni a znahonásobujú efekt vložený do vedy a techniky. Slovenská republika nemôže ísť inou cestou.*“ [2]

Strategickým cieľom inovačnej stratégie SR do roku 2013 bolo, aby sa inovácie stali jedným z hlavných nástrojov rozvoja znalostnej ekonomiky a zabezpečovania vysokého hospodárskeho rastu Slovenskej republiky, aby dosiahla úroveň najvyspelejších ekonomík EÚ. V období r. 2007 – 2013 sa v SR mal budovať národný inovačný systém s regionálnymi inovačnými štruktúrami, ktoré zahrnujú: inkubátory, inovačné centrá, schémy, poradenské centrá a ďalšie elementy. Tým sa vytvorí základná štruktúra smerujúca k trvalej udržateľnosti rozvoja ekonomiky SR na báze znalostí.

Na základe týchto predpokladov sa očakávalo dosiahnuť v roku 2013 tieto ciele [2]:

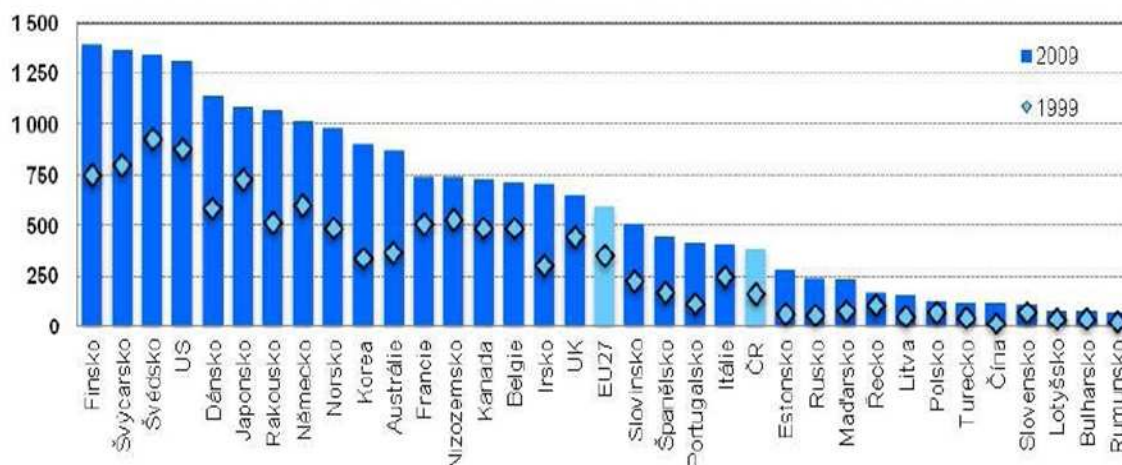
- pozitívny trend v počte inovačných projektov úspešne realizovaných v ekonomike a prínos v sociálnej oblasti,
- do r. 2013 dosiahnuť prírastok HDP z 25% z inovácií, zatiaľ čo v r. 2007 - prírastok HDP z inovácií dosahoval asi 8%,
- v r. 2013 bude mať viac ako 50% podnikov priemyslu a služieb, najmä MSP inovatívny charakter, zatiaľ čo v r. 2007 podľa EK: iba 13% MSP uviedlo na trh nové produkty, a z nich 32% produktov bolo inovovaných v období 2002 – 2004,
- vyššiu konkurencieschopnosť, najmä malých a stredných podnikov,
- v r. 2013 bude mať viac ako 5% námetov na podnikové inovácie zdroj vo vysokoškolskom výskume, rezortnom výskume a SAV, zatiaľ čo v r. 2007 - podiel námetov na inovácie z univerzitného a akademického prostredia dosahoval menej ako 1%.

Plnenie inovačnej stratégie za roky 2008 - 2010 bolo vyhodnotené v r. 2011. Niektoré jej úlohy boli zastavené, napr. budovanie regionálnych inovačných centier, niektoré boli splnené, napr. spracovanie regionálnych inovačných stratégií, niektoré pokračovali do ďalších období alebo boli doplnené o nové úlohy.

Inovačná politika SR na r. 2011 - 2013 schválená uznesením vlády SR č. 302/2011 dňa 11. mája 2011 zahrnuje týchto 13 opatrení na r. 2011 – 2013 (financovaných zo štátneho rozpočtu) [3]:

1. Podpora inovatívnych priemyselných klastrových organizácií - 4 mil. €
2. Propagácia inovácií a budovanie celospoločenského inovačného povedomia – 0,15 mil. €
3. Súťaž „Inovatívny čin roka“ – MH SR - 0,10 mil. € - opatrenie trvá
4. Strategický inovačný materiál na nasledujúce plánovacie obdobie – 0,05 mil. €
5. Podpora projektov uchádzajúcich sa o zdroje z komunitárnych programov EÚ na podporu inovácií - 0,4 mil. €
6. Vzdelávanie malých a stredných podnikov v oblasti inovácií - 0,4 mil. €
7. Systém celoživotného vzdelávania - opatrenie trvá
8. Stredné odborné vzdelávanie – 0,05 mil. €
9. Národný motivačný projekt pre zvýšenie inovačnej výkonnosti SR – 19,5 mil. €
10. Operacný program KaHR, opatrenie 1.3.Podpora inovacných aktivít v podnikoch – 3,8 mil. € - opatrenie trvá
11. Nástroje finančného inžinierstva - 67 mil. € - opatrenie trvá
12. **Inovačné vaučery** – 0,3 mil. € - odkladá sa z roka na rok pre nedostatok peňazí?!
13. Ochrana duševného vlastníctva - opatrenie trvá.

Fínsko, Švajčiarsko, Švédsko a USA vynakladajú na VaV viac ako 1 300 US\$ v PPP na osobu, zatiaľ čo priemerné výdaje na VaV za EU27 v r. 2009 dosiahli úroveň: 596 US\$ v PPP, t.j. 1,7krát viac ako v r. 1999. Čína dosiahla v r. 2009 síce iba 115 US\$ v PPP na osobu, ale je to sedemkrát viac ako v r. 1999!

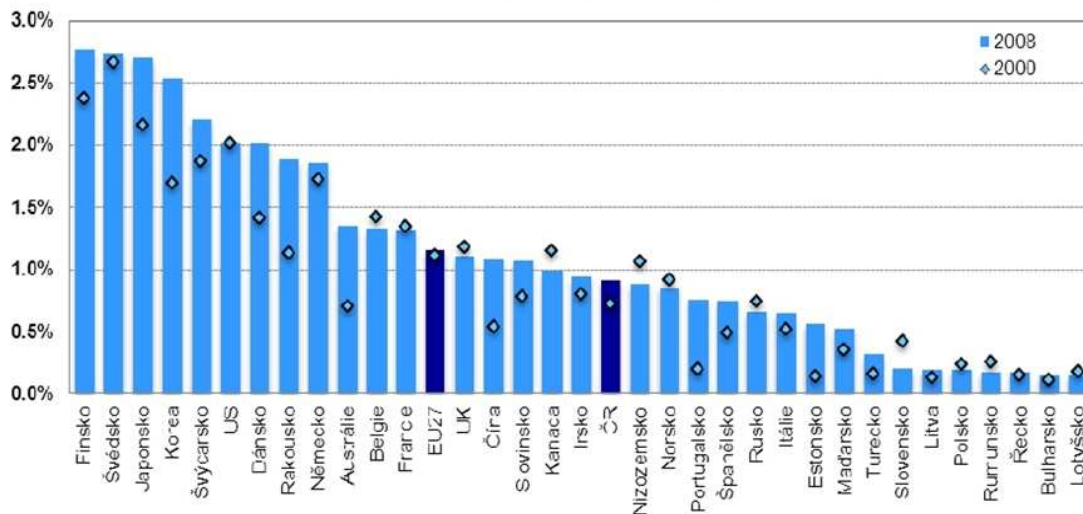

Korea, USA a Švajčiarsko rok 2008; Ľecko rok 2007
Zdroj: OECD MSTI 2011-1, Eurostat 2011 a dopočty ČSÚ

Obr.3 Celkové výdaje na výskum a vývoj na 1 obyvateľa (USD v PPP – stále ceny r. 2000) [4]

ČR vynaložila na VaV 390 US\$ v PPP na obyvateľa viac ako dvojnásobok sumy z r. 1999: 163 US\$ v PPP. Zaujíma 16. miesto v EÚ a spolu so Slovinskom sú lídri medzi

novými členmi v EÚ. SR vynaložila na VaV 110 US\$ v PPP na obyvateľa, t.j. iba o 48% viac ako v r. 1999: 74,5 US\$ v PPP, ale v r. 1997 dosahovala už úroveň 112,7 US\$ v PPP.

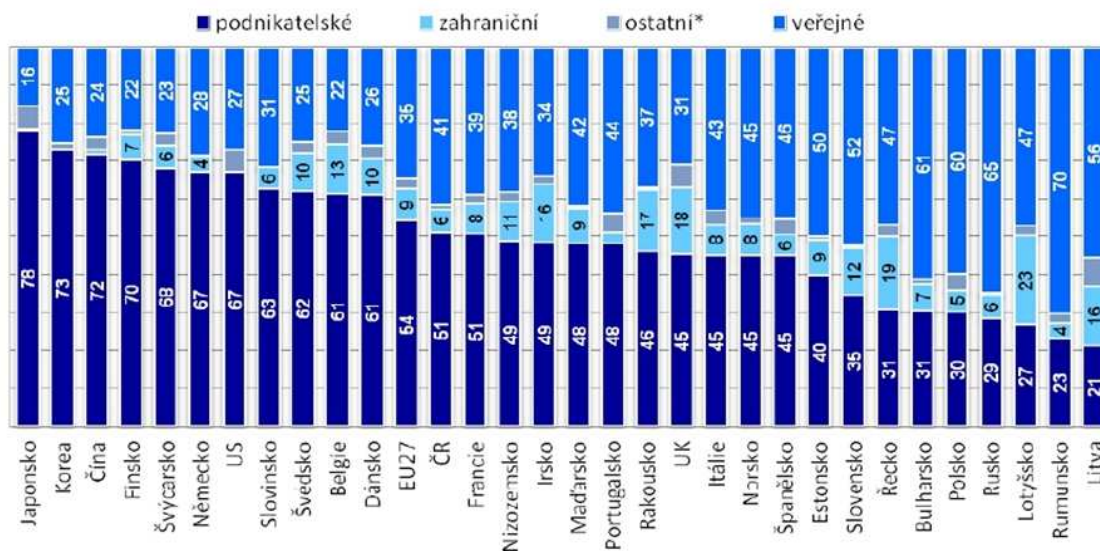

Řecko - 2007; Norsko, Rakousko, Řecko, Švédsko – 1999

Zdroj: OECD MSTI 2011/1, Eurostat 2011

Obr.4 Výdaje na výskum a vývoj v podnikateľskom sektore(% z HDP) [4]

Medzi r. 2000 a 2008 intenzita podnikateľských výdajov na VaV vzrástla v EÚ najviac v Rakúsku, Fínsku, Portugalsku a v Dánsku. Najviac klesla v SR a zo západoevropských zemí vo Veľkej Británii a v Nizozemsku. Príčinou na Slovensku môžu byť a proklamované výzvy, aby podniky financovali svoj VaV a inovácie prevažne zo štrukturálnych fondov EÚ.

Belgie, Dánsko, Nizozemsko, Norsko a Švédsko - 2007; Řecko - 2005

Zdroj: OECD MSTI 2011/1, Eurostat 2011

Obr.5 Celkové výdaje na výskum a vývoj podľa zdrojov ich financovania v r. 2008 [4]

Vysoký podiel verejných a nízky podiel súkromných zdrojov financovania VaV je typický znak nových členských štátov EU27. Napr. v Poľsku - verejné zdroje v r. 2008 kryli 60 % financovania VaV, v Rumunsku dokonca 70 %. V ČR – verejné zdroje kryjú od r. 1998 35 až 45 % výdajov na VaV. Naopak o viac ako 10 % klesol podiel podnikateľských zdrojov na financovaní VaV v Írsku, na Slovensku alebo v Rumunsku.

4 Závery

Zo záverov správy Innovation Union Scoreboard 2011 a vlastných poznatkov vyplývajú **tieto hlavné problémy inováčnej výkonnosti SR a možnosti ich riešenia:**

- Nízky podiel výdajov na VaV na HDP → ! Cez výdaje štátneho rozpočtu urýchliť priblíženie tohto ukazovateľa úrovni 1% HDP... ako inšpiračný príklad môže slúžiť ČR,
- Nedostatočné výdaje podnikov na výskum a vývoj → Viac motivácie podnikov cez podnikateľské prostredie a ekonomické politiky,
- Nedostatočná kvalita spolupráce univerzít a priemyslu vo výskume a vývoji → Využiť overený zahraničný know-how z transferu technológií, viac motivácie pre univerzity, VaV inštitúcie a priemysel napr. aj skorou realizáciou opatrenia č. 12 Inováčnej politiky SR na r. 2011 – 2013 - vydaním inováčných vaučerov!
- Aktivity inštitúcií na podporu podnikania a inovácií → Posilniť SIEA v odbore podpory a riadenia inovácií, dať viac finančných prostriedkov a podpory BIC, NARMSP a jej RPIC,
- Nedostatočná podpora podnikania a inovácií na regionálnej úrovni – VÚC → Jasne stanoviť poslanie a organizačné štruktúry v správe VUC a miest, napr. regionálne rozvojové agentúry, ktoré majú zodpovedať za regionálnu podporu podnikania a inovácií. Pozitívnu inšpiráciu a príklady možno nájsť:
 - v takýchto organizačných štruktúrach v spolkových zemiach Rakúska,
 - v Jihočeskom inováčnom centre (príklad premyslenej strategickej spolupráce VÚC, brnianskych univerzít a mesta Brno, projekt medzinárodného centra pre výskum a vývoj CEITEC, úspešné vydanie tuzemských a medzinárodných inováčných vaučerov na podporu inováčných aktivít).

5. Literatúra:

1. Innovation Union Scoreboard 2011. DG Enterprise and Industry. European Union 2012. ISBN 978-92-79-23174-2, doi:10.2769/32530
http://ec.europa.eu/enterprise/policies/innovation/files/ius-2011_en.pdf
2. Upravené nové znenie návrhu Inováčnej stratégie SR na roky 2007 až 2013. Ministerstvo hospodárstva SR. Č. 175/2007-1000, marec 2007
3. Inováčná politika na roky 2011 – 2013 v pôsobnosti Ministerstva hospodárstva SR
4. ANALÝZA STAVU VÝZKUMU, VÝVOJE A INOVACÍ V ČESKÉ REPUBLICE A JEJICH SROVNÁNÍ SE ZAHRANIČÍM V ROCE 2011. Úřad vlády ČR, Rada pro výzkum, vývoj a inovace. Praha, září 2011. ISBN 978-80-7440-058-2.
5. Stav výskumu a vývoja v SR za roky 2000 až 2009. CEIT
<http://www.ceit-europe.com/index.php/sk/prieskumy-a-analyzy/stav-vyskumu-a-vyvoja-sr.html>

Tento článok bol spracovaný v rámci riešenia výskumnej úlohy VEGA 1/1164/12 „Možnosti uplatnenia informačných a komunikačných technológií na zvyšovanie efektívnosti medzinárodnej spolupráce malých a stredných podnikov SR v oblasti inovácií“.

Doc. Ing. Marián Zajko, PhD., MBA
Ústav manažmentu STU
Odd. ekonomiky a manažmentu podnikania
Vazovova 5
812 43 Bratislava
marian.zajko@stuba.sk

OBSAH

	Úvod	3
	Experné hodnotenie stavu a vývoja ekonomiky Slovenska za rok 2011 a oproti roku 2010 a odhad budúceho rastu HDP	4
Chajdiak Jozef	Makroekonomický vývoj SR do marca 2012	8
Bezáková Valéria	Ekonomika Slovenska v pohľade verejnosti	22
Mikuš Ladislav	ŠÚ SR - Štatistická správa o základných vývojových tendenciách v hospodárstve SR v 4. štvrtroku 2011	28
Beka Ján	Aktuálny makroekonomický vývoj v SR a strednodobá predikcia NBS (P1Q-2012)	34
Haluška Ján a kolektív	Makroekonomická výkonnosť slovenskej ekonomiky v roku 2011 a odhad jej vývoja v roku 2012	38
Radvanský Marek, König Brian, Horvát Peter	Strednodobá prognóza vývoja ekonomiky SR v rokoch 2012 – 2016	41
Chajdiak Jozef, Luha Ján	Kvalita predvolebných preferencií vo svetle volebných výsledkov	50
Luha Ján, Chajdiak Jozef	Pohľady na konferencie POHLADY NA EKONOMIKU SLOVENSKA 2012	57
Sivák Rudolf	Vývoj slovenskej ekonomiky v roku 2011 (a predpoklady pre rok 2012)	70
Krajčír Z.	Vývoj vonkajšieho prostredia a predpoklady strednodobej predikcie	77
Kozlák S.	Udržateľný rast EÚ z pohľadu Európskeho parlamentu	80
Pellegrini P.	Príhovor štátneho tajomníka Ministerstva financií SR pána Petra Pellegriniho na konferencii POHLADY NA EKONOMIKU SLOVENSKA 2012	84
Chajdiak J.	Udržateľný rast ako výsledok riešenia problémov hospodárskeho mechanizmu	88
Zajko M.	Proinovačné prostredie a udržateľný ekonomický rast SR	92
Zajko M.	Hodnotenie úrovne inovačných aktivít v SR a inovačná politika SR na r. 2011 – 2013	103
	OBSAH	111

Univerzálny Register⁺ Slovenskej republiky

- + Komplexné informácie o **všetkých obchodných spoločnostiach**, podnikateľoch a organizáciách v SR
- + Prehľad o **platobnej disciplíne** – existencii neuhradených záväzkov voči štátnym inštitúciám a komerčným subjektom vrátane leasingových spoločností
- + Nový unikátny nástroj na odhalenie vzájomných **vzťahov firiem a osôb**
- + Hodnotenie **finančnej stability** - indexov, ratingov, finančných výkazov, prehľad majetku a záložných práv
- + Prehliadač **vlastníctva nehnuteľností** nad celým územím SR

= **“Vaša ochrana pred neplatičmi”**

www.urplus.sk

Spoločný register bankových informácií
Nebankový register klientskych informácií

Systémy na prevenciu podvodov

iRating SME a municipalít

Finančné analýzy a poradenstvo

Software pre riadenie procesov a podporu rozhodovania

Informačný portál - Univerzálny register plus SR

“Partner pre Vaše správne rozhodnutia”

www.scb.sk

Zuzana Kamasová

Prvá profesionálna golfistka Ladies European Tour zo strednej Európy. S hrdosťou sponzoruje KPMG na Slovensku.

Jednoducho tvorivý.

Nemôžete prinútiť problémy, aby sa prispôbili vašim riešeniam. Vtedy do hry vstupuje tvorivosť a inteligencia. Pomôžu vám vidieť výzvy tak, ako ich iní nevidia. A vytvárať riešenia, ktoré konkurencia vytvoriť nedokáže. Práve takáto tvorivosť drží Zuzanu Kamasovú na čele rebríčka. A KPMG umožňuje poskytovať jasné a realizovateľné rady klientom na celom svete.

Je to také jednoduché.

kpmg.sk

KPMG

cutting through complexity™

POHLĀDY NA EKONOMIKU SLOVENSKA 2012

Vydala SŠDS

Programový a organizačný výbor:

Doc. Ing. Jozef Chajdiak, CSc. – predseda

RNDr. Ján Luha, CSc. – tajomník

RNDr. Peter Mach, Prof. Ing. Rudolf Sivák, PhD.,

Ing. Ján Onda, Doc. Ing. Eva Sodomová, PhD.,

Ing. Marek Radvanský, Ing. František Bernadič,

Ing. Michal Olexa, PhD., Doc. RNDr. Viliam Páleník, PhD.

Zostavili: Doc. Ing. Jozef Chajdiak, CSc.,

RNDr. Ján Luha, CSc.

Ing. František Bernadič

Recenzovali: Doc. Ing. Jozef Chajdiak, CSc., RNDr. Peter Mach,

RNDr. Ján Luha, CSc., Ing. František Bernadič

Odovzdané do tlače: apríl 2012

Vyšlo: apríl 2012

978-80-88946-58- 8

9 788088 946588